

ČESKÁ REPUBLIKA

**Pátá periodická zpráva o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty
regionálních či menšinových jazyků Českou republikou**

Obsah

Úvod	7
Národnostní menšiny v České republice	8
Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR	12
Ministerstvo kultury.....	12
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	14
Úřad vlády	16
Podpora na regionální úrovni	19
Rada vlády pro národnostní menšiny.....	21
Jazykově specifická část.....	23
I. Polština.....	23
Článek 6 – Informace	23
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	23
a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství	23
b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků	23
c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků	23
d) Podpora užívání menšinových jazyků	23
e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků	23
f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků	24
g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	25
i) Mezistátní výměny	25
Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka,	25
Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média	25
Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy.....	26
Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	28
Článek 8, odst. 1 – Vzdělávání	28
a) i, ii Předškolní vzdělávání	28
b) i, ii Základní vzdělávání	29
c) i, ii; d) ii Střední a technické vzdělávání	30
e) iii Vzdělávání na vysokých školách	31
f) iii Vzdělávání dospělých a další vzdělávání	32
g) Výuka historie a kultury	32
h) Vzdělávání učitelů	32
i) Povinnost dozoru a podávání zpráv.....	32
Článek 8, odst. 2 - Vzdělávání na jiných územích	33
Článek 9, odst. 1 – Soudní orgány	33
a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.....	33
b) ii, iii Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení	34
c) ii, iii, d) Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech.....	35
Článek 9, odst. 2, a) - Platnost vnitrostátních právních listin v menšinovém jazyce	35
Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby	36
Článek 10, odst. 1, a) iv - Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků	36
a) iv Podávání žádostí v menšinovém jazyce	36
Článek 10, odst. 2 – Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách.....	36
b), e), f) Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků.....	36
g) Užívání tradičních místopisných názvů	36
Článek 10, odst. 4, a) – Překlady a tlumočení.....	37
Článek 10, odst. 5 - Příjmení v regionálních či menšinových jazycích	37
Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky	38
Článek 11, odst. 1, a), b, c) - Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi.....	38
Článek 11, odst. 1, d) - Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích	39
Článek 11, odst. 1, e) i - Podpora vydávání tiskovin	40

Článek 11, odst. 2 - Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí	40
Článek 12, odst. 1 - Kulturní činnost a kulturní zařízení	41
<i>a), f), g) Podpora zpřístupňování a archivování děl v menšinových jazycích a účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností.....</i>	<i>41</i>
Článek 12, odst. 2 - Kulturní aktivity v dalších regionech	47
Článek 12, odst. 3 - Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí.....	47
Článek 13 – Hospodářský a společenský život	47
Článek 13, odst. 1, c) - Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků.....	47
Článek 13, odst. 2, e) - Informace o právech spotřebitelů v menšinových jazycích.....	48
Článek 14, a), b) – Přeshraniční výměny	48
II. Slovenština	49
Článek 6 – Informace	49
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	49
<i>a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství</i>	<i>49</i>
<i>b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků.....</i>	<i>49</i>
<i>c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků</i>	<i>49</i>
<i>d) Podpora užívání menšinových jazyků</i>	<i>49</i>
<i>e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků</i>	<i>49</i>
<i>f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků</i>	<i>49</i>
<i>g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách</i>	<i>49</i>
<i>i) Mezistátní výměny.....</i>	<i>49</i>
Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka,	51
Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média	51
Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy.....	51
Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	51
Článek 8, odst. 1 – Vzdělávání	51
<i>a) iv, b) iv Předškolní a základní vzdělávání</i>	<i>51</i>
<i>e) iii Vzdělávání na vysokých školách</i>	<i>52</i>
<i>g) Výuka historie a kultury</i>	<i>52</i>
<i>i) Povinnost dozoru a podávání zpráv.....</i>	<i>52</i>
Článek 8, odst. 2 - Vzdělávání na jiných územích	52
Článek 9, odst. 1 – Soudní orgány	52
<i>a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.....</i>	<i>53</i>
<i>b) ii, iii Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení</i>	<i>53</i>
<i>c) ii, iii, d) Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech.....</i>	<i>53</i>
Článek 9, odst. 2, a) - Platnost vnitrostátních právních listin v menšinovém jazyce	53
Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby	54
Článek 10, odst. 1 - Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků	54
<i>a) iv, v Podávání žádostí a předkládání listin v menšinovém jazyce</i>	<i>54</i>
Článek 10, odst. 2 – Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách.....	54
<i>b), e), f) Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků.....</i>	<i>54</i>
Článek 10, odst. 3, c) - Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách.....	54
Článek 10, odst. 4, a) – Překlady a tlumočení.....	54
Článek 10, odst. 5 - Příjmení v regionálních či menšinových jazycích	55
Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky	55
Článek 11, odst. 1, a), b) - Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi	55
Článek 11, odst. 1, d) - Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích	56
Článek 11, odst. 1, e) i - Podpora vydávání tiskovin	56
Článek 11, odst. 2 - Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí.....	56
Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení	57
<i>a), f), g) Podpora zpřístupňování a archivování děl v menšinových jazycích a účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností.....</i>	<i>57</i>

Článek 12, odst. 2 - Kulturní aktivity v dalších regionech	60
Článek 12, odst. 3 - Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí.....	60
Článek 13 – Hospodářský a společenský život	60
Článek 13, odst. 1, c) - Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků.....	60
Článek 13, odst. 2, e) - Informace o právech spotřebitelů v menšinových jazycích.....	61
Článek 14, a), b) – Přeshraniční výměny	61
III. Němčina	62
Článek 6 – Informace	62
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	62
a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství	62
b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků	62
c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků	62
d) Podpora užívání menšinových jazyků	62
e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků	62
f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků	62
g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	63
i) Mezistátní výměny	63
Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka,	64
Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média	64
Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy.....	64
Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	64
Článek 8, odst. 1 – Vzdělávání	64
a) ii, b) ii Předškolní a základní vzdělávání	64
c) ii; d) ii Střední a technické vzdělávání.....	66
e) i Vzdělávání na vysokých školách	67
g) Výuka historie a kultury	69
h) Vzdělávání učitelů	70
i) Povinnost dozoru a podávání zpráv.....	70
Článek 8, odst. 2 - Vzdělávání na jiných územích	70
Článek 9, odst. 1 – Soudní orgány	70
a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.....	70
b) ii, iii Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení	71
c) ii, iii, Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech	71
d) Zamezení dalším nákladům na tlumočení	71
Článek 9, odst. 2, a) - Platnost vnitrostátních právních listin v menšinovém jazyce	72
Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby	72
Článek 10, odst. 1, a) iv - Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků	72
Článek 10, odst. 2, b) – Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách	73
Článek 10, odst. 5 - Přijmení v regionálních či menšinových jazycích	73
Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky	73
Článek 11, odst. 1, a), b), c) - Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi	73
Článek 11, odst. 1, d) - Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích	74
Článek 11, odst. 1, e) i - Podpora vydávání tiskovin	74
Článek 11, odst. 2 - Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí.....	75
Článek 12, odst. 1 – Kulturní činnost a kulturní zařízení	76
a) Podpora formy projevu typické pro menšinový jazyk	76
f) Podpora přímé účasti uživatelů menšinového jazyka na kulturní činnosti.....	79
g) Podpora zřizování orgánů pro shromažďování děl v menšinovém jazyce	79
Článek 12, odst. 2 - Kulturní aktivity v dalších regionech	80
Článek 12, odst. 3 - Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí.....	80
Článek 13 – Hospodářský a společenský život	81
Článek 13, odst. 1, c) - Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků.....	81

Článek 14, a), b) – Přeshraniční výměny	81
IV. Romština	83
Článek 6 – Informace	83
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	83
a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství	83
b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků	83
c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků	83
d) Podpora užívání menšinových jazyků	83
e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků	85
f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků	85
g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	91
i) Mezistátní výměny	92
Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka	93
Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média	93
Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy	93
Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	93
V. Moravská Chorvatština	94
Článek 6 – Informace	94
Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady	94
a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství	94
b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků	94
c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků	95
d) Podpora užívání menšinových jazyků	96
e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků	96
f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků	96
g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách	97
i) Mezistátní výměny	97
Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka	97
Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média	97
Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy	97
Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům	97

Seznam tabulek

Tab. 1 Obyvatelstvo Česka podle vybraných národností (sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021).....	8
Tab. 2 Výše dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za období 2017-2022	12
Tab. 3 Výše dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za období 2017-2022 včetně vratek.....	13
Tab. 4 Výše dotace v Programu podpory integrace příslušníků romské menšiny za sledované období včetně vratek.....	14
Tab. 5 Výše dotace na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin (2017-2021).....	15
Tab. 6 Výše dotace v Programu podpory integrace romské menšiny za sledované období (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)	16
Tab. 7 Dotační program Implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků ve sledovaném období.....	17
Tab. 8 Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce ve sledovaném období.....	18
Tab. 9 Dotační program Podpora terénní práce ve sledovaném období	19
Tab. 10 Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti ve sledovaném období	19
Tab. 11 Polské školství (2017-2022)	24
Tab. 12 Výbory, komise a pracovní skupiny v krajích (2017-2022)	26
Tab. 13 Výbory, komise a pracovní skupiny ve statutárních městech	27
Tab. 14 Výbory pro národnostní menšiny, či jiné poradní orgány na úrovni obcí	27

Tab. 15 Seznam mateřských škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022) .	29
Tab. 16 Seznam základních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022) ...	30
Tab. 17 Seznam středních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)	31
Tab. 18 Polské vysoké školství (2017-2022)	31
Tab. 19 Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích, celkem po dobu existence programu, tučně uvedeny roky, kterým se věnuje periodická zpráva)	37
Tab. 20 Přehled dotací poskytnutých provozovatelům knihoven	45
Tab. 21 Slovenské vysoké školství (2017-2022).....	52
Tab. 22 Podpora v programu Podpora regionálních kulturních tradic.....	59
Tab. 23 V současné době (školní rok 2021/22) se německá jazyk vyučuje v těchto počtech základních škol (včetně krajské perspektivy):.....	66
Tab. 24 Německé vysoké školství (2017-2022)	67
Tab. 25 V roce 2020 bylo akreditováno několik nových vzdělávacích programů DVPP i k tématu vzdělávání romských dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem	85
Tab. 26 Kvalifikovaný odhad počtu romských dětí v mateřských školách a v přípravných třídách ZŠ.....	88
Tab. 27 Přechod žáků ze vzdělávacího programu RVP ZV LMP do RVP ZV UV umožnil rozvíjet maximální vzdělávací potenciál každého žáka v klíčových oblastech v běžných základních školách.	90
Tab. 28 Počty žáků ve vzdělávacím programu RVP ZV UV.....	91
Tab. 29 Počty škol a žáků ve vzdělávacích programech	91
Tab. 30 Romština a vysoké školství (2017-2022).....	92
Tab. 31 Chorvatština a vysoké školství (2017-2022)	97

Seznam map

Mapa 1 Slovenská národnostní menšina.....	9
Mapa 2 Polská národnostní menšina	9
Mapa 3 Německá národnostní menšina.....	10
Mapa 4 Romská národnostní menšina	10
Mapa 5 Chorvatská národnostní menšina (včetně tzv. Moravských Chorvatů).....	11

Seznam grafů

Graf 1 Dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2017-2022	12
Graf 2 Dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2017-2021	13
Graf 3 Dotace na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin (2017-2022)	15
Graf 4 Podpora jazyků podle programu implementace Charty (2017-2022)	18
Graf 5 Podpora národnostních menšin v krajích (2017-2021)	20
Graf 6 Polské školství (2017-2022)	24

Úvod

Česká republika ratifikovala Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“) dne 15. listopadu 2006. Při ratifikaci bylo učiněno prohlášení, kterým se ČR prohlásila, že za menšinové jazyky, jimiž se na území ČR hovoří a vůči kterým bude uplatňovat ustanovení části II Charty, považuje slovenštinu, polštinu, němčinu a romštinu a dále, že se zavazuje aplikovat v souladu s čl. 2 odst. 2 a 3 odst. 1 Charty vybraná ustanovení její části III k polštině a slovenštině¹. Pro ČR vstoupila Charta v platnost podle čl. 19 odst. 2 dne 1. března 2007. Téhož dne byla také zveřejněna ve Sbírce mezinárodních smluv ČR pod č. 15/2007. Článek 15 Charty stanoví, že smluvní strana bude pravidelně předkládat generálnímu tajemníkovi Rady Evropy periodické zprávy o plnění přijatých závazků.

Poslední (čtvrtá) periodická zpráva o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků byla schválena na jednání vlády dne 3. ledna 2018, usnesením č. 20. Následně sekretariát Rady ve spolupráci s Poradním výborem zorganizoval ve dnech 17. - 20. září 2018 monitorovací návštěvu Výboru expertů Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v České republice. Uskutečnila se setkání se zástupci národnostních menšin a veřejné správy na lokální a regionální úrovni a se zástupci veřejnoprávních médií. Výbor expertů následně připravil hodnotící zprávu pro Výbor ministrů Rady Evropy. Česká republika nevyužila svého práva reagovat na zprávu dle článku 16 Charty. Výbor ministrů pak České republice adresoval dne 19. června 2019 doporučení k plnění závazků vyplývajících z Charty.²

Česká republika byla následně vyzvána ke zpracování Informace o provádění doporučení pro okamžitá opatření. Tuto informaci předložila dne 7. května 2020. Poradní výbor Rady Evropy se poté k materiálu vyjádřil v Hodnocení Výboru expertů týkající se Provádění doporučení pro okamžitá opatření dne 2. července 2020 a Doporučení Výboru ministrů týkající se Provádění doporučení pro okamžitá opatření dne 23. září 2020. Informace o provádění doporučení pro okamžitá opatření tedy nebude předmětem této zprávy, jelikož již byla řádně předložena Výboru ministrů.

Pátá periodická zpráva o plnění závazků vyplývajících z Evropské charty regionálních či menšinových jazyků byla jako obvykle zpracována na základě podkladů příslušných ministerstev, do jejichž gesce spadá výkon národnostně menšinové politiky, orgánů samospráv, spolupracujících zástupců veřejnoprávních médií a odborných komentářů členů Rady, tj. zástupců orgánů veřejné správy i zástupců národnostních menšin a podkladů sekretariátu Rady. Zpráva sleduje osnovu schválenou Výborem ministrů Rady Evropy a zahrnuje období let 2017 až 2022.

Přílohou této zprávy jsou kontaktní údaje na spolky národnostních menšin, jejichž jazyky jsou v České republice chráněny Chartou a na jejich periodika.

¹ Sdělení č. 15/2007 Sb. m. s, Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání podpisu Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

² Všechny dokumenty k dispozici zde: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/evropska-charta-regionálních-ci-mensinových-jazyku-17547/>

Národnostní menšiny v České republice

Vymezení pojmu „národnostní menšina“ v České republice definuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve zn. pozd. předpisů (dále jen „menšinový zákon“). Vymezení dle výše uvedeného zákona je následující: „*Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.*

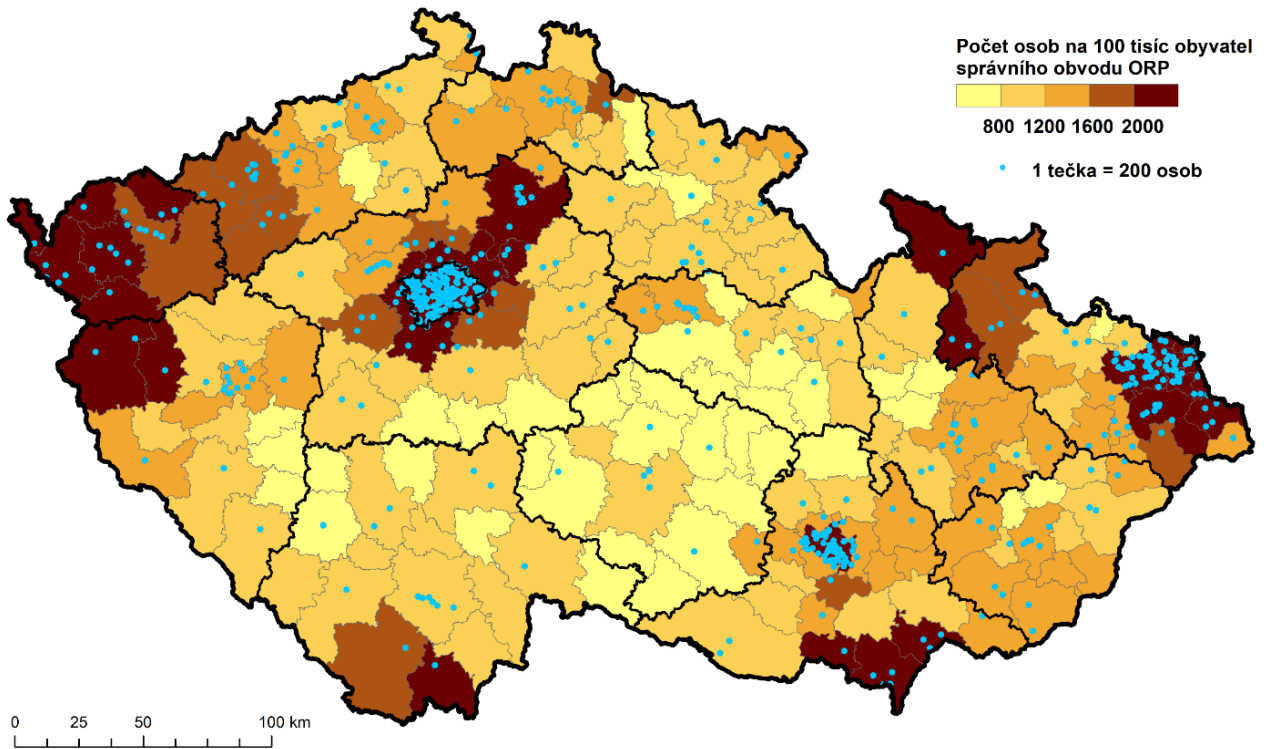
V roce 2021 proběhlo v České republice opět po 10 letech Sčítání lidu, domů a bytů. Český statistický úřad poskytl Úřadu vlády mapové podklady k prostorovému rozmístění příslušníků jednotlivých národnostních menšin. Data o příslušnících národnostních menšin, jejichž jazyky jsou chráněny Chartou, můžete nalézt na následujících stránkách. Je třeba však poznamenat, že existuje množina občanů, kteří během sčítání lidu nedeklarovali žádnou národnost. Přesto je vzorek příslušníků národnostních menšin natolik reprezentativní, že by v zásadě nemělo docházet ke zkreslení výsledků, co do výše podílu té které menšiny v různých oblastech v mapách. Mapy jsou řazeny podle početnosti národnostní menšiny během sčítání. Je třeba upozornit, že v případě romské národnostní menšiny dochází k významné diskrepanci mezi počtem příslušníků romské menšiny, kteří uvedli takto svoji národnost ve sčítání lidu v roce 2021 (21 691) a kvalifikovanými odhady (okolo 250 000).

Tab. 1 Obyvatelstvo Česka podle vybraných národností (sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021)

národnostní menšina	jedna národnost	v kombinaci s druhou národností	celkem
slovenská	96 041	66 537	162 578
polská	26 802	11 416	38 218
německá	9 128	15 504	24 632
romská	4 458	17 233	21 691
chorvatská	1 167	1 247	2 414

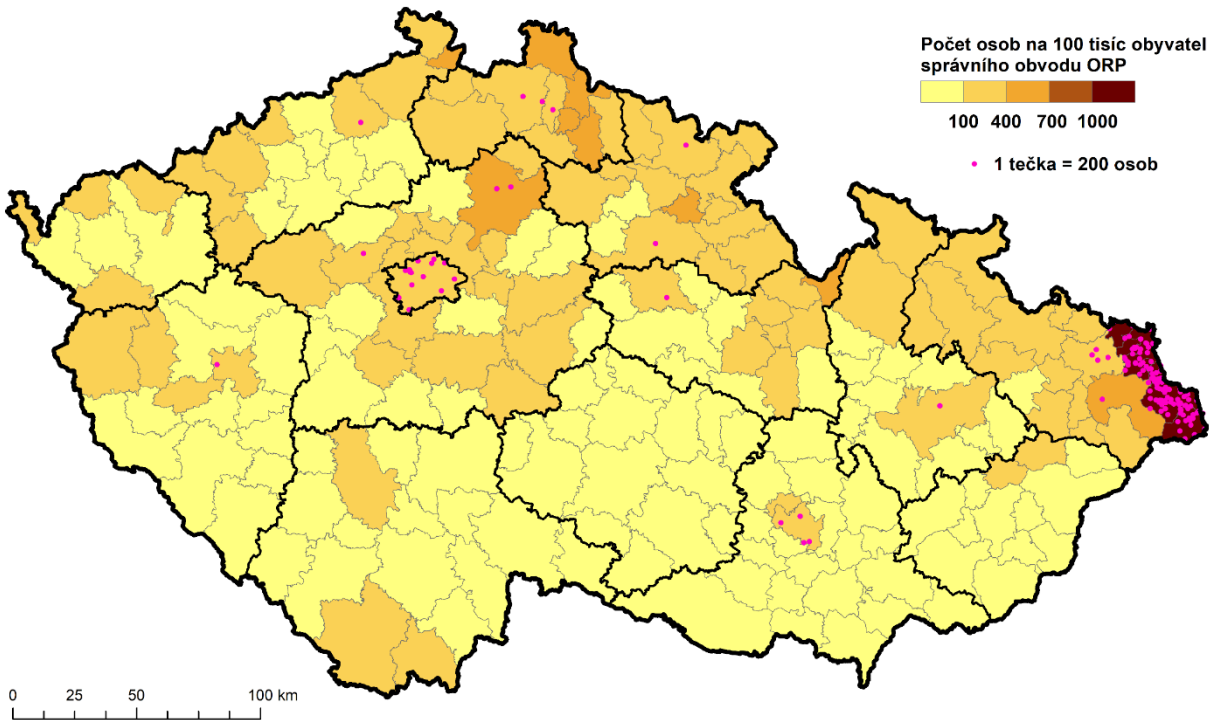
Mapa 1 Slovenská národnostní menšina

Obyvatelstvo slovenské národnosti podle sčítání lidu 2021

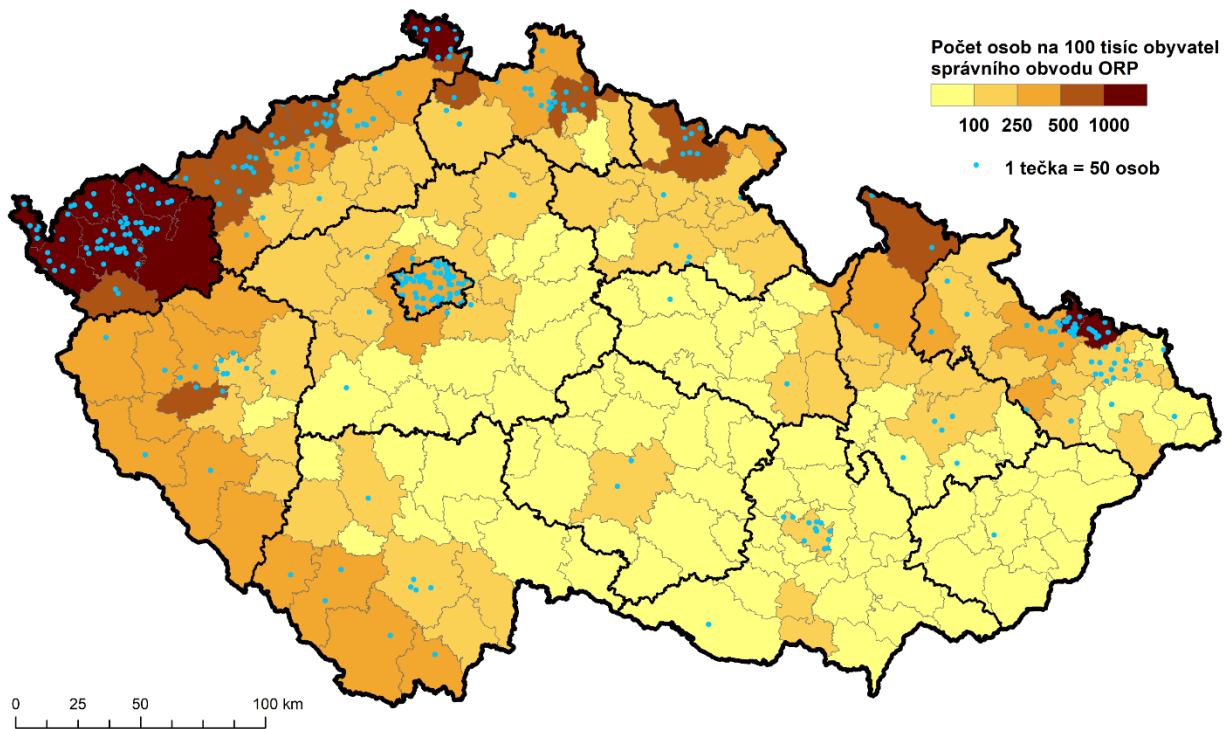
Mapa 2 Polská národnostní menšina

Obyvatelstvo polské národnosti podle sčítání lidu 2021

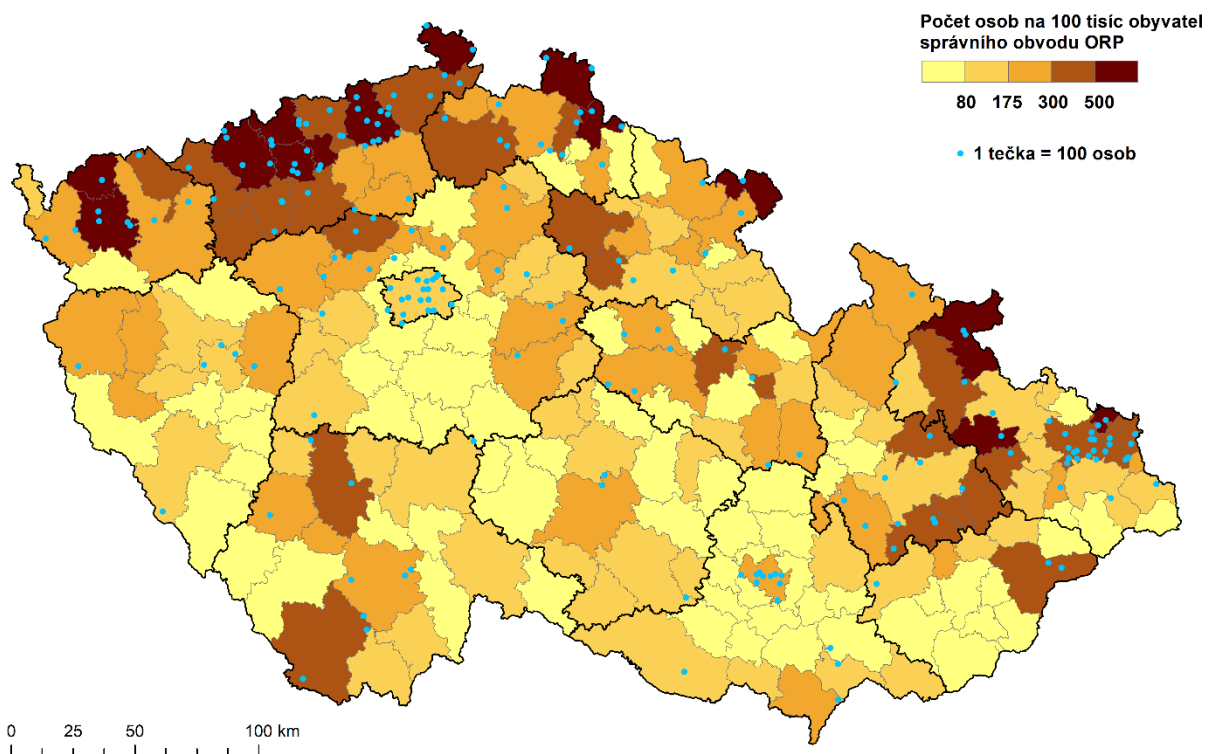
Mapa 3 Německá národnostní menšina

Obyvatelstvo německé národnosti podle sčítání lidu 2021

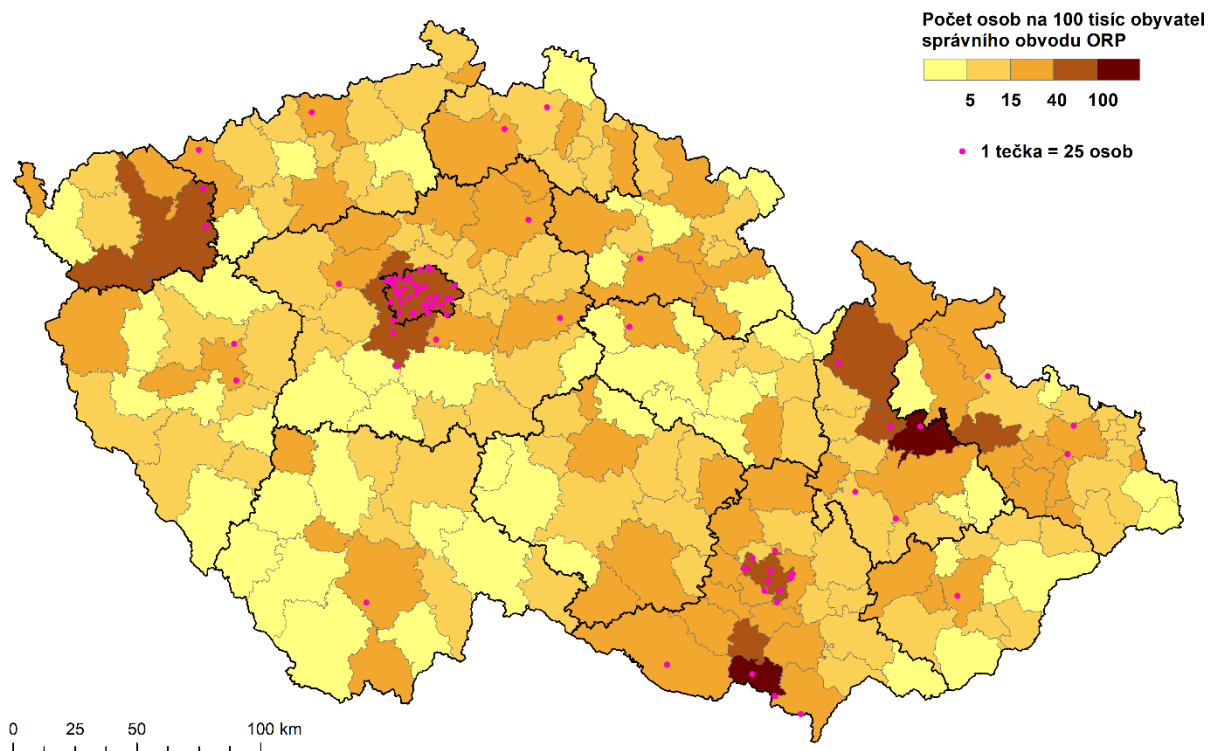

Mapa 4 Romská národnostní menšina

Obyvatelstvo romské národnosti podle sčítání lidu 2021

Obyvatelstvo chorvatské národnosti podle sčítání lidu 2021

Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR

Ministerstvo kultury

Na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo kultury (dále jen „MK“) administruje tři následující dotační programy dotýkající se v různé míře menšinových jazyků, na něž jsou každoročně vyčleňovány prostředky ze státního rozpočtu. Podíl dotace zpravidla dosahuje 70 % na celkovém rozpočtu projektu. Tento podíl je v mimořádných případech zvyšován až na 100 %.

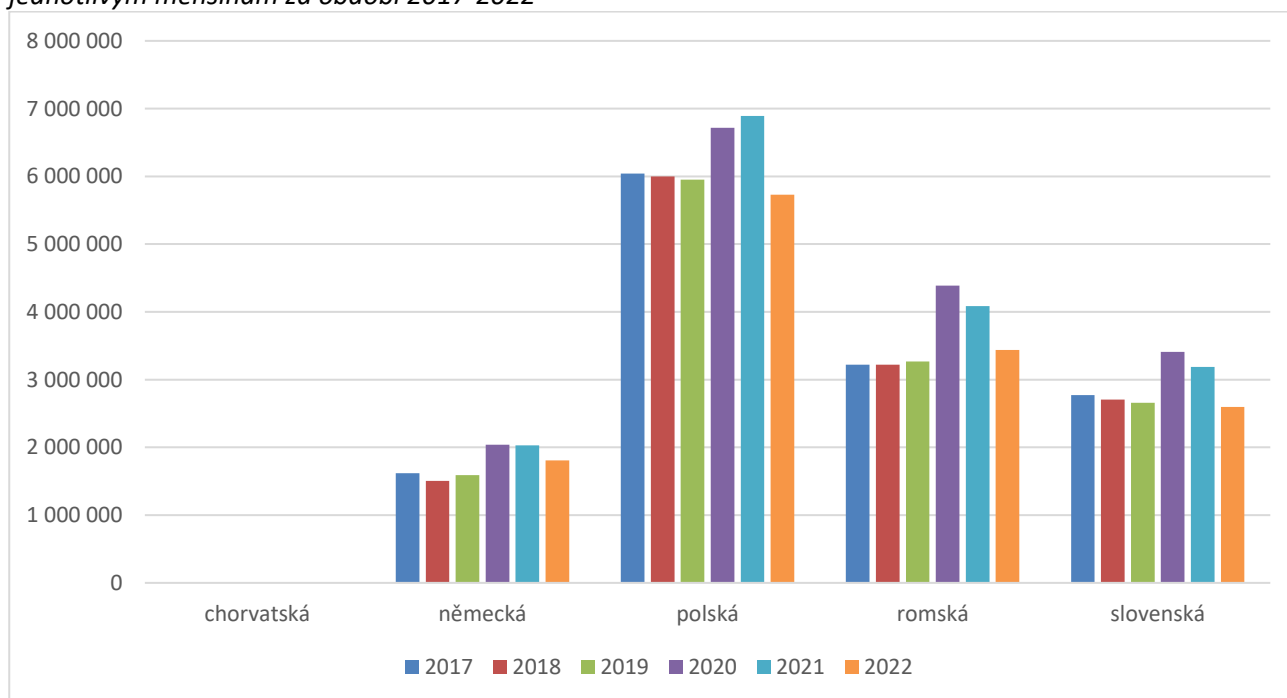
Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin

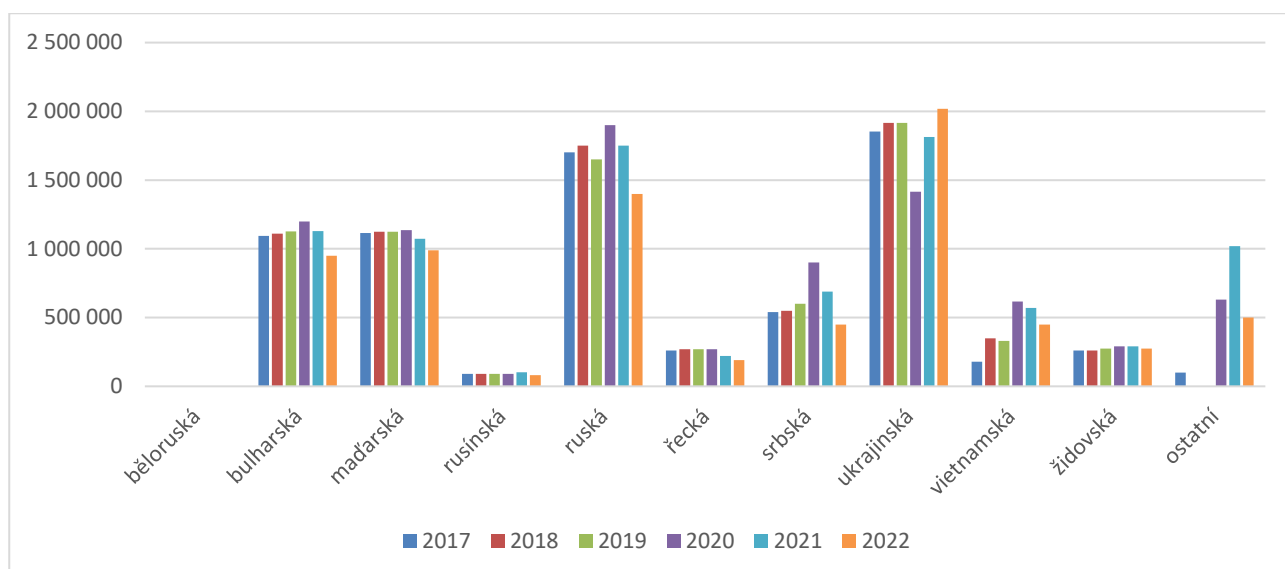
V rámci tohoto programu MK na základě předložených projektů podporovalo vydávání periodického tisku v jazycích národnostních menšin nebo výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin. Ve sledovaném období byl patrný nárůst výše celkové poskytnuté dotace, bohužel poslední rok 2022 tento trend ale nepotvrdil. Počet podpořených projektů ale celkově nepatrně vzrostl.

Tab. 2 Výše dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin za období 2017-2022

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	20 850 000	33	23	10
2018	20 850 000	29	23	6
2019	20 850 000	26	23	3
2020	25 000 000	27	26	1
2021	24 850 000	29	26	3
2022	23 150 000	32	27	5

Graf 6 Dotace v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2017-2022

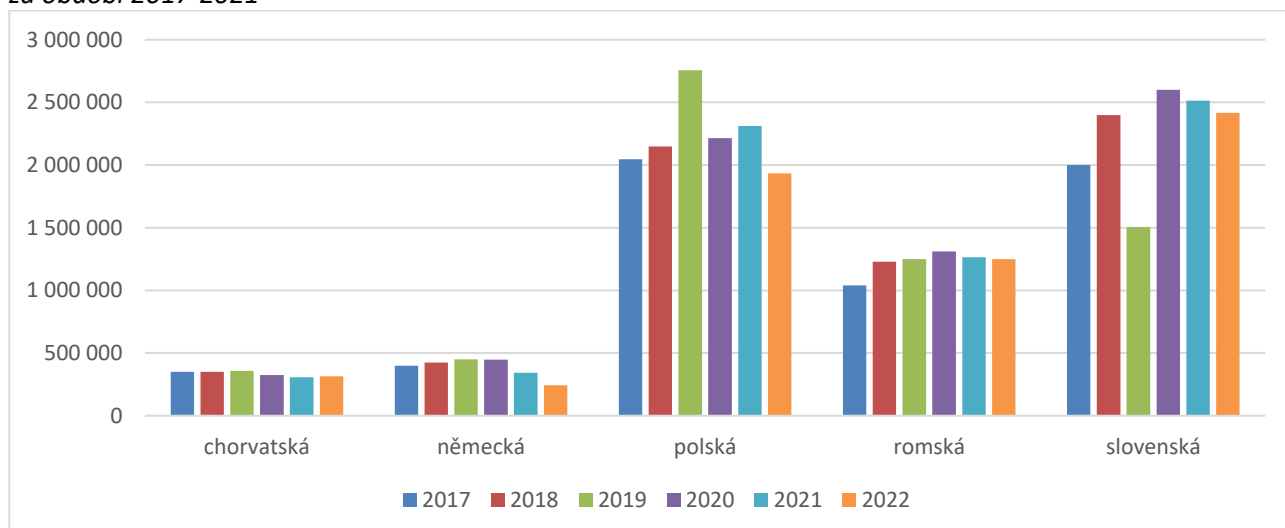
Program podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin

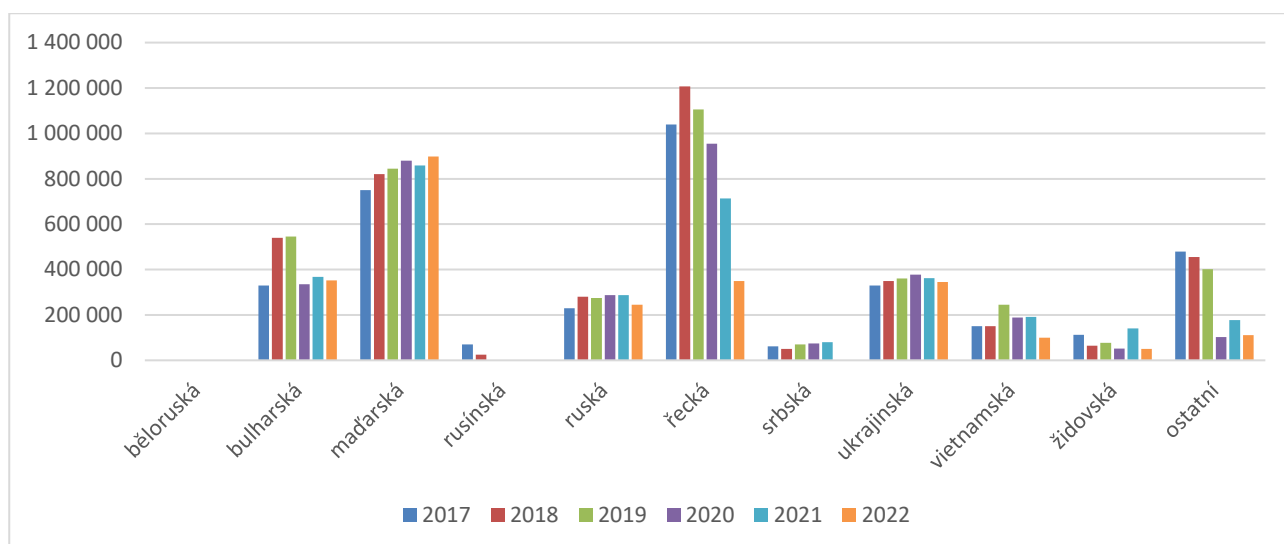
Další program resortu kultury je tematicky zaměřen na umělecké aktivity, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium a rozборы národnostní kultury a lidových tradic, multietnické kulturní akce, ediční činnost (neperiodické publikace) a dokumentaci národnostní kultury. MK vyčleňovalo na tento program v předchozích letech okolo 10 mil. Kč. Bohužel celková výše poskytnuté dotace vykazuje setrvalý pokles, nicméně počet podpořených projektů naopak mírně roste.

Tab. 3 Výše dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin za období 2017-2022 včetně vratek

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	9 435 000	73	60	13
2018	10 507 006	67	61	6
2019	10 242 900	63	59	4
2020	10 150 000	69	61	8
2021	9 105 619	69	61	8
2022	9 115 646	63	49	14

Graf 7 Dotace v Programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin jednotlivým menšinám za období 2017-2021

Program Podpora integrace romské komunity

V rámci tohoto programu podporuje každoročně MK umělecké aktivity (divadla, muzea, galerie, knihovny, koncerty, přehlídky, festivaly), kulturně vzdělávací a výchovné aktivity (např. semináře, přednášky, besedy), výzkum o romské kultuře, tradicích a historii, dokumentace romské kultury, studium a rozborů romské kultury a tradic, ediční činnost (neperiodické publikace), multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie). Na program je každoročně vyčleněna částka okolo 2 mil. Kč. Celková výše vyplacené částky spíše kolísá.

Tab. 4 Výše dotace v Programu podpory integrace příslušníků romské menšiny za sledované období včetně vratek

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	1 662 400	31	21	10
2018	2 054 900	33	30	3
2019	2 282 224	30	23	7
2020	1 748 500	26	18	8
2021	1 803 450	33	26	7
2022	1 903 000	25	20	5

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

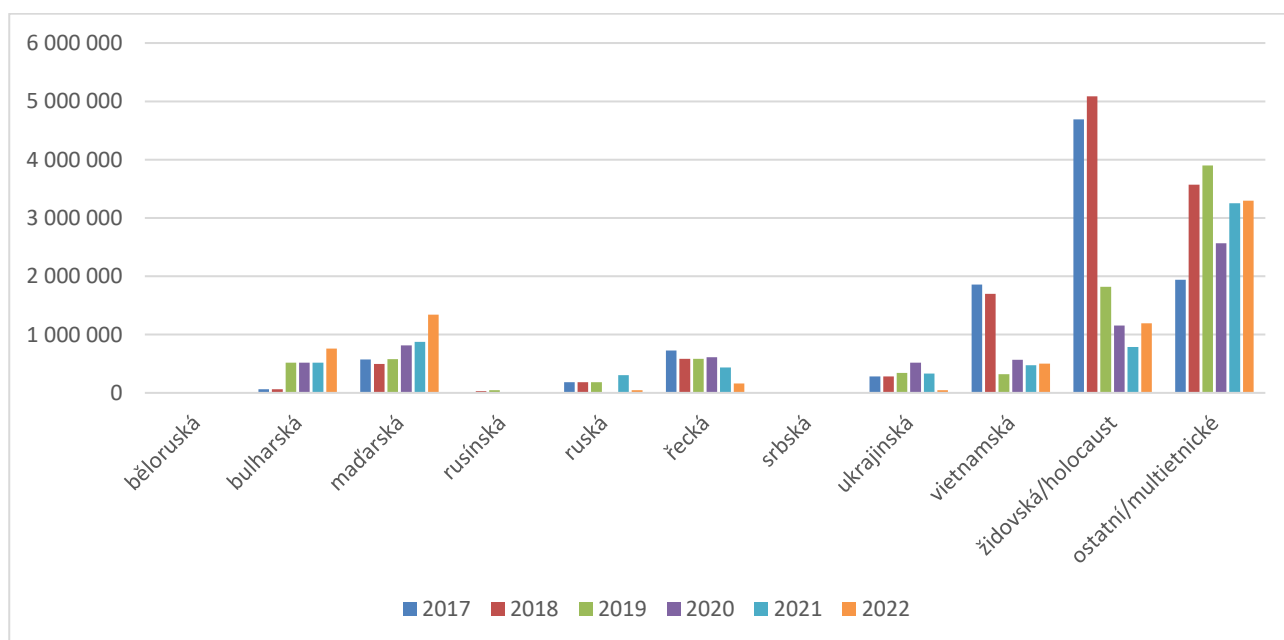
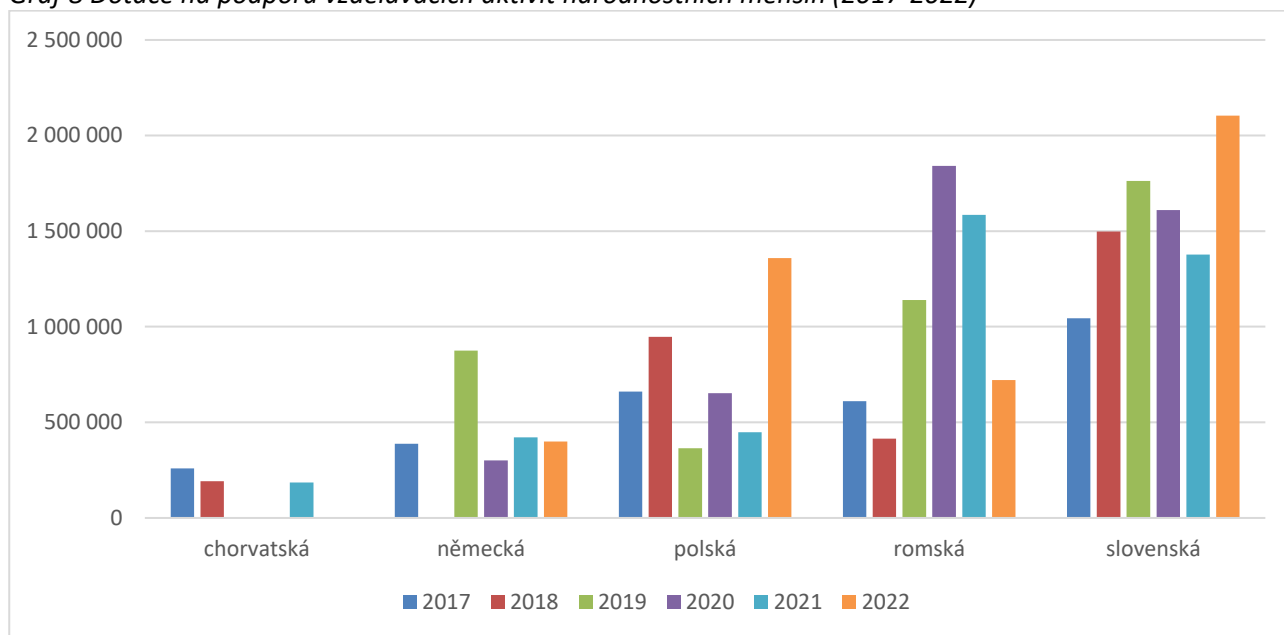
Program podpory vzdělávacích aktivit národnostních menšin

Tento program podporuje, vedle vzdělávání v jazycích národnostních menšin, také projekty na tvorbu vzdělávacích programů a výukových materiálů v oblasti národnostně menšinového vzdělávání směřující k poznávání historie a kultury jiných národů, k výchově k demokratickému občanství, k vzájemné toleranci, k potírání rasové a národnostní nesnášenlivosti, xenofobie a antisemitismu, taktéž výzkumy zaměřené na oblast vzdělávání dětí a mládeže z národnostních menšin a etnik žijících v ČR. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) na tyto aktivity poskytuje částku od cca 11 mil Kč do cca 15 mil. Kč ročně.

Tab. 5 Výše dotace na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin (2017-2021)

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	11 799 529	57	38	19
2018	15 039 000	59	51	8
2019	12 436 166	52	45	7
2020	10 450 052	48	39	9
2021	11 288 644	55	41	14
2022	12 577 602	62	40	22

Graf 8 Dotace na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin (2017-2022)

Program podpory integrace romské menšiny

Program je vyhlášen na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů a dle úkolů pro MŠMT uvedených ve strategických dokumentech v oblasti vzdělávání romské menšiny. Program se vyhláší každý rok.

Podporované aktivity - témata:

A) Předškolní vzdělávání

B) Spolupráce rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání

C) Vzdělávání romských žáků v základní škole a podpora úspěšného přechodu a setrvání na střední škole do konce 1. ročníku

D) Volnočasové aktivity pro romské děti a žáky

Tab. 6 Výše dotace v Programu podpory integrace romské menšiny za sledované období (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	9 320 716	61	38	23
2018	12 800 000	48	35	13
2019	12 875 000	57	30	28
2020	11 018 865	33	27	6
2021	12 875 000	42	29	13

Úřad vlády

Program Implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu
- moravskou chorvatštinu

V letech 2017-2022 byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků

zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.

- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména: výroba a tisk publikací (např. vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy, tisk map s tradičními místními názvy); vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu a výroba a instalace dvojjazyčných cedulí (např. označení autobusových zastávek, názvy ulic a lokalit, vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, označení ve veřejných (obecních) budovách aj.)
- D) Mapování a dokumentace hřbitovů a hrobů, které jsou významné z hlediska života národnostních menšin v České republice³.

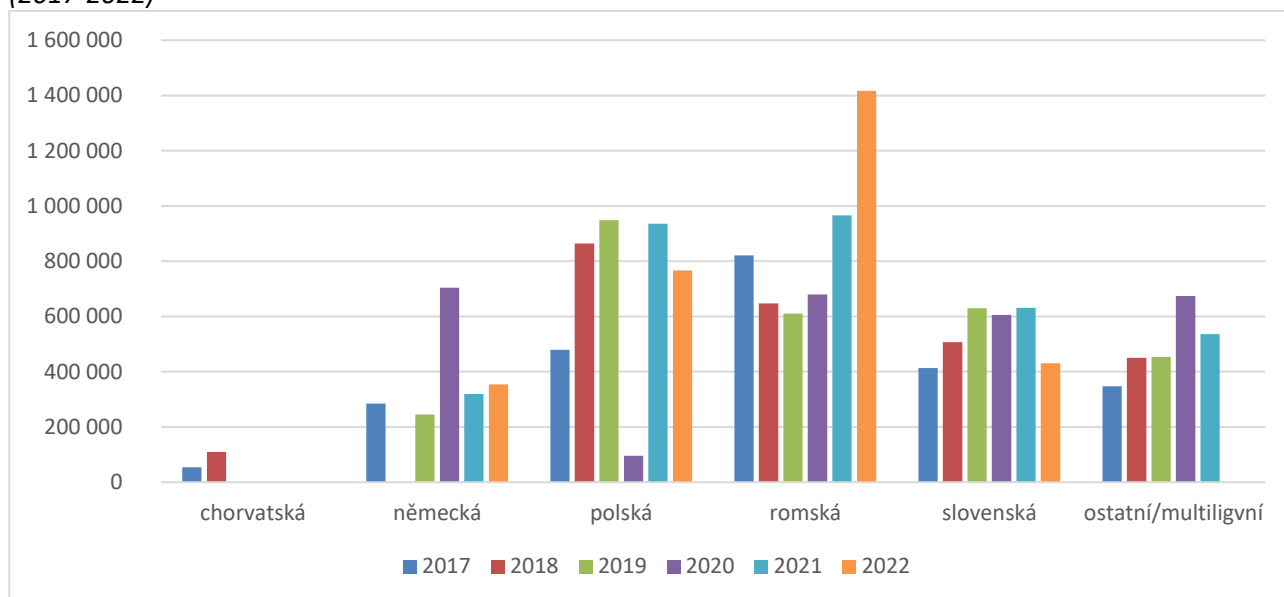
Pro rok 2021 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

Tab. 7 Dotační program Implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků ve sledovaném období

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	2 399 998	24	18	6
2018	2 577 928	15	14	1
2019	2 888 431	14	14	0
2020	2 699 320	17	13	4
2021	3 288 491,70	25	17	8
2022	2 969 678	19	12	7

³ Tematický okruh činnosti uvedený pod písmenem D) lze realizovat v souvislosti se všemi jazyky národnostních menšin zastoupených v Radě vlády pro národnosti menšiny. Jedná se o běloruskou, bulharskou, chorvatskou, maďarskou, německou, polskou, romskou, rusínskou, ruskou, řeckou, slovenskou, srbskou, ukrajinskou a vietnamskou národnostní menšinu.

Graf 9 Podpora jazyků podle programu Implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (2017-2022)

Program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů, v rámci nichž jsou podporovány:

- projekty využívající principy komunitní práce v romských komunitách/lokalitách, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, u nichž žadatel o poskytnutí dotace prokázal analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokalitě, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Tab. 8 Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce ve sledovaném období

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	13 944 137	55	37	18
2018	12 253 878	46	24	22
2019	11 749 662	35	21	14
2020	12 750 000	32	21	12
2021	13 841 891	36	22	14
2022	12 701 523	35	18	17

Program Podpora terénní práce

Program Podpora terénní práce podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. Terénní pracovník je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Dotační program má charakter podpory obcí, které usilují o integraci Romů a současně nemají vlastní personální

kapacity, nebo jim finanční situace neumožňuje zajistit v obci terénní práci. Finanční a personálně-kapacitní problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami.

Tab. 9 Dotační program Podpora terénní práce ve sledovaném období

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	10 946 416	41	37	4
2018	11 399 832	37	36	1
2019	11 762 188	37	35	2
2020	10 911 686	39	35	4
2021	10 668 398	36	36	0
2022	11 720 511	44	35	9

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády ČR (dále jen „ÚV“) finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Strategie romské integrace 2021 – 2030 počítá jak s dalším fungováním sítě koordinátorů, tak s navýšením průměrného úvazku koordinátora z 0,8 (v roce 2019) na 0,9 pracovního úvazku do roku 2025 (cíl G.1.7).

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti může být pouze kraj. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek při zaměstnání koordinátora po celý kalendářní rok je 500 000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že krajský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

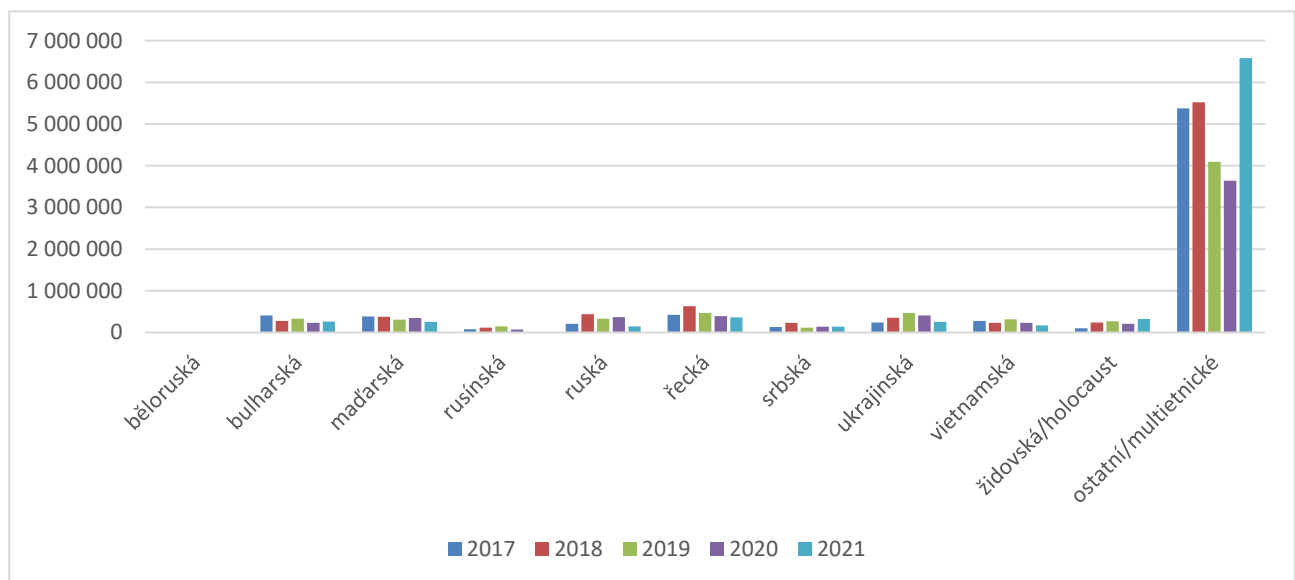
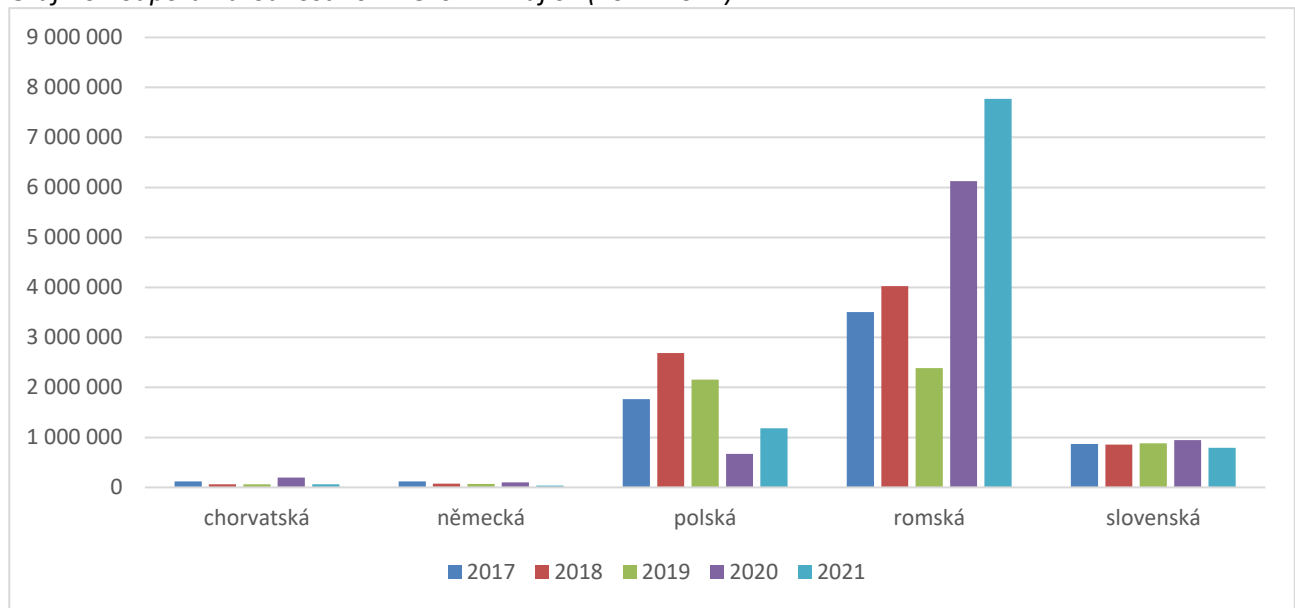
Tab. 10 Dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti ve sledovaném období

rok	Výše poskytnuté dotace (Kč)	počet projektů		
		celkem přihlášených	z toho oceněných	neoceněných
2017	5 255 863	13	13	0
2018	5 523 805	13	13	0
2019	5 252 566	13	13	0
2020	5 569 937	13	13	0
2021	5 675 000	13	13	0
2022	5 750 000	13	13	0

Podpora na regionální úrovni

Aktivity příslušníků národnostních menšin v České republice jsou každoročně podporovány také z rozpočtů jednotlivých krajů (včetně dotačních programů na podporu integrace romské menšiny). Souhrnné grafy za všechny kraje jsou uvedeny níže.

Graf 10 Podpora národnostních menšin v krajích (2017-2021)

Rada vlády pro národnostní menšiny

Dle menšinového zákona a Statutu je Rada stálým poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Rada v rámci své působnosti sleduje dodržování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, zákonů a dalších právních norem ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin. Působnost Rady je vymezena zákonem č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nařízením vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, a dále svým Statutem a Jednacím řádem.

V Radě bylo i nadále zastoupeno 14 národnostních menšin, a to menšiny běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská a vietnamská. Jako stálý host se účastní také zástupce židovské komunity, která neprojevila zájem být považována za národnostní menšinu a svoji identitu odvíjí od konfesijní otázky. Během let 2017-2022 Rada zaznamenal žádost gruzínské národnostní menšiny, která by ráda rozšířila řady Rady, její požadavek je aktuálně posuzován. V roce 2018 došlo ke změně statutu Rady. Nově je funkční období zástupců národnostních menšin v Radě čtyřleté bez omezení opakování mandátu.⁴ Tím bylo vyhověno požadavku některých zástupců národnostních menšin, kteří omezení mandátu na dvě po sobě následující období kritizovali.

Na jednání Rady dne 22. října 2019⁵ byly projednány body, které se týkaly žádosti německé národnostní menšiny o rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a možnosti zavedení hlášení v polském jazyce na železničních nádražích a zastávkách v oblasti těšínského Slezska. V souvislosti s prvním bodem došlo v roce 2019 ke vzniku nové ad hoc pracovní skupiny. Jednalo se o *Pracovní skupinu k možnosti rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků* (dále jen „PS“). První jednání této nové PS se uskutečnilo dne 16. prosince 2019. Výstupem jednání byla žádost členů PS o podrobnější zdůvodnění žádosti zástupců německé menšiny o vyšší ochranu německého jazyka do konce února roku 2020. Dne 6. února 2020⁶ vzala Rada na vědomí informaci o postupu v přípravě nového nařízení vlády, které by nahradilo dosavadní platné nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Na jednání Rady dne 11. září 2020⁷ zazněla informace o postupu ve věci žádosti německé národnostní menšiny o rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

Pracovní skupina k možnosti rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků zasedala dne 1. září 2020. Členům Pracovní skupiny bylo předloženo Memorandum (zdůvodnění žádosti k rozšíření ochrany) německé národnostní menšiny a vyjádření v této věci od Výboru expertů Evropské charty regionálních či menšinových jazyků z Rady Evropy. K textu Memoranda vyjádřili své připomínky zástupci všech dotčených resortů (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí) ale dohodli se na dalším postupu v této věci.

Dne 8. ledna 2021⁸ se uskutečnilo další jednání Rady, na kterém se Rada zabývala informací Ministerstva dopravy o výsledcích jednání týkajícího se zavedení hlášení v polském jazyce na železničních nádražích a zastávkách. Bylo konstatováno zdržení celého procesu. Další bod se týkal informace o postupu ve věci rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Rada v této věci přijala usnesení č. 3/2021 ve kterém podporuje úsilí o účinnější ochranu němčiny jako jazyka národnostní menšiny, který se tradičně používá na území České republiky a požádala ministra zahraničních věcí o

⁴ Usnesení vlády ze dne 30. května 2018 č. 346.

⁵ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-178156/>

⁶ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/zapis-ze-zasedani-rady-ze-dne-6--2--2020-179774/>

⁷ <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-ze-dne-11--zari-2020-184342/>

⁸ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-ze-dne-8--ledna-2021-186451/>

předložení příslušného návrhu; dále také požádala ministra zahraničních věcí o to, aby zahrnul do návrhu také dřívější doporučení Rady vlády pro národnostní menšiny, týkající se ochrany spisovného chorvatského jazyka s akcentem na podporu gradištské jazykové variety chorvatštiny v souladu s usnesením Rady č. 172 ze dne 26. dubna 2016 k bodu č. 1. Na jednání Rady dne 18. června 2021⁹ byla projednána informace Ministerstva dopravy o výsledcích jednání, týkajícího se zavedení hlášení v polském jazyce na železničních nádražích a zastávkách. Ze strany polské menšiny byla vyjádřena nespokojenost s formou nahrávky v polském jazyce (nevhodný dialekt), nicméně proces už byl před finalizací. Další jednání Rady se konalo dne 7. prosince 2021¹⁰. Na jednání zazněla informace o postupu ve věci rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků a ochrany chorvatského jazyka částí II Charty. Bylo uvedeno, že materiál je v mezirezortním připomínkovém řízení. Dále bylo konstatováno *splnění úkolu ve věci hlášení v polském jazyce na nádražích a zastávkách*, již s opravenou formou nahrávky. Hlášení v polském jazyce tedy probíhá na celém území obývaném polskou menšinou v tzv. Těšínské Slezsku, pochopitelně pouze v obcích kde je železnice, a zároveň také technika pro zajištění hlášení (na některých malých zastávkách hlášení neprobíhá, a to ani v češtině, protože zde není pro hlášení technika). Hlášení probíhá v obcích:

- Mosty u Jablunkova zastávka / Mosty koło Jabłonkowa przystanek
- Mosty u Jablunkova / Mosty koło Jabłonkowa
- Bocanovice / Boconowice
- Návsí / Nawsie
- Hrádek / Gródek
- Bystřice / Bystrzyca
- Vendryně / Wędrynia
- Třinec centrum / Trzyniec centrum
- Třinec / Trzyniec
- Třinec-Konská / Trzyniec-Końska
- Ropice zastávka / Ropica przystanek
- Český Těšín / Czeski Cieszyn
- Chotěbuz / Kocobędz
- Petrovice u Karviné / Piotrowice koło Karwiny

V roce 2022 byl na jednání Rady dne 18. října 2022 probírán bod ohledně Reflexe výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021. Bylo poukázáno na prohlubující se problém s uváděním národnosti. Otázka na národnost je dobrovolná a otevřená, tedy není zde žádný výčet. Od roku 2011 je na formuláři uvedeno, že respondenti mohou zvolit až dvě národnosti. Stejně tak je zde uvedeno to, že tato otázka je dobrovolná. I proto roste počet lidí, kteří nedeklarovali žádnou národnost. Důvody mohou být různé, nejčastěji jde o to, že toto téma přijde některým respondentům v dnešní době *nerrelevantní*, další skupině zase přijde natolik *citlivé*, že jej nevyplňují. Na jednání zazněl návrh, aby se kvorum pro výpočet příslušníků národnostní menšiny v obci vypočítávalo nikoliv z celku, ale pouze z množiny těch, kteří deklarovali nějakou národnost. Pokud by došlo k takovéto úpravě, bylo by třeba změnit legislativu (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)). Nicméně bylo přijato usnesení, aby probíhal dialog ohledně možné změny zákonů. Tento dialog sama iniciovala zmocněnkyně vlády pro lidská práva. Co se týče návrhu na rozšíření ochrany německého jazyka částí III Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, tak zaznělo, že v současné době se *podařilo vypořádat připomínky k materiálu*, přičemž největší penzum práce zabralo vypracování nové důvodové zprávy k materiálu. Materiál byl projednán a schválen na jednání vlády dne 14. prosince 2022.

⁹ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/zapis-z-jednani-rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-18--6--2021-190020/>

¹⁰ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/jednani-rady/jednani-rady-vlady-pro-narodnostni-mensiny-ze-dne-7--12--2021-194707/>

Jazykově specifická část

I. Polština

Článek 6 – Informace

Informování o právech a povinnostech národnostních menšin stanovených Chartou probíhá prostřednictvím komunikace Sekretariátu rady vlády pro národnostní menšiny a také přímo při zasedání Rady vlády pro národnostní menšiny, jehož se účastní jak zástupci menšin, tak státní správy, i krajských a místních samospráv. Konkrétním příkladem může být například metodika Ministerstva vnitra, ke zřizování výborů pro národnostní menšiny v obcích a krajích a k označování místních názvů v jazycích národnostních menšin.¹¹ Podnět na vypracování této metodiky a její distribuci vzešel z činnosti Rady vlády pro národnostní menšiny, Usnesením Rady vlády pro národnostní menšiny č. 11/2021 ze dne 18. 6. 2021 bylo Ministerstvo vnitra požádáno, aby do 31. srpna 2021 v návaznosti na provedené Sčítání lidu, domů a bytů 2021 zpracovalo metodické stanovisko pro potřeby obcí k posuzování počtu občanů hlásících se k jiné než české národnosti v souvislosti se zřizováním výborů zastupitelstva pro národnostní menšiny podle zákonů o územních samosprávných celcích a označování ulic v jazyce národnostní menšiny podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Ministerstvo vnitra zaslalo tuto metodiku všem dotčeným obcím v České republice.

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně. Za relevantní zeměpisnou oblast je považována oblast české části těšínského Slezska.

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

d) Podpora užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Platformami pro prohlubování vazeb mezi jednotlivými menšinami jsou Rada vlády pro národnostní menšiny, dále Výbory pro národnostní menšiny v dotčených krajích (Praha, Jihomoravský kraj, Moravskoslezský kraj, Karlovarský kraj a Ústecký kraj). Tyto orgány organizují kromě pracovních jednání i společenská setkání (Den národnostních menšin, Adventní/Vánoční setkání, apod.) V Praze k tomuto účelu slouží také *Dům národnostních menšin*, v němž sídlí sdružení bulharské, maďarské, německé, polské, romské, ruské, rusínské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské menšiny. Organizacím (nejen mluvčím vyjmenovaných menšinových jazyků) jsou k dispozici společné prostory – výstavní sál, zasedací místnost, společenský sál s kavárnou pro prezentaci vlastní kultury bez ohledu na regionální příslušnost mluvčích menšinových jazyků.

¹¹ <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/informace-ke-zrizovani-vyboru-pro-narodnostni-mensiny-a-oznacovani-ulic-v-jazyce-narodnostni-mensiny-v-souvislosti-se-scitanim-lidu-domu-a-bytu-2021.aspx>

Mezinárodní festival *Praha srdce národů* patří rovněž k nástrojům porozumění mezi menšinovou a většinovou společností. Z dalších podobných akcí podporovaných ze státních zdrojů na regionální úrovni stojí za zmínku např. festivaly *Babylonfest*, *Žijí mezi námi* (Brno), *Festival národnostních menšin* v Orlové, *festival národů Podyjí* v Mikulově a *Mezinárodní folklorní festival* v Jablunkově.

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

Polská menšina je díky své početnosti a koncentrovanosti v Moravskoslezském kraji jedinou národnostní menšinou, která může využívat možností národnostně menšinového školství financovaného z veřejných rozpočtů. V Moravskoslezském kraji je zřízeno několik škol, v nichž se vzdělávání uskutečňuje pouze v polském jazyce, či dvojjazyčně, a to jak v českém jazyce, tak i v polském jazyce, podle ustanovení § 14 odst. 5 Školského zákona.

Podle údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), je v současné době na území ČR zřízeno 32 mateřských škol s polským jazykem vyučovacím nebo s česko-polským jazykem vyučovacím. Všechny tyto mateřské školy se nachází na území Moravskoslezského kraje v okresech Karviná a Frýdek-Místek. Tyto mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 celkem 830 dětí, které byly zařazeny do 45 tříd.

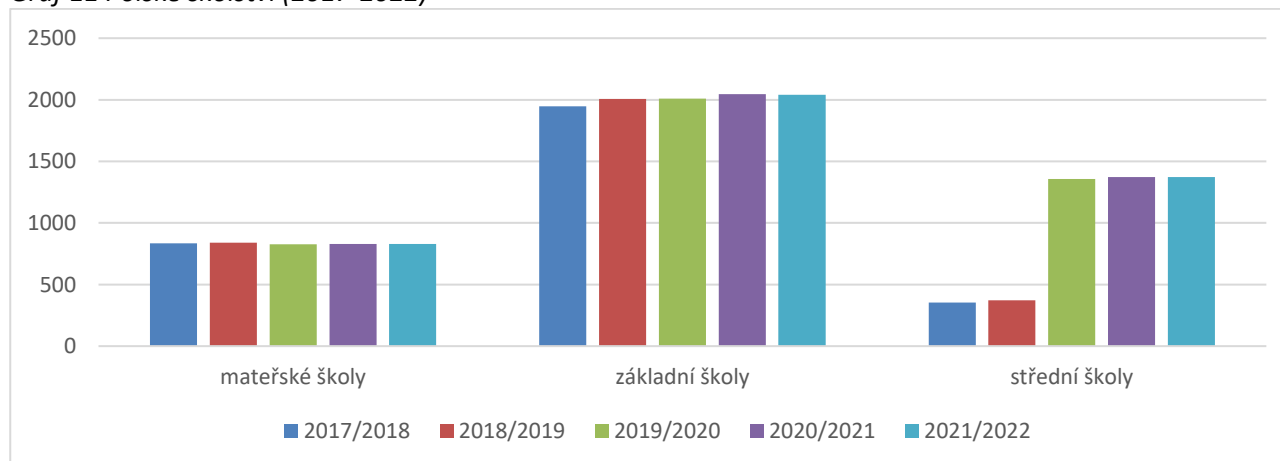
Počet základních škol, ve kterých je vyučovacím jazykem jazyk polský, byl ve školním roce 2021/2022 24 škol s polským jazykem vyučovacím, přičemž všechny tyto školy se nachází v Moravskoslezském kraji. Uvedené školy zřídily celkem 136 vyučovacích tříd, které navštěvovalo 2 040 žáků.

Na území Moravskoslezského kraje se rovněž nachází Střední školy, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský, či je polština jedním z vyučovacích jazyků. Jedinou střední školou, ve které je polský jazyk jediným vyučovacím jazykem je *Polské gymnázium - Polskie Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego*, Český Těšín, příspěvková organizace. Další střední školy, které mají v Rejstříku škol uveden vyučovacím jazyk oboru polský, jsou Střední průmyslová škola, Karviná, příspěvková organizace, Obchodní akademie, Český Těšín, příspěvková organizace a Střední zdravotnická škola, Karviná, příspěvková organizace. Uvedené střední školy navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 celkem 1 373 studentů.

Tab. 11 Polské školství (2017-2022)

	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
mateřské školy	835	839	826	830	830
základní školy	1947	2006	2010	2045	2040
střední školy	353	371	1356 ¹²	1373	1373

Graf 11 Polské školství (2017-2022)

¹² Do ročníku 2018/2019 MŠMT uvádělo údaje výlučně pouze o polských žácích, od roku 2019/2020 uvádí plošně údaje o všech žácích navštěvujících polské střední školy, nebo česko-polské školy.

V uvedeném grafu lze zaznamenat nárůst počtu žáků v polských školách zejména na základních školách. V mateřských školách údaje spíše stagnují. Co se týče středních škol, do ročníku 2018/2019 MŠMT uvádělo údaje výlučně pouze o polských žácích, od roku 2019/2020 uvádí plošně údaje o všech žácích navštěvujících polské střední školy, nebo česko-polské školy, přesto lze zaznamenat nepatrný nárůst. Podrobnější informace, včetně tabulek dle jednotlivých škol, naleznete v části I. Polština, Článek 8 – Vzdělávání.

ČR ve sledovaném období poskytovala ze svého rozpočtu prostředky pro výuku a studium polského jazyka informace se nacházejí taktéž v kapitole Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR (dotace MŠMT na vzdělávací aktivity v polském jazyce).

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Viz části I. Polština, článek 8, odst. 1, f) iii Vzdělávání dospělých a další vzdělávání.

i) Mezistátní výměny

Pedagogické centrum pro polské národnostní školství Český Těšín (dále jen „PC ČT“) je aktivní v oblasti přeshraniční česko-polské spolupráce, zejména v oblasti společného vzdělávání. V letech 2017-2022 PC ČT pokračovalo v realizaci 3 přeshraničních projektů.

V rámci programu INTERREG VA ČR-Polsko je PC ČT partnerem vlajkového projektu „Zvyšování jazykových kompetencí budoucích absolventů na přeshraničním trhu práce“ (vedoucí partner – Univerzita Palackého v Olomouci, partneři – PC ČT a Uniwersytet Wrocławski). Pro budoucí absolventy z ČR a Polska jsou připraveny workshopy na rozvoj komunikačních kompetencí, propagace učení se sousedícím jazykům a vzájemnému poznávání obou kultur.

V rámci programu INTERREG VA ČR-Polsko je PC ČT partnerem projektu „akcent@net“ (vedoucí partner – Institut Euroscola v Třinci, Slezská univerzita v Katovicích a Evropské seskupení územní spolupráce NOVUM). Po celé délce česko-polské hranice, ve všech euroregionech, se až do roku 2021 budou realizovat akce v rámci 4 hlavních aktivit: networking – síťování českých a polských škol, job-shadowing – výměnné stáže pro učitele, konzultace on-line pro česko-polskou spolupráci a tvorba česko-polské publikace „Mozaika kultur“.

„Tradice a zvyky regionu“ - projekt v rámci programu INTERREG VA ČR-Polsko, Fond mikroprojektů se zabývá regionálním vzděláváním v česko-polském pohraničí Těšínského Slezska a spočívá v přiblížení tradic a zvyků regionu v jednotlivých ročních obdobích.

Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka,

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média

MŠMT v současné době reviduje rámcové vzdělávací programy, které by po revizi měly obsahovat podrobnější informace o národnostních menšinách, včetně jejich geografických, historických a kulturních realit. Vyučovat by se tato látka měla v 5. až 9. ročníku základního vzdělávání. MŠMT také nabídlo spolupráci odborníkům na otázky národnostních menšin pro práci na revizi rámcových vzdělávacích programů, čímž mimo jiné reagovalo na žádost polské menšiny.

Platformou pro vzájemné porozumění v hromadných sdělovacích prostředcích zůstávají především pořady České televize a Českého rozhlasu. Mezi pořady o národnostních menšinách, které ČT pravidelně vysílá, se řadí dokumentární cyklus *Babylon*, který je na televizních obrazovkách od roku 2004. Národnostně menšinové vysílání v ČRo se skládá z několika pořadů. Pořady *Mezi námi*, který vede Tajana Mančalová a *My a oni*, který vede Goranka Oljača, nejsou zaměřeny na konkrétní menšinu.

Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy

Mluvčí regionálních či menšinových jazyků mohou využívat uzákoněné možnosti aktivně se podílet na řešení záležitostí týkající se národnostních menšin v rámci Výborů pro národnostní menšiny i při jednáních Rady.

Dle výsledků sčítání lidu z roku 2021 bohužel v žádném kraji nenastaly zákonné podmínky, které by zaváděly povinnost zřídit Výbor pro národnostní menšiny (z důvodu stále nižšího zájmu o uvádění národnosti při sčítání v žádném kraji nedosahuje počet přihlášených příslušníků národnostních menšin 5 %).

Institucionální zabezpečení výkonu práv příslušníků národnostních menšin v krajích v letech 2017-2022 nicméně popisuje uvedená tabulka, ve které jsou vyjmenovány konzultační mechanismy sloužící ke komunikaci mezi národnostními menšinami a veřejnou správou. Z celkových pěti existujících výborů byly čtyři zřízeny na základě § 78 odst. 2 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a jeden byl zřízen nad rámec tohoto zákona. Podrobný popis situace v jednotlivých krajích je uveden níže.

Tab. 12 Výbory, komise a pracovní skupiny v krajích (2017-2022)

kraj	konzultační mechanismus (Výbor, Komise, Pracovní skupina)	povinnost ze zákona ¹³
Jihočeský	-	
Jihomoravský	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Karlovarský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Královéhradecký	-	
Liberecký	Komise Rady Libereckého kraje pro národnostní menšiny, cizince a sociální začleňování	NE
Moravskoslezský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Olomoucký	Pracovní skupina Etnické menšiny a cizinci	NE
Pardubický	Komise Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin	NE
Plzeňský	Výbor pro oblast sociálních věcí	NE
Hlavní město Praha	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
	Poradní sbor pro záležitosti romské menšiny	NE
Středočeský	-	
Ústecký	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Vysočina	Pracovní skupina poskytovatelů služeb pro národnostní a etnické menšiny, osoby bez přístřeší a oběti trestné činnosti	NE
Zlínský	-	

Co se týče institucionálního zabezpečení výkonu práv příslušníků národnostních menšin ve statutárních městech a obcích, tak zřizování výborů pro národnostní menšiny se opět odvíjí od sčítání lidu. Výsledky sčítání lidu z roku 2021 opět snížily počet obcí, ve kterých vzniká povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny. Seznam těchto obcí lze nalézt na stránkách Ministerstva vnitra (dále jen „MV“).¹⁴ Během roku 2022 ještě dobíhaly stávající výbory, ke změnám dochází až po volbách do zastupitelstev obcí na podzim 2022.

Institucionální zabezpečení výkonu práv příslušníků národnostních menšin ve statutárních městech v letech 2017-2022 popisuje níže uvedená tabulka, ve které jsou vyjmenovány konzultační mechanismy sloužící ke komunikaci mezi národnostními menšinami a veřejnou správou. Z celkových čtyř výborů byly dva zřízeny na základě zákona (Karviná a Třinec) a dva (Brno a Chomutov) nad rámec zákona, konkrétně § 117 odst. 3 zákona

¹³ Byly naplněny podmínky, kdy je zřízení Výboru pro národnostní menšiny zákonnou povinností podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/informace-ke-zrizovani-vyboru-pro-narodnostni-mensiny-a-oznacovani-ulic-v-jazyce-narodnostni-mensiny-v-souvislosti-se-scitanim-lidu-domu-a-bytu-2021.aspx>

č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Některá další statutární města zřizují jinak pojmenované konzultační mechanismy, např. komise nebo rady.

Tab. 13 Výbory, komise a pracovní skupiny ve statutárních městech

Město	konzultační mechanismus (Výbor, Komise, Rada, Pracovní skupina)	povinnost ze zákona ¹⁵
Brno	Výbor pro národnostní menšiny	NE
České Budějovice	-	
Děčín	-	
Frýdek-Místek	-	
Havířov	-	
Hradec Králové	Komise sociální, zdravotní a rodinné politiky	NE
Chomutov	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Jablonec nad Nisou	-	
Jihlava	-	
Karlovy Vary	-	
Karviná	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Kladno	-	
Liberec	Rada pro cizince, národnostní menšiny a další etnika	NE
Mladá Boleslav	Komise pro integraci etnik a národnostních menšin	NE
Most	Komise sociální a národnostních menšin	NE
Olomouc	-	
Opava	-	
Ostrava	-	
Pardubice	Skupina komunitního plánování Cizinci, národnostní a etnické menšiny	NE
Plzeň	Komise pro oblast sociálních věcí a národnostních menšin	NE
Prostějov	Pracovní skupina pro komunitní plánování Národnostní menšiny a cizinci	NE
Přerov	-	
Teplice	-	
Třinec	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Ústí nad Labem	-	
Zlín	-	

Níže uvedená tabulka uvádí přehled obcí, ve kterých byl v letech 2017-2022 zřízen výbor pro národnostní menšiny (popřípadě jiný orgán, např. komise nebo pracovní skupina), a to jak na základě § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, tak i nad rámec uvedeného zákona. Tabulka je sestavena na základě údajů, které poskytly krajské úřady.

Tab. 14 Výbory pro národnostní menšiny, či jiné poradní orgány na úrovni obcí

Obec	poradní orgány zřízeny na základě zákona ¹⁶
Aš	ANO
Bílá Voda	NE
Bukovec	ANO
Bystřice (okr. Frýdek-Místek)	ANO
Česká Lípa	NE
Česká Třebová	NE

¹⁵ Byly naplněny podmínky, kdy je zřízení Výboru pro národnostní menšiny zákonnou povinností podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Byly naplněny podmínky, kdy je zřízení Výboru pro národnostní menšiny zákonnou povinností podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Český Těšín	ANO
Dolní Lomná	ANO
Hnojník	ANO
Horní Suchá	ANO
Hrádek	ANO
Cheb	NE
Chotěbuz	ANO
Jablunkov	ANO
Kobylá nad Vidnavkou	NE
Košariska	ANO
Milíkov	ANO
Mosty u Jablunkova	ANO
Návsí	ANO
Nýdek	ANO
Petrovice u Karviné	ANO
Písečná (okr. Frýdek-Místek)	ANO
Semněvice	NE
Smilovice (okr. Frýdek-Místek)	ANO
Stonava	ANO
Střítež	ANO
Těrlicko	ANO
Třanovice	ANO
Vendryně	ANO

Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně. Polština má nadále charakter teritoriálně vymezeného jazyka, za relevantní zeměpisnou oblast je považována oblast české části Těšínského Slezska.

Níže uvedené závazky pro polštinu platí v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná. Jedná se o závazky, uplatňované podle části III Charty. Opatření na podporu užívání regionálních nebo menšinových jazyků ve veřejném životě v souladu se závazky přijatými podle článku 2, odstavce 2

Článek 8¹⁷, odst. 1 – Vzdělávání

Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

a) i, ii Předškolní vzdělávání

- a) i zpřístupní předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
- a) ii zpřístupní podstatnou část předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

Polská menšina je díky své početnosti a koncentraci v Moravskoslezském kraji jedinou národnostní menšinou, která může využívat možností národnostně menšinového školství financovaného z veřejných rozpočtů. V Moravskoslezském kraji je zřízeno několik škol, v nichž se vzdělávání uskutečňuje pouze v polském jazyce, či dvojjazyčně, a to jak v českém jazyce, tak i v polském jazyce, podle ustanovení § 14 odst. 5 školského zákona.

¹⁷ Česká republika pro polštinu přijala v oblasti vzdělávání tyto závazky: odst. 1a)i/ii, b)i/ii, c)i/ii, d)ii, e)iii, f)iii, g), h), i), odst. 2 (celkem 10 bodů);

Podle údajů MŠMT, je v současné době na území ČR zřízeno 32 mateřských škol s polským jazykem vyučovacím nebo s česko-polským jazykem vyučovacím. Všechny tyto mateřské školy se nachází na území Moravskoslezského kraje. Tyto mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 celkem 830 dětí, které byly zařazeny do 45 tříd. Seznam zmíněných mateřských škol je k dispozici v níže uvedené tabulce.

Tab. 15 Seznam mateřských škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)

Název školy	Ulice	Místo	Počet tříd	Počet dětí
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 1	Vendryně	2	26
Mateřská škola	č.p. 70	Dolní Lomná	1	16
Mateřská škola	Školní 800	Jablunkov	3	62
Mateřská škola Przedszkole	č.p. 615	Vendryně	1	9
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 74	Bukovec	1	25
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 440	Bystřice	3	58
Mateřská škola	Pod Výtopnou 190	Návsí	1	18
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 60	Písek	1	14
Mateřská škola	Konská 419	Třinec	1	13
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 104	Milíkov	1	18
Mateřská škola	č.p. 170	Hrádek	2	30
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 446	Hnojník	2	37
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 788	Mosty u Jablunkova	1	19
Mateřská škola	Lutyňská 400	Orlová	1	15
Mateřská škola	Moskevská 162/1	Český Těšín	3	55
Mateřská škola	Hrabinská 1016/51	Český Těšín	1	21
Mateřská škola	Polní 1832/10	Český Těšín	1	25
Mateřská škola	Akátová 1361/17	Český Těšín	1	24
Mateřská škola	Školní 11	Albrechtice	1	20
Mateřská škola	Kopernikova 652	Dolní Lutyně	1	17
Mateřská škola	Selská 429/14	Havířov	1	24
Mateřská škola	č.p. 326	Stonava	1	17
Mateřská škola	Těrlická 407/5	Horní Suchá	2	30
Mateřská škola	Dr. Olszaka 155/1	Karviná	3	62
Mateřská škola	Přehradní 243/9	Těrlicko	1	24
Mateřská škola – Przedszkole	č.p. 311	Ropice	1	24
Mateřská škola – Przedszkole	Dolní Líštná 172	Třinec	1	25
Mateřská škola – Przedszkole	Štefánikova 772	Třinec	1	16
Mateřská škola – Przedszkole	SNP 447	Třinec	2	40
Mateřská škola – Przedszkole	Třinec-Nebory 126	Třinec	1	11
Mateřská škola-Przedszkole	Oldřichovice 210	Třinec	1	27
Mateřská škola	č.p. 70	Košařiska	1	8

b) i, ii Základní vzdělávání

b) i zpřístupní základní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

b) ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

Počet základních škol, ve kterých je vyučovacím jazykem jazyk polský, byl ve školním roce 2021/2022 24 škol s polským jazykem vyučovacím, přičemž všechny tyto školy se nachází v Moravskoslezském kraji. Uvedené školy zřídily celkem 136 vyučovacích tříd, které navštěvovalo 2 040 žáků.

Tab. 16 Seznam základních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)

Typ školy	Název	Ulice	Místo	Počet tříd	Počet žáků
neúplná	Základní škola	č.p. 66	Bukovec	3	37
úplná	Základní škola	č.p. 366	Bystřice	11	175
neúplná	Základní škola	Pod Výtopnou 190	Návsí	3	38
neúplná	Základní škola	č.p. 104	Milíkov	2	21
neúplná	Základní škola	č.p. 77	Hrádek	3	34
úplná	Základní škola – Szkoła Podstawowa	č.p. 6	Hnojník	9	150
neúplná	Základní škola	č.p. 750	Mosty u Jablunkova	1	10
úplná	Základní škola	č.p. 234	Vendryně	9	135
neúplná	Základní škola	Lutyňská 400	Orlová	1	17
úplná	Základní škola	Havlíčková 213/13	Český Těšín	20	391
neúplná	Základní škola	Polní 1832/10	Český Těšín	3	47
neúplná	Základní škola	Školní 11	Albrechtice	2	22
úplná	Základní škola	Koperníková 652	Dolní Lutyně	6	43
úplná	Základní škola s pol.jaz.vyuč.	Selská 429/14	Haviřov	6	67
neúplná	Základní škola s p.j.v.	č.p. 326	Stonava	2	12
úplná	Základní škola	Těrlická 407/5	Horní Suchá	8	103
úplná	Základní škola - Szkoła Podstawowa	Dr. Olszaka 156/2	Karviná	9	154
neúplná	Základní škola	Přehradní 243/9	Těrlicko	2	20
úplná	Základní škola	Školní 438	Jablunkov	15	267
neúplná	Základní škola	č.p. 70	Dolní Lomná	1	16
neúplná	Základní škola s p.j.v.	č.p. 146	Ropice	3	31
úplná	Základní škola	Nádražní 10	Třinec	13	208
neúplná	Základní škola	Oldřichovice 210	Třinec	2	21
neúplná	Základní škola-Szkoła Podstawowa	č.p. 70	Košařiska	2	21

c) i, ii; d) ii Střední a technické vzdělávání

- c) i *zpřístupní středoškolské vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo*
c) ii *zpřístupní podstatnou část středoškolského vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo*
d) ii *zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo*

Na území Moravskoslezského kraje se rovněž nachází střední školy, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský, či je polština jedním z vyučovacích jazyků. Jedinou střední školou, ve které je polský jazyk jediným vyučovacím jazykem je Polské gymnázium - Polskie Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego, Český Těšín, příspěvková organizace. Další střední školy, které mají v Rejstříku škol uveden vyučovacím jazyk oboru polský, jsou Střední průmyslová škola, Karviná, příspěvková organizace, Obchodní akademie, Český Těšín, příspěvková organizace a Střední zdravotnická škola, Karviná, příspěvková organizace. Uvedené střední školy navštěvovalo ve školním roce 2021/2022 celkem 1 373 studentů. Seznam základních a středních škol je uveden následující tabulce.

Tab. 17 Seznam středních škol, kde je vyučovacím jazykem jazyk polský (ke školnímu roku 2021/2022)

Název	Ulice	Místo	Vyučovací jazyk	Počet žáků
Střední průmyslová škola	Žižkova 1818/1a	Karviná	český, polský	348
Polské gymnázium – Polskie Gimnazjum	Havlíčková 213/13	Český Těšín	polský	327
Obchodní akademie	Sokola-Tůmy 402/12	Český Těšín	český, polský	317
Střední zdravotnická škola	Borovského 2315/1	Karviná	český, polský	381

e) iii Vzdělávání na vysokých školách

nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit body i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;

Podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, je působnost MŠMT v České republice v tomto ohledu jednoznačně vymezena § 87 uvedeného zákona a uskutečňování studijních programů je zcela v kompetenci vysokých škol v rámci jejich autonomie dané tímto zákonem. Vysoké školy takové studijní programy uskutečňují. Rovněž mezinárodní smlouvy podporují jazykové vzdělávání.

Polský jazyk, nebo výuka v polském jazyce jsou realizovány na těchto vysokých školách, v následujících oborech.

Tab. 18 Polské vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Polská studia
	Polský jazyk a literatura
	Polština se zaměřením na oblast firemní praxe, služeb a cestovního ruchu
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Polská filologie
	Polský jazyk a literatura
	Polština pro překladatelskou praxi
	Polština ve sféře podnikání (jednooborové)
	Středoevropská historická studia se zaměřením na české, polské a slovenské dějiny
	Učitelství polského jazyka a literatury pro 2. stupeň základních škol
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Učitelství polského jazyka a literatury pro střední školy
	Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Polská filologie
	Polština pro překladatele
	Polština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast
Fakulta filozofická Univerzity Pardubice	Slavistická studia země Evropské unie – polština

f) iii *Vzdělávání dospělých a další vzdělávání*

pokud orgány veřejné správy nemají přímé pravomoci v oblasti vzdělávání dospělých, budou upřednostňovat a/nebo podporovat nabídku takových jazyků jako oborů vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání;

g) Výuka historie a kultury

učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

h) Vzdělávání učitelů

zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těch odstavců a) - g), které smluvní strana přijala,

Vzdělávání učitelů pro polské menšinové školství bylo v uplynulém období i nadále zajišťováno prostřednictvím Pedagogického centra pro polské národnostní školství, se sídlem v Českém Těšíně (viz Část I. Polština, odst. 1, článek 7, i) *Mezistátní výměny*). Další vzdělávání učitelů také zajišťuje profesní organizace učitelů polských škol na Těšínsku – Sdružení polských učitelů (*Towarzystwo Nauczycieli Polskich*), které spolupracuje s polským i českým resortem školství.

Hlavní činnost PC ČT vychází ze Zřizovací listiny Pedagogického centra pro polské národnostní školství Český Těšín, z úkolů a dlouhodobých programů MŠMT. Činnost polského centra probíhá podle schváleného plánu hlavních úkolů MŠMT a to v oblastech:

Podpora menšinového školství

Jedná se především o zajišťování potřeb škol a školských zařízení s polským jazykem vyučovacím včetně podpory žáků se speciálně vzdělávacími potřebami, vydávání (díky finanční podpoře Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) a distribuci metodických pomůcek - časopisů *Jutrzenka* (70/104. ročník) pro první stupeň a *Ogniwo* (70. ročník) pro druhý stupeň základních škol. Ve všech školách a školských zařízeních s polským jazykem vyučovacím se rovněž PC ČT věnuje problematice užívání a podpory mateřského jazyka. Ve vybraných soutěžích a olympiádách, zejména s matematickým zaměřením, připravuje polské jazykové verze pro žáky. Polské centrum připravuje a vydává nové učební pomůcky pro školy s polským jazykem vyučovacím, jako např. slabikář či pracovní sešity pro matematiku na 2. stupni základní školy.

Významná je zejména spolupráce s Polskem. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se konal celoroční cyklus workshopů pro ředitele a pedagogické sbory škol s polským jazykem vyučovacím s tematikou formativního hodnocení. Tento cyklus byl zorganizován díky projektu *Implementace formativního vzdělávání ve školách s polským jazykem vyučovacím v České republice*, který do polského Ministerstva národního vzdělávání předložila polská vzdělávací instituce Centrum občanského vzdělávání z Varšavy (Centrum Edukacji Obywatelskiej).

PC ČT velmi blízce spolupracuje s polskými organizacemi v regionu. Nejbližší partnerskou organizací je výše uvedená *Společnost polských učitelů v České republice a Kongres Poláků v České republice*.

i) Povinnost dozoru a podávání zpráv

ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.

Funkci monitorovacího orgánu pro otázky národnostních menšin, tedy i používání menšinových jazyků, plní nadále Rada, která však nemá výkonnou pravomoc. Výsledkem monitoringu jsou každoroční Zprávy o situaci

národnostních menšin, projednáváné vládou a zveřejňované na webových stránkách úřadu vlády.¹⁸ Funkci dozorčího orgánu plní MŠMT.

Článek 8, odst. 2 - Vzdělávání na jiných územích

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Článek 9, odst. 1 – Soudní orgány¹⁹

Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení

- a) ii zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk; a/nebo*
- a) iii stanoví, aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;*
- a) iv bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;*

V souladu s ustanovením § 2 odst. 14 trestního řádu orgány činné v trestním řízení vedou řízení a vyhotovují svá rozhodnutí v českém jazyce. Avšak každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá. K tomu postačí pouze prohlášení, že osoba neovládá český jazyk. Toto právo garantuje trestní řád všem osobám, které jsou účastny na trestním řízení (jako například svědek či poškozený), nikoli pouze obviněnému.

Je třeba uvést, že volba, jaký jazyk bude obviněný v trestním řízení používat, je na obviněném. V zásadě postačí, když prohlásí, že český jazyk neovládá, není povinen svoji neznalost jakkoli prokazovat a příslušný orgán činný v trestním řízení není povolán úroveň znalosti českého jazyka přezkoumávat. Prohlášení je možné učinit ve kterémkoliv stádiu trestního řízení, dokonce i poté, co již obviněný prohlásil, že ovládá český jazyk.

S ohledem na požadavky této Charty se v návrhu nového trestního řádu zvažuje *rozšíření práva příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, používat v trestním řízení jazyk své národnostní menšiny*. Podle navrhované právní úpravy bude mít (nejen) obviněný právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny, prohlásí-li, že tento jazyk *chce používat*. Nově tak bude moci jazyk své národnostní menšiny v trestním řízení užívat obviněný, který je příslušníkem této menšiny i tehdy, ovládá-li český jazyk. Navrhovaná právní úprava tedy bude více vyhovovat smyslu a účelu příslušných ustanovení Charty a menšinového zákona.

Předkládání dokumentů v menšinových jazycích bez ohledu na prohlášení ve smyslu § 2 odst. 14 trestního řádu je umožněno ve vztahu k listinným důkazům, když podle § 89 odst. 2 trestního řádu může za důkaz sloužit „vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho

¹⁸ <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=87>

¹⁹ Česká republika přijala pro polštinu v oblasti soudních orgánů tyto závazky: odst. 1a)ii; a)iii; a)iv; b)ii; b)iii; c)ii; c)iii; d); odst. 2a) (celkem 9 bodů)

provedení navrhnout“. Český právní řád nestanovuje jako podmínku přípustnosti přijetí dokumentů souvisejících s trestním řízením přiložení překladu daného dokumentu do jazyka českého. Orgán činný v trestním řízení v takovém případě přibere překladatele, který danou písemnost přeloží do českého jazyka. Každý důkaz, bez ohledu na jeho formu, případně jazyk, musí vzít v souladu se zásadou materiální pravdy orgán činný v trestním řízení při svém rozhodování v potaz a v rámci svého rozhodování se s tímto důkazem, obdobně jako s jakýmkoliv jiným důkazem, musí vypořádat. Uvedené závěry potvrzuje recentní judikatura Ústavního soudu, konkrétně náleze ze dne 15. února 2016, sp. zn. I. ÚS 368/15, v němž Ústavní soud konstatoval, že „orgány činné v trestním řízení jsou povinny vždy pečlivě posuzovat, zdali důkazní prostředek, z něhož plyne usvědčující důkaz, byl opatřen způsobem, jenž nezpochybňuje spolehlivost v něm obsažené informace, a v případě pochybností o spolehlivosti takto opatřeného důkazu byl následně objektivním způsobem prověřen. Taktéž je pro posouzení spolehlivosti důkazů nevyhnutelné, aby byl důkazní prostředek opatřen a přechováván způsobem, o němž nejsou pochybnosti, že mohl být jakkoliv, úmyslně, z nedbalosti nebo pouhou náhodou, upraven, pozměněn nebo zaměněn za prostředek jiný (zachování integrity důkazu). Konečně musí orgány činné v trestním řízení posoudit, zdali je použitý důkazní prostředek adekvátní povaze získávané informace, anebo je s ohledem na charakter dokazované skutečnosti zapotřebí provést kvalifikované (např. znalecké) zkoumání, či informaci zachytit výsledkem anebo jiným zvláštním způsobem dokazování, a to při plném respektování požadavků kladených na provádění důkazů trestním řádem. Pouze takový postup lze hodnotit jako souladný s principem kontradiktornosti trestního řízení, jež podmiňuje plnohodnotnou realizaci práva na obhajobu (viz čl. 6 odst. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Pokud při provádění a hodnocení důkazů vyvstanou vážné pochybnosti o spolehlivosti použitých důkazních prostředků, o něž se opírá důkaz viny obžalovaného ze stíhaného skutku, je povinností soudu se s nimi spolehlivě a přesvědčivě vypořádat v odůvodnění odsuzujícího rozsudku.“

Ustanovení § 28 odst. 1 trestního řádu stanoví, že „je-li třeba přetlumočit obsah písemnosti, výpovědi nebo jiného procesního úkonu nebo využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14, přibere se tlumočnick; totéž platí, jde-li o ustanovení tlumočnicka osobě, s níž se nelze dorozumět jinak než některým z komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob. Tlumočnick může být zároveň zapisovatelem. Neuvede-li obviněný jazyk, který ovládá, nebo uvede-li jazyk či dialekt, který není jazykem jeho národnosti nebo úředním jazykem státu, jehož je občanem, a pro takový jazyk nebo dialekt není zapsána žádná osoba v seznamu tlumočnicků, ustanoví orgán činný v trestním řízení tlumočnicka pro jazyk jeho národnosti nebo úřední jazyk státu, jehož je občanem. Jde-li o osobu bez státního občanství, rozumí se jím stát, kde má trvalý pobyt, nebo stát jeho původu. Využije-li obviněný právo uvedené v § 2 odst. 14, přibrany tlumočnick přetlumočí na jeho žádost i jeho poradu s obhájcem, která je v přímé souvislosti s procesními úkony, a poradu v průběhu procesních úkonů.“

b) ii, iii Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení

- b) ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo
- b) iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;

Právo na to jednat před soudem v mateřském jazyce, který patří v ČR mezi regionální či menšinové jazyky ve smyslu Evropské charty a Rámcové Úmluvy, plyne již z čl. 25 odst. 2 písm. b) Listiny, podle něhož mají občané příslušící k národnostní a etnické menšině právo užívat svého jazyka v úředním styku, a dále z čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny (rovnost účastníků, právo na tlumočnicka). Dále je pro účely občanského soudního řízení klíčový § 18 odst. 2 OSŘ, podle něhož účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, soud ustanoví tlumočnicka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Uvedené ustanovení je vykládáno tak, že právo na tlumočnicka přísluší každému, kdo o něj požádá, bez ohledu na to, zda tato osoba ovládá také český jazyk či nikoliv. Soud zároveň může tlumočnicka obstarat z vlastní iniciativy, vyjde-li to v řízení najevo. Účastník rovněž může soudu činit podání ve své mateřštině. O právu užití mateřského jazyka musí být účastník s ohledem na § 118 odst. 4 občanského soudního řádu soudem poučen, a to jakmile soud během řízení (např. z obsahu spisu či přímého kontaktu s účastníkem na jednání) zjistí, že mateřštinou účastníka je jiný jazyk než čeština.

Obecně k právní úpravě tlumočnické činnosti v ČR

V gesci Ministerstva spravedlnosti (dále jen „MSP“) byla přijata nová právní úprava, která nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2021:

- zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, ve znění zákona č. 166/2020 Sb.,
- vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti,
- vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele.

Dnem 1. ledna 2021 nabyla účinnosti též vyhláška č. 608/2020 Sb., o stanovení úrovně znalosti jazyka a jazykových zkouškách pro výkon tlumočnické činnosti (vydána Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy).

Nová právní úprava (stejně jako předchozí právní úprava²⁰) upravuje podmínky pro výkon tlumočnické a překladatelské činnosti²¹, tedy kdo se může stát soudním tlumočnickem nebo soudním překladatelem – jaké podmínky musí splňovat, vznik pozastavení a zánik oprávnění vykonávat tlumočnickou nebo překladatelskou činnost, seznam soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, práva a povinnosti soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, ustanovení tzv. soudního tlumočnicka nebo soudního překladatele ad hoc, tlumočnický a překladatelský úkon (jeho náležitosti, evidenci tlumočnických a překladatelských úkonů), odměňování soudních tlumočnicků a soudních překladatelů, dohled a přestupky.

c) ii, iii, d) Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech

- c) ii *povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
- c) iii *povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*
- d) *podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování bodů i a iii odstavců b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.*

Za monitorovací období nedošlo u těchto bodů vzhledem k polštině ke změně.

Článek 9, odst. 2, a) - Platnost vnitrostátních právních listin v menšinovém jazyce

Smluvní strany se zavazují, že nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce; nebo

Žádné takové omezení se v českém právním řádu neobjevuje. Pouze je stanoven obecný požadavek určitosti právních jednání (bez ohledu na formu a způsob komunikace) jako podmínka jejich perfekce, navíc s možností projev vůle mezi stranami dodatečně vyjasnit s účinky ex tunc (§ 553 OZ). Rovněž v souladu s čl. 13 odst. 2 se ve vnitrostátních předpisech nijak neomezuje možnost užívání menšinových jazyků v obchodním styku.

²⁰ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 37/1967 Sb., kterou se provádí zákon o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Nová právní úprava terminologicky rozlišuje mezi tlumočnickou a překladatelskou činností, soudním tlumočnickem a soudním překladatelem atd..

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby²²

Článek 10, odst. 1, a) iv - Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

a) iv Podávání žádostí v menšinovém jazyce

zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní a písemné žádosti v těchto jazycích; nebo

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Článek 10, odst. 2 – Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby:

b), e), f) Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

b) uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;

e) se při jednání ve shromážděních regionálních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;

f) se při jednání ve shromážděních místních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;

Předchozí 4. periodická zpráva obsahovala informace o novelizaci zákona o obcích. K dalším změnám ve vztahu k právní úpravě týkající se menšin v zákoně o obcích k dalšímu vývoji nedošlo. Ve spolupráci Ministerstva vnitra (dále jen „MV“) s Českým statistickým úřadem (dále jen „ČSÚ“) bylo připraveno metodické stanovisko pro potřeby obcí k posuzování počtu občanů hlásících se k jiné než české národnosti v souvislosti se zřizováním výborů zastupitelstva pro národnostní menšiny podle zákonů o územních samosprávních celcích a označování ulic v jazyce národnostní menšiny podle zákona o obcích.

Pokud jde o informování mluvčích regionálních či menšinových jazyků o konání voleb nebo místního referenda v jazycích národnostních menšin, byla příslušná opatření detailně popsána již ve třetí periodické zprávě a v následujících obdobích k žádným změnám nedošlo.

g) Užívání tradičních místopisných názvů

...se užívaly nebo přijaly tradiční a správné formy místních názvů v regionálních nebo menšinových jazycích, v případě potřeby vedle názvu v úředním jazyce (úředních jazycích);

V rámci dotačního programu Podpory implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, tematického okruhu C, jsou podporovány dvojjazyčné názvy v obcích. Dvojjazyčné označení se týká především oblastí kompaktního polského osídlení české části těšínského Slezska. Po ratifikaci Charty od roku 2007 probíhá postupná instalace těchto nápisů v obcích, míru dvojjazyčnosti si stanovila každá obec individuálně na základě doporučení svého výboru pro národnostní menšiny. Pohybuje se v široké škále od dvojjazyčných nápisů na úředních budovách, přes dvojjazyčné nápisy na veřejně přístupných prostranstvích, až po silniční tabule označující vjezd a výjezd z obce.

²² Česká republika pro polštinu přijala v oblasti veřejné správy a veřejné služby tyto závazky: odst. 1a)iv, odst. 2b), e), f), g), odst. 4a), odst. 5, (celkem 7 bodů).

Tab. 19 Dotace z programu implementace Charty na instalaci dvojjazyčných názvů (po obcích, celkem po dobu existence programu, tučně uvedeny roky, kterým se věnuje periodická zpráva)

<i>obec</i>	<i>finanční podpora celkem 2007-2021 (Kč)</i>	<i>finanční podpora v letech 2017-2021 (Kč)</i>	<i>Instalováno v roce</i>
Albrechtice / Olbrachcice	239 130,3	150 000,0	2007, 2009, 2017
Bocanovice / Boconowice	14 113,0	-	2007
Bukovec / Bukowiec	59 331,0	-	2007
Bystřice / Bystrzyca	25 756,4	-	2008
Český Těšín / Czeski Cieszyn	1 223 684,0	-	2007, 2008, 2009, 2012, 2013
Dolní Lomná / Łomna Dolna	35 000,0	-	2007
Hnojník / Gnojnik	105 526,0	51 000,0	2008, 2011, 2012, 2019
Horní Suchá / Sucha Górna	141 126,0	-	2007, 2009
Hrádek / Gródek	95 859,1	35 000,0	2007, 2008, 2009, 2012, 2021
Chotěbuz / Kocobędz	61 000,0	-	2013
Jablunkov / Jabłonków	483 127,0	260 851,0	2009, 2012, 2016, 2018
Komorní Lhotka / Ligotka Kameralna	76 000,0	-	2013
Milíkov / Milików	46 746,3	-	2008, 2013
Mosty u Jablunkova / Mosty koło Jabłonkowa	16 200,7	-	2009
Nýdek / Nydek	28 779,0	22 000,0	2007, 2017
Smilovice / Śmiłowice	14 272,8	-	2007, 2010
Stonava / Stonawa	47 634,1	-	2007, 2009
Střítež / Trzycieź	45 990,4	10 000,0	2008, 2009, 2017
Těrlicko / Cierlicko	157 589,3	-	2008, 2009, 2012
Třanovice / Trzanowice	168 662,0	-	2007, 2010
Třinec / Trzyniec	191 000,0	-	2012
Vendryně / Wędrynia	146 738,6	64 493,0	2007, 2009, 2018
celkem	3 295 226,0	593 344,0	

Článek 10, odst. 4, a) – Překlady a tlumočení

Za účelem provádění těch ustanovení odstavců 1, 2 a 3, které přijaly, se smluvní strany zavazují, že přijmou jedno nebo více těchto opatření:

a) překlady a tlumočení podle potřeby;

V rámci dotačního programu na implementaci Charty, z rozpočtu Úřadu vlády, bylo do podpory zahrnuto též překládání a tlumočení do regionálních či menšinových jazyků. Za monitorovací období nedošlo u těchto bodů vzhledem k polštině ke změně.

Článek 10, odst. 5 - Příjmení v regionálních či menšinových jazycích

Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích.

Při přípravě předchozích periodických zpráv MV informovalo o ustanoveních zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“), která práva příslušníků národnostních menšin a závazky České republiky vyplývající z Charty naplňují. Konkrétně se jedná o právní úpravu užívání jména a příjmení v jazyku národnostní menšiny, a dále o právo žen uvádět své příjmení v nepřechýlené podobě. S účinností od 1. ledna 2022 mohou ženy žádat o uvádění svého příjmení v nepřechýleném tvaru bez nutnosti prokazování, že se jedná o některý

z taxativně uvedených případů (cizinka, občanka s trvalým pobytem v cizině, občanku, jejíž manžel nebo partnerka je cizinec/cizinka nebo občanku jejíž jeden z rodičů je cizinec, nebo občanku jiné než české národnosti). Došlo tedy k významné liberalizaci práva žen uvádět příjmení v nepřechýlené podobě, neboť odpadla například nutnost prokazovat příslušnost k národnostní menšině.

V současné době je připravována novela zákona o matrikách. Ta zahrnuje i problematiku práv příslušníků národnostních menšin. Právo užívat jméno nebo příjmení v jazyce národnostní menšiny by mělo být dále rozšířeno mimo jiné o *možnost změnit své rodné příjmení do jazyka národnostní menšiny*. Dále by mělo být umožněno *uzavření manželství nebo registrovaného partnerství v jazyce národnostní menšiny*. Tato možnost bude navázána na splnění následujících podmínek:

- v posledních dvou sčítáních lidu se hlásilo k této národnosti vždy alespoň 10 % občanů obce, v jejímž územním obvodu se prohlášení činí (identické řešení jako v § 29 zákona o obcích),
- požádají o to souhlasně oba snoubenci nebo osoby, které chtějí vstoupit do partnerství,
- oddávající a matrikář ovládají jazyk této národnostní menšiny.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky²³

Článek 11, odst. 1, a), b, c) - Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi

Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků,

- a) *u vědomí, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:*
 - iii *náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;*
- b) *ii podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto vysílání napomohou;*
- c) *ii podpoří pravidelné vysílání televizních programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k takovému vysílání napomohou;*

Ze zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání vyplývá povinnost provozovatelů vysílání sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytl vyváženou nabídku pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk, pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině.

Povinnost vysílání rozhlasových a televizních pořadů v menšinových jazycích je realizována rovněž prostřednictvím zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi a zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Oběma veřejnoprávními médii ukládají tyto předpisy obdobné povinnosti, a to:

- a) vytvářet a šířit programy a poskytovat vyváženou nabídku pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti.

²³ Česká republika pro polštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: odst. 1a)iii, b)ii, c)ii, d, e)i, odst. 2, (celkem 6 bodů).

- b) rozvíjet kulturní identitu obyvatel České republiky, včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin.

Co se týče vysílání v polském jazyce, Česká televize nabízí pořad *Wiadomości w języku polskim*. Tento pořad se původně vysílal jen v Moravskoslezském kraji, ale dnes je díky internetu dostupný po celé České republice. Jedná se o pravidelný týdeník. Délka pořadu se pohybuje mezi 8-10 minutami.

V Českém rozhlasu je na polskou menšinu zaměřený pořad *Wydarzenia (Aktualności Radia Czeskiego v Ostrawie)*. Aktuální informace v polském jazyce přináší redakce vysíláním pro polské spoluobčany od pondělí do pátku vždy po zprávách v 19:00, délka je mezi 25-30 minutami. Informační servis s publicistickými příspěvky zachycuje všednodenní i výjimečné události týkající se společenských a kulturních organizací, institucí, občanů hlásících se k polské menšině žijící v České republice. Pořad je doplněn písničkami v polském jazyce, někdy i v těšínském nářečí. *Wydarzenia* navazují na *Kwadrans Polskich Aktualności*, který Český rozhlas vysílal řadu let až do konce roku 2013.

V působnosti MK (odboru médií a audiovizuální) je realizován dotační program Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, na něž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu.

V roce 2017, 2018, 2019 byla hodnota dotačního Programu 20 850 000,- Kč. V roce 2020 byl Program navýšen z prostředků Ministerstva kultury nad rámec rozpočtu na 25 000 000,- Kč a v roce 2021 na 24 850 000,- Kč, aby se v roce 2022 vrátil na původní rozpočtovanou hodnotu 20 850 000,- Kč. V rámci tohoto Programu je možno, na základě předložených projektů, podporovat i výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích menšin. Prostřednictvím tohoto Programu byl podpořen následující mediální projekty. Další informace viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

Regionální televizE CZ, spol. s r.o., získala v letech 2020 - 2022 finanční prostředky na pokračování medailonů o osobnostech z řad příslušníků národnostních menšin - Žijí mezi námi. V roce 2020 to bylo 210 420,- Kč, v roce 2021 291 200,- Kč a v roce 2022 85 600,- Kč. Tyto částky se vztahují k medailonům o osobnostech z polské, německé, romské a slovenské menšiny.

Článek 11, odst. 1, d) - Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích

- d) *podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;*

Zákon č. 496/2012 Sb. o audiovizuální nestanovuje specifický dotační okruh podpory projektů, které souvisí s problematikou národnostních či etnických menšin, je ale možné využít obecné kategorie tvorby, výroby a distribuce kinematografických děl a propagace kinematografie. Zde by se jednalo o podporu investiční. Dalším nástrojem podpory regionálních či menšinových jazyků může být udělení koprodukčního statutu konkrétnímu audiovizuálnímu dílu, výrobce pak může žádat o podporu v ČR, tak i v koprodukční zemi, často se tak děje u projektů zejména se slovenskými, polskými a německými partnery.

Dle zákona č. 239/2002 Sb. o Státním fondu kultury České republiky je možné udělovat podporu kulturním, menšinovým a regionálním projektům (zahrnující i zvukové či hudební nahrávky), které slouží k uchování a rozvoji kultury národnostních menšin v České republice.

Dle článku 25 odst. 1 Listiny zákl. práv a svobod a §13 menšinového zákona Výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích podporuje dotační program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin MK.

Článek 11, odst. 1, e) i - Podpora vydávání tiskovin

e) i podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat...

Na základě nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, je v rámci působnosti MK realizován výše zmíněný program (Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin). V rámci tohoto programu jsou každoročně vyčleňovány prostředky ze státního rozpočtu a na základě předložených projektů lze podpořit vydávání periodického tisku v jazycích menšin či výroba programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích menšin. Dotace může představovat 70% hodnoty rozpočtu projektu a ve výjimečných případech může být i 100% rozpočtu.

Projekty polské menšiny získávají tradičně nejvyšší objem prostředků, podíl na hodnotě dotačního programu kolísá, kolísá i absolutní hodnota poskytnutých prostředků v návaznosti na hodnotě Programu a počtu podaných žádostí o podporu. V jednotlivých letech to bylo 29,5 %, 28,8 %, 28,5 %, 26,8 %, 27,7% a 26% hodnoty Programu.

- V roce 2017 to bylo 6 142 000,- Kč a byly podpořeny dva projekty. Na projekt vydávání novin Głos – Hlas, dále G, které vychází 2x týdně, vydavatelem je kongres Poláků v České republice to bylo 5 150 000,- Kč. Dále bylo podpořeno vydávání měsíčníku Zwrot – Návrat, dále Z, vydavatelem je Polský kulturně osvětový svaz v České republice částkou 992 000,- Kč.
- V roce 2018 to bylo 6 200 000,- Kč - G 5 050 000,- Kč, Z 950 000,-Kč.
- V roce 2019 to bylo 5 950 000,- Kč - G 5 000 000,- Kč, Z 950 000,- Kč.
- V roce 2020 to bylo 6 715 600,- Kč - G 5 415 600,- Kč, Z 1 300 000,- Kč.
- V roce 2021 to bylo 6 890 000,- Kč - G 5 650 000,- Kč, Z 1 240 000,- Kč.
- V roce 2022 to bylo 6 030 000,- Kč - G 4 830 000,- Kč, Z 1 200 000,- Kč

Další informace viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

Článek 11, odst. 2 - Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí

Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušování veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyzrazení důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

V České republice je systém provozování rozhlasového a televizního vysílání nastaven dle standardů Rady Evropy i požadavků EU. Na základě ústavně zaručených práv vycházejících z Evropské úmluvy o lidských právech, Evropské úmluvy o přeshraniční televizi, směrnici EU o audiovizuálních mediálních službách, jakož i dalších dokumentů fakultativní povahy jsou tyto principy zajištěny.

Článek 12, odst. 1 - Kulturní činnost a kulturní zařízení²⁴

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií - smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové jazyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost, a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí

a), f), g) Podpora zpřístupňování a archivování děl v menšinových jazycích a účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností

a) budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;

f) budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti;

g) budou podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;

MK (odbor regionální a národnostní kultury) každoročně vyhláší v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. února 2007 č. 122 o nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb., výběrové dotační řízení na projekty v programu „Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice“. Na uvedený program byla určena finanční částka v roce 2017 ve výši 9 275 000 Kč (mimo výběrové dotační řízení prostřednictvím odboru příspěvkových organizací získal dotaci Národní ústav lidové kultury Strážnice v pořadu Mezinárodní folklórní festival na program „Domovina“ – 300 000 Kč), v roce 2018 to bylo 10 600 000 Kč, v roce 2019 10 242 994 Kč (mimo výběrové dotační řízení prostřednictvím odboru příspěvkových organizací získal dotaci Národní ústav lidové kultury Strážnice v pořadu MFF „Domovina“ – 300 000 Kč), v roce 2020 10 150 000 Kč, v roce 2021 12 550 025 Kč (byly připočteny vratky způsobené opatřeními kolem Covid-19 z roku 2020), v roce 2022 opět 10 150 000 Kč.

Podpořeny byly akce a celoroční aktivity především spolků a organizací sdružující národnostní menšiny, a to setkání menšin při příležitosti významných svátků, činnost pěveckých sborů, tradičních lidových tanečních skupin, folklórní festivaly a prezentace lidového umění, výstavy a představení pro děti a mládež, výzkum a dokumentace aktivit národnostních menšin (chorvatské, německé, polské, romské i slovenské menšiny). Program „Podpora aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice.“

Rok 2017

Polské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 2 046 835,- Kč, na projekty spolků:

- GÓROLE, folklórní soubor, Mosty u Jablunkova - *Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklórních souborů 2017,*
- Kongres Poláků v České republice, Český Těšín – *Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR v roce 2017,*
- Macierz Szkolna w Republice Czeskiej, Matice školská v České republice, Český Těšín – *XV. Festival dětské písně,*
- Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, z.s., Český Těšín – *Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni,*

²⁴ Česká republika pro polštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: odst. 1a), f), g), odst. 2, odst. 3, (celkem 5 bodů).

- Polský pěvecký spolek Collegium Canticorum, Český Těšín – *Rozvoj umění sborového zpěvu,*
- Polský kulturně – osvětový svaz v ČR, Český Těšín – *Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO ve znamení 70 let činnosti svazu,*
- Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín – *Já čtu tobě a ty mně 2017,*
- Občanské sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec – *Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK*
- Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. - *Dny studentské kultury 2017, Independent.pl – setkání s polskou nezávislou kulturou,*

Rok 2018

Polské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 2 148 000,- Kč:

- GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - *Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2018,*
- Kongres Poláků v České republice, Český Těšín – *Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR v roce 2018,*
- Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, Český Těšín – *Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni,*
- Polský kulturně – osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín – *Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO,*
- Polský pěvecký spolek Collegium Canticorum, Český Těšín - *Rozvoj umění sborového zpěvu,*
- Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín – *Já čtu tobě a ty mně 2018.*
- Občanské sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec – *Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK,*
- Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. – *Dny studentské kultury, Independent.pl – setkání s polskou nezávislou kulturou,*

Rok 2019

Polské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 2 756 000,- Kč, na projekty spolků:

- GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - *Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2019,*
- Kongres Poláků v České republice, Český Těšín – *Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR v roce 2019,*
- Macierz Szkolna w Republice Czeskiej, Matice školská v České republice, Český Těšín – *XVI. Festival dětské písně,*
- Místní skupina Polského kulturně-osvětového svazu v Jablunkově. z. s., Jablunkov – *72. Mezinárodní folklorní setkání „Gorolski Świąto“,*
- Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, Český Těšín – *Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni,*
- Polský kulturně – osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín – *Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO, Festival PZKO 2019,*
- Polský pěvecký spolek Collegium Canticorum, Český Těšín - *Rozvoj umění sborového zpěvu,*
- Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín – *Já čtu tobě a ty mně 2019.*
- Sdružení uměleckých a zájmových aktivit Třinec z. s., Třinec – *Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK,*

- Sdružení přátel polské knihy, z. s., Český Těšín – *Já čtu tobě a ty mně 2016*.
- Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. – Młode Zaolzie - Mladé Zaolží, *Independent.pl – setkání s polskou nezávislou kulturou 2019*,

Rok 2020

Část projektů nebyla realizována kvůli Covid-19, dotace byly vráceny. Polské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 2 184 000,- Kč:

- GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - *Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2020*,
- Kongres Poláků v České republice, Český Těšín – *Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR v roce 2020*,
- Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, Český Těšín – *Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni*,
- Polský kulturně – osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín – *Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO*,
- Polský pěvecký spolek Collegium Cantorum, Český Těšín - *Rozvoj umění sborového zpěvu*,
- Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín – *Já čtu tobě a ty mně 2020*,
- Sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec – *Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK*,
- Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. – Młode Zaolzie - Mladé Zaolží,, *ZAOLZIE.PL*.

Rok 2021

Část projektů nebyla realizována, dotace byly vráceny z důvodu doznívání Covid-19. Polské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 2 313 000,- Kč, na činnost spolků:

- GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - *Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů*,
- Kongres Poláků v České republice, Český Těšín – *Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR, Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR*,
- Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, Český Těšín – *Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni*,
- Polský kulturně – osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín – *Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO, Polské dny 2021*,
- Sdružení přátel polské knihy, Český Těšín – *Já čtu tobě a ty mně 2020*,
- Sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec – *Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK*,
- Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. – Młode Zaolzie - Mladé Zaolží,, *Těrlické filmové léto – Cierlickie Lato Filmowe 2021*,

Rok 2022

Polské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 1 935 000,- Kč, na činnost spolků:

- GÓROLE, folklorní soubor, Mosty u Jablunkova - *Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů 2022*,

- Kongres Poláků v České republice, Český Těšín – *Kulturní aktivity Kongresu Poláků v ČR*,
- Macierz Szkolna w Republice Czeskiej, Matice školská v České republice, Český Těšín – *XVII. Festival dětské písně*,
- Polské umělecké sdružení ARS MUSICA, Český Těšín – *Popularizace sborového zpěvu, lidové hudby a divadelních forem na vysoké umělecké úrovni*,
- Polský kulturně – osvětový svaz v ČR z. s., Český Těšín – *Kulturně společenské aktivity a dokumentační činnost PZKO*,
- Sdružení uměleckých a zájmových aktivit, Třinec – *Podpora činnosti Polského pěveckého souboru HUTNIK*,
- Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s. – *Těrlické filmové léto*

Odbor regionální a národnostní kultury umožňuje prostřednictvím programu na podporu zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit na jedné straně prezentaci našich špičkových souborů ve zmiňovaných menšinových jazycích na prestižních mezinárodních soutěžích a přehlídkách, na druhé straně přispívá také k užšímu spojení s těmito kulturami a jazyky, a to přímo v zemích jejich původu. Tímto je umožněno rovněž šíření povědomí o české regionální a národní kultuře. V rámci odboru je realizován rovněž Program podpory regionálních kulturních tradic k významným výročím obcí a měst, kulturně-historických událostí a významných osobností českého původu v oblasti kultury, jejichž význam přesahuje rámec regionu.

Z programu Podpora zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit je financována také účast souborů v zahraničí. V roce 2018 byl podpořen projekt žadatele Polské umělecké sdružení – Polskie Towarzystwo Artystyczne ARS MUSICA, z.s., Český Těšín, s názvem „XIII Warszawski Międzynarodowy Festiwal Chóralny „Varsovia Cantat” 2018, Polsko“, a to částkou 10 000 Kč.

V oblasti působnosti samostatného oddělení muzeí rozvíjí aktivity odpovídající zaměření Charty *Moravské zemské muzeum, Slezské zemské muzeum, Muzeum romské kultury, Památník Lidice a také Národní muzeum v přírodě*.

Slezské zemské muzeum (dále jen „SZM“)

Knihovna SZM cíleně získává do svého knihovního fondu formou nákupu nebo výměny díla v originálních jazycích pro menšiny žijící v regionu. Jedná se zejména o polskou národnostní menšinu. Knihovna SZM má navázanou spolupráci s několika univerzitními, muzejními a knihovními institucemi v Polsku.

Aktuální seznam spolupracujících kulturních institucí v Polsku s Knihovnou SZM:

- Muzeum Gornośląskie – BYTOM
- Biblioteka Śląska - KATOWICE
- Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego – KATOWICE
- Muzeum Śląskie – KATOWICE
- Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska – KATOWICE
- Muzeum Narodowe – KRAKÓW
- Uniwersytet Jagielloński- Biblioteka Jagiellońska – KRAKÓW
- Instytut Botaniki Uniw. Jagiellońskiego – KRAKÓW
- Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN– KRAKÓW
- Instytut Archeologii i Etnologii PAN – KRAKÓW
- Muzeum Archeologiczne – KRAKÓW
- Biblioteka Naukowa PAU i PAN - KRAKÓW
- Instytut Archeologii i Etnologii PAN – Oddział w Łodzi – ŁÓDŹ
- Biblioteka Uniwersytecka – ŁÓDŹ
- Biblioteka Główna Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej – LUBLIN

- Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski – OPOLE
- Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk – POZNAŃ
- Muzeum Archeologiczne – POZNAŃ
- Instytut Archeologii UAM – POZNAŃ
- Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku – SANOK
- Muzeum Narodowe – SZCZECIN
- PAN – Instytut Historii – WARSZAWA
- Biblioteka Polskiego Towarzystwa Botanicznego – WARSZAWA
- Instytut Sztuki PAN – WARSZAWA
- Państwowy Instytut Geologiczny – WARSZAWA
- PAN – Muzeum i Instytut Zoologii - WARSZAWA
- Państwowe Muzeum Archeologiczne – WARSZAWA
- Narodowy Instytut Dziedzictwa – WARSZAWA
- Uniw. Wrocławski Instytut Archeologii – WROCŁAW
- Muzeum Narodowe – WROCŁAW
- Uniwersytet Wrocławski – Instytut Historii Sztuki – WROCŁAW
- Biblioteka Uniwersytecka – WROCŁAW
- Uniw. Wrocławski – Muzeum Przyrodnicze – WROCŁAW
- Polskie Towarzystwo Ludoznawcze – WROCŁAW

Některé projekty, resp. aktivity, které odbor umění, knihoven a kreativních odvětví podporuje v oblasti umění, nepřímo přispívají ke splnění povinností stanovených České republice ve zmíněném čl. 12 odst. 1 písm. a) Charty a také v souvisejícím čl. 12 odst. 2 Charty.

Příkladem je podpora celoroční umělecké činnosti Těšínského divadla, které má vedle české scény i scénu polskou. Těšínské divadlo dostává každoročně dotace ve výši nižších milionů Kč. Konkrétně: v roce 2020 byla Těšínskému divadlu poskytnuta dotace v celkové výši 6,7 mil. Kč, v roce 2019 dotace ve výši 4,4 mil. Kč, v roce 2018 dotace ve výši 3,9 mil. Kč. Je zřejmé, že poskytované dotace se průběžně zvyšují.

V gesci oddělení literatury a knihoven jsou v oblasti podpory knihoven (dle nařízení vlády č. 288/2002 Sb.) mimo jiné podporovány projekty směřující k akvizici knih v jazycích národnostních menšin, konkrétně polské národnostní menšiny, a akce seznamující s jinými kulturami. Lze uvést například podporu Regionální knihovny Karviná nebo Městské knihovny Český Těšín. Zde jsou poskytovány dotace, s ohledem na priority MK ve výši desítek tisíc Kč. Konkrétně například: Regionální knihovna Karviná obdržela v roce 2018 dotaci ve výši 54 tis. Kč, v roce 2019 dotaci ve výši 40 tis. Kč, v roce 2020 dotaci ve výši 30 tis. Kč a v roce 2021 dotaci ve výši 40 tis. Kč. Výše dotace se odvíjí od počtu projektů a jejich kvality. Městská knihovna Český Těšín obdržela v roce 2021 dotaci ve výši 30 tis. Kč, v roce 2019 dotaci rovněž ve výši 30 tis. Kč. Tyto dotace nejsou vysoké (například v porovnání s dotacemi poskytovanými v oblasti profesionálního umění), avšak pro provozovatele knihoven jsou relevantní a přispívají k tomu, aby knihovny mohly náležitě poskytovat služby podle zákona č. 257/2001 Sb. i příslušníkům polské národnostní menšiny.

Finanční podpora projektů, jež přispívají k naplnění účelu Charty, je v gesci odboru umění, knihoven a kreativních odvětví poskytována průběžně, a to především v závislosti na rozpočtových možnostech, v návaznosti na hodnocení jednotlivých projektů odbornými poradními orgány a podle rozhodnutí ministra kultury.

Tab. 20 Přehled dotací poskytnutých provozovatelům knihoven

Rok	Název žadatele	Název projektu	Dotace (Kč)
2017	Obec Mosty u Jablunkova	Nákup knihovního fondu pro polskou národnostní menšinu	10 000

2017	Regionální knihovna Karviná	Doplnění knihovního fondu polské a slovenské literatury v rámci kulturních aktivit knihovny	20 000
2017	Obec Ropice	Zajištění dětských knih v polském jazyce	10 000
2017	Jablunkovské centrum kultury a informací	Kniha mezi generacemi	15 000
2017	Obec Vendryně	Od prvňáčků k dospělým	15 000
2018	Obec Horní Suchá	Obnova a doplnění fondu polských knih v Obk Horní Suchá	20 000
2018	Základní škola a Mateřská škola Stonava	Výměna zastaralého fondu pro všechny věkové skupiny, zejména pro rodiny s dětmi, polské národnostní menšiny v Místní knihovně Stonava	30 000
2018	Obec Vendryně	Od prvňáčků k dospělým	15 000
2018	Obec Hrádek	Nové polské knihy pro mladé čtenáře	10 000
2018	Regionální knihovna Karviná	Doplnění knihovního fondu polské a slovenské literatury v rámci kulturních aktivit knihovny	23 000
2019	Městská knihovna Český Těšín	Mezinárodní spolupráce knihoven/11. ročník Mezinárodního festivalu Čtení nad Olzou Český Těšín a Cieszyn. Nákup knih v polštině	30 000
2019	Regionální knihovna Karviná, příspěvková organizace	Doplnění knihovního fondu polské literatury v rámci kulturních aktivit knihovny	23 000
2019	Jablunkovské centrum kultury a informací, příspěvková organizace	Mezigenerační setkávání seniorů a dětí v regionu	25 000
2020	Obec Ropice	Zajištění knih v polském jazyce	10 000
2020	Základní škola a Mateřská škola Stonava	Doplnění fondu polské literatury pro čtenáře polské národnostní menšiny všech věkových skupin, zejména pro maminky s dětmi v Místní knihovně	20 000
2020	Regionální knihovna Karviná, příspěvková organizace	Rozšíření knihovního fondu polské literatury s důrazem na obnovu zastaralého fondu naučné literatury pro všechny věkové kategorie	20 000
2021	Regionální knihovna Karviná, příspěvková organizace	Doplnění knihovního fondu polské literatury pro potřeby všech věkových kategorií s důrazem na dětského čtenáře.	12 000
2021	Jablunkovské centrum kultury a informací, příspěvková organizace	Náš region rázovitý	15 000
2021	Městská knihovna Český Těšín	Literární festival čtení nad Olzou/ 12. ročník. Nákup knih v polštině	30 000
2022	Regionální knihovna Karviná, příspěvková organizace	Biblioterapie jako jedna z možností uspokojování potřeb čtenářů včetně doplnění knihovního fondu polské literatury	27 000
2022	Základní škola a Mateřská škola Stonava	Doplnění fondu polské literatury pro čtenáře polské národnostní menšiny všech věkových kategorií zejména pro maminky s malými dětmi v Místní knihovně	15 000

Odbor výzkumu a vývoje podporoval mezi lety 2018 – 2021 konsorciální projekt DG18P02OVV064 s názvem „Právní, historické a společenskovední aspekty nových a tradičních menšin v České republice“, jehož příjemci jsou Univerzita Karlova - Právnická fakulta, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., Slezská univerzita v Opavě - Fakulta veřejných politik v Opavě a Slezské zemské muzeum.²⁵ Projekt se zabýval mimo jiné i polskou a německou menšinou ve Slezsku a na severní Moravě a vztahy ve městě Most s romskou menšinou.

Podprogram 134D212 – Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení

V roce 2018 byl podpořen projekt s názvem: Matice slezská, pobočný spolek v Dolní Lomné - výměna dřevěných lavic v hledišti Křínov (EDS 134D212000027). Příjemce dotace: Matice slezská, pobočný spolek v Dolní Lomné, o.p.s. Cílem akce bylo odstranění degradujících dřevěných částí hlediště (lavice) a nahrazení novými na zimní měsíce odnímatelnými dřevěnými prvky. Celkové náklady: 725 271,- Kč, dotace z rozpočtu kapitoly 334 – MK byla 600 000,- Kč.

Článek 12, odst. 2 - Kulturní aktivity v dalších regionech

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Článek 12, odst. 3 - Presentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí

Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležitě místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Článek 13 – Hospodářský a společenský život²⁶

Článek 13, odst. 1, c) - Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že

c) budou vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Ve dnech 17. - 18. února 2022 se uskutečnilo on-line slyšení před Výborem OSN pro hospodářská, sociální a kulturní práva, kde Ministerstvo kultury participovalo prostřednictvím vedoucí odd. bilaterální spolupráce odboru mezinárodních vztahů, na projednání PERIODICKÉ ZPRÁVY O PLNĚNÍ ZÁVAZKŮ PLYNOUCÍCH Z MEZINÁRODNÍHO PAKTU O HOSPODÁŘSKÝCH, SOCIÁLNÍCH A KULTURNÍCH PRÁVECH. Zpráva reflektuje mimo jiné také práva o podílení se na kulturní sféře života pro všechny, přístupu veřejnosti ke kulturním statkům a ochraně a podpoře menšinové kultury a jazyka. Zachycuje hlavní a nejvýznamnější problémy a doporučuje většinou obecná, ale v jádru proveditelná řešení.

²⁵ Viz <https://www.isvavai.cz/cep?s=jednoduche-vyhledavani&ss=detail&n=0&h=DG18P02OVV064>

²⁶ Česká republika pro polštinu přijala v oblasti hospodářského a společenského života tyto závazky: odst. 1c), odst. 2e) (celkem 2 body).

Článek 13, odst. 2, e) - Informace o právech spotřebitelů v menšinových jazycích

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky užívány, a v rámci reálných možností, že

e) zajistí, aby informace o právech spotřebitelů poskytované příslušnými orgány byly zpřístupněny v regionálních nebo menšinových jazycích.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k polštině ke změně.

Článek 14, a), b) – Přeshraniční výměny ²⁷

Smluvní strany se zavazují, že budou:

a) uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;

b) usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Přeshraniční kulturní výměna se Slovenskem, Polskem i Německem (v gesci odboru mezinárodních vztahů MK) probíhá dle platných kulturních dohod i prováděcích programů.

Zástupci odboru mezinárodních vztahů byli přizváni k jednání náměstkyně ministra kultury JUDr. Petry Smolíkové, která se dne 11. října 2019 setkala na půdě ministerstva s prezidentem Federální unie evropských národností (Federal Union of European Nationalities, dále „FUEN“) panem Loránkem Vinczem. Delegaci tvořili většinou představitelé české menšiny v zahraničí, ale například také Tomasz Pustówka z Kongresu Poláků v ČR. Cílem FUEN je získat podporu v Evropě k vytvoření rámce pro lepší ochranu osob náležících k národnostním nebo jazykovým menšinám v Evropě. Prezident organizace L. Vincze pozitivně zhodnotil existující rámce pro ochranu národnostních menšin v České republice, které zajišťují menšinám v České republice vyšší ochranu, než je běžné v jiných zemích EU. Obecně mezinárodní delegace pozitivně hodnotila stávající možnosti podpory, které menšinám a jejich kulturním projektům poskytuje MK.

²⁷ Česká republika pro polský jazyk přijala v oblasti přeshraniční výměny tyto závazky: a), b) (celkem 2 body).

II. Slovenština

Článek 6 – Informace

Viz část I. Polština, Článek 6 – Informace.

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně.

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Slovenština má v ČR nadále charakter neteritoriálního jazyka, s vyšším počtem uživatelů ve velkých městech (důsledek migrace za prací a za studiem), a v pohraničních oblastech (dosídlenci po odsunu Němců).

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

d) Podpora užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady, e)

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

Díky vzájemné srozumitelnosti češtiny a slovenštiny jsou slovenští žáci vzděláváni v hlavním vzdělávacím proudu. Studenti hovořící slovensky často při výuce hovoří i píšou slovensky, a učitel jim odpovídá česky, což je běžné zejména ve vysokoškolském prostředí.

Výuka přímo ve slovenštině je tedy podporována spíše slovenským krajskými spolky. Nejčastějšími výstupy projektů jsou metodické a odborné materiály, semináře a jiné vzdělávací akce pro žáky a učitele, návštěvy kulturních akcí v jazyku národnostní menšiny, jazykové kurzy pro děti (např. Bona Fide), taneční kroužky s poznáváním regionálních tradic v zemi původu (např. spolky Púčík, LIMBORA), vydávání publikací a knížek pro děti v jazyku národnostní menšiny (např. Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR). Svůj význam mají i literární soutěže pro žáky např. soutěž Jána Kollára, kdy je rozvíjen jazyk a jazyková komunikace ve slovenském jazyce, soutěž Lidice pro 21. století, které se zúčastňují i žáci ze Slovenska.

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Viz části II. Slovenština, článek 8, odst. 1, f) iii Vzdělávání dospělých a další vzdělávání.

i) Mezistátní výměny

Přeshraniční kulturní výměna se Slovenskem (v gesci odboru mezinárodních vztahů MK), probíhá dle platných kulturních dohod i prováděcích programů. V případě slovenského prováděcího programu se smluvní strany zavázaly podporovat v rámci svých možností kulturní aktivity slovenské národnostní menšiny žijící na území ČR a české národnostní menšiny žijící na území Slovenské republiky.

Přeshraniční spolupráce se Slovenskou republikou byla ovlivněna výročí 100 let od vzniku samostatného československého státu, které připadalo na rok 2018, proto mnoho společných projektů i odkazovalo k této události. Nadále také probíhal projekt přeshraniční spolupráce financovaný z fondů EU - Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika.

Expozice 1918-1938: První republika

Součástí této stálé expozice, která byla otevřena v roce 2018, ke 100. výročí vzniku Československé republiky ve 3. patře Veletržního paláce, je prezentace uměleckých děl a designu z oblasti Slovenska a někdejší Podkarpatské Rusi v letech 1918-1938. Z oblasti Slovenska je prezentován umělecký život v Bratislavě a Košicích jako uměleckých center první republiky. Expozice představuje bohatou výtvarnou tvorbu a umělecký provoz mladého státu v letech 1918–1938. Součástí expozice jsou vedle obrazů a plastik předních českých, slovenských, českoněmeckých a rusínských umělců také díla z proslulé francouzské sbírky, kterou československý stát nakoupil krátce po svém založení ve 20. a 30. letech 20. století. Výstavní projekt se neomezuje na výtvarná umělecká díla, ale má i mezioborové přesahy formou prezentace dalších kulturních a výtvarných oblastí první republiky (knížní tvorba, design, užitý grafický design, ...).

V daném časovém a prostorovém rámci projekt představuje významné události na poli výtvarné kultury v době tzv. první republiky s důrazem na kosmopolitní a mnohonárodnostní charakter jejího území. Tento přístup si klade za cíl nejen představit s historickou věrností bohatství a rozmanitost kultury mladého státu, ale má také složit jako poučení pro dnešní dobu, kdy neznalost minulosti má mnohdy za následek xenofobní postoje. Expozici provází také bohatý edukativní i odborný doprovodný program.

K této sbírkové expozici se konaly přednášky specialistů ze Slovenska ve slovenštině:

18. května 2022, Umění 20. a 30. let 20. století na východním Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Komentovaná prohlídka kurátora Miroslava Klebana z Východoslovenské galerie v Košicích se zaměřila na kulturu a umění mezi 1. a 2. světovou válkou na východním Slovensku. Košice a Užhorod jako dvě kulturní metropole nejvýchodnějšího cípu První republiky byly v tomto čase multikulturními centry, v nichž tvořili slovenští, čeští a maďarští umělci a nacházeli v nich politický a kulturní azyl a často i důležité podněty k vlastní umělecké tvorbě. O tomto období hovoříme jako o Košické moderně, o zlatém věku umění a kultury v meziválečném období plném progresivním a avantgardních myšlenek.

15. června 2022, Jiná moderna / 20 let moderny na Slovensku

Jaká byla moderna na Slovensku mezi světovými válkami? Čím se lišila od české a evropské moderny? V čem byla jiná? Katarína Bajcurová, kurátorka moderního a současného umění Slovenské národní galerie, představila v rámci komentované prohlídky expozice 1918–1938: *První republika* hlavní znaky a odlišnosti vývoje moderního umění na Slovensku.

Česko-slovenská / Slovensko-česká výstava

Tato výstava mapovala všechny klíčové okamžiky bouřlivého 20. století, ale též konkrétní osudy obyčejných lidí. 1 200 předmětů doplněných audiovizuálními dokumenty a interaktivními prvky návštěvníkům připomnělo, jak se v Československu žilo, jaké hodnoty vyznávalo a čím dodnes inspiruje svět. Součástí projektu byl doprovodný program včetně speciálních akcí pro školy. Výstava byla otevřena v dubnu 2018 na Bratislavském hradě, v Národním muzeu (dále jen „NM“) byla k vidění od 28. října 2018 do 30. června 2019.

Propagace kulturního dědictví v příhraničním regionu Hornácka a Kopanic

Projekt, hrazený z programu Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, zahrnoval realizaci společné regionální kampaně oslovující jednotlivé cílové skupiny jak z České tak Slovenské republiky. Cílem projektu

bylo zvýšit povědomí o kulturních a přírodních atraktivitách daného území – především národní kulturní památka Větrný mlýn v Kuželově, který je ve správě Technického muzea v Brně (dále jen „TMB“). Projekt přispěl k rozvoji osobních kontaktů v obou příhraničních oblastech, což podpořila i skutečnost, že obyvatelstvo dané oblasti je provázané rodinnými i ekonomickými vztahy z dob společného státu.

Mezinárodní setkání flašinetářů

Jedná se o tradiční setkání flašinetářů pořádané TMB v ulicích města Brna s účastníky ze Slovenska a dalších evropských zemí. (probíhá každoročně).

Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka,

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně.

Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média.

Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy.

Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Slovenština má stále na území České republiky charakter neteritoriálního jazyka.

Níže uvedené závazky pro slovenštinu platí na území celého státu. Jedná se o závazky, uplatňované podle části III Charty- Opatření na podporu užívání regionálních nebo menšinových jazyků ve veřejném životě v souladu se závazky přijatými podle článku 2, odstavce 2

Článek 8, odst. 1 – Vzdělávání²⁸

Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

a) iv, b) iv Předškolní a základní vzdělávání

a) iv pokud veřejné orgány nemají přímé pravomoce při zajišťování předškolní výchovy, budou upřednostňovat a/nebo podporovat uplatňování opatření uvedených v bodech i - iii;

b) iv budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v bodech i - iii alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet bude považován za dostatečný;

Viz část II. Slovenština, Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady, f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků. Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně, podpora zůstává na úrovni dotačních programů (viz část I této zprávy), projekty umožňující zprostředkování vyučování ve slovenštině jsou podporovány prostřednictvím dotačního programu MŠMT na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy a dotačního programu na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.

²⁸ Česká republika pro slovenštinu přijala v oblasti vzdělávání tyto závazky: odst. 1a)iv, b)iv, e)iii, g), i), odst. 2 (celkem 6 bodů).

e) iii **Vzdělávání na vysokých školách**

nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit body i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;

Slovenský jazyk, nebo výuka ve slovenském jazyce jsou realizovány na těchto vysokých školách, v následujících oborech.

Tab. 21 Slovenské vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Paleoslovenistika a slovanské jazyky
	Slovenský jazyk a literatura
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Středoevropská historická studia se zaměřením na české, polské a slovenské dějiny
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika

g) **Výuka historie a kultury**

učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně.

i) **Povinnost dozoru a podávání zpráv**

ustaví dozorní orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.

Viz část I. Polština, Článek 8, odst. 1, i) Povinnost dozoru a podávání zpráv.

Článek 8, odst. 2 - Vzdělávání na jiných územích

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Závazky vyplývající z Charty pro slovenštinu platí na území celého státu

Článek 9, odst. 1 – Soudní orgány²⁹

Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

²⁹ Česká republika přijala pro slovenštinu v oblasti soudních orgánů tyto závazky: odst. 1a)ii; a)iii; a)iv; b)ii; b)iii; c)ii; c)iii; d); odst. 2a) (celkem 9 bodů)

a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení

- a) ii zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk; a/nebo
- a) iii stanoví, aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;
- a) iv bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Český právní řád umožňuje užívat slovenštinu, na rozdíl od jiných menšinových jazyků, bez překladatele či tlumočnicka v řadě právních a úředních úkonů. Toto je dáno vzájemnou srozumitelností češtiny a slovenštiny a také historickou tradicí společného státu. Týká se to mnoha aspektů společenského života na celém území státu. Například Správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.) stanovuje: „V řízení se jedná a písemnosti se vyhotovují v českém jazyce. Účastníci řízení mohou jednat a písemnosti mohou být předkládány i v jazyce slovenském“ (§16, odstavec 1). Zákon o správě daní a poplatků (337/1992 Sb.) „Úřední jazyk: Před správcem daně se jedná v jazyce českém nebo slovenském. Veškerá písemná podání se předkládají v češtině nebo slovenštině...“ (§ 3, odstavec 1), apod.

b) ii, iii Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení

- b) ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo
- b) iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

c) ii, iii, d) Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech

- c) ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo
- c)iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;
- d) podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování bodů i a iii odstavců b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

Článek 9, odst. 2, a) - Platnost vnitrostátních právních listin v menšinovém jazyce

Smluvní strany se zavazují, že nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce; nebo

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby³⁰

Článek 10, odst. 1 - Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

a) iv, v Podávání žádostí a předkládání listin v menšinovém jazyce

a) iv zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní a písemné žádosti v těchto jazycích; nebo

a) v zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli právoplatně předkládat listiny v těchto jazycích;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

Článek 10, odst. 2 – Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby:

b), e), f) Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

b) uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;

e) se při jednání ve shromážděních regionálních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;

f) se při jednání ve shromážděních místních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

Článek 10, odst. 3, c) - Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách

Pokud jde o veřejné služby poskytované veřejnými orgány nebo jinými osobami jednajícími v jejich zastoupení, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou užívány regionální nebo menšinové jazyky, a v závislosti na stavu každého jazyka a v rámci reálných možností:

c) dovolí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat žádosti v těchto jazycích.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

Článek 10, odst. 4, a) – Překlady a tlumočení

Za účelem provádění těch ustanovení odstavců 1, 2 a 3, které přijaly, se smluvní strany zavazují, že přijmou jedno nebo více těchto opatření:

³⁰ Česká republika pro slovenštinu přijala v oblasti veřejné správy a veřejné služby tyto závazky: odst. 1a)iv a)v, odst. 2b), e), f), odst. 3c), odst. 4a), odst. 5, (celkem 8 bodů).

a) *překlady a tlumočení podle potřeby;*

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část II. Slovenština, Článek 9, odst. 1, a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení. V rámci dotačního programu na implementaci Charty, z rozpočtu Úřadu vlády, bylo do podpory zahrnuto též překládání a tlumočení do regionálních či menšinových jazyků.

Článek 10, odst. 5 - Přijetí v regionálních či menšinových jazycích

Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání přijetí v regionálních nebo menšinových jazycích.

Slovenská přijetí se vytváří stejným způsobem, jako česká. České systémy veřejné správy umožňují užití specifických slovenských znaků (ä, ľ, í, ô, ř). Co se týče přechylování jmen, viz část I. Polština, Článek 10, odst. 5.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky³¹

Článek 11, odst. 1, a), b) - Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi

Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků,

- a) *u vědomí, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:*
- iii *náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;*
- b) *ii podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto vysílání napomohou;*

Viz část II. Slovenština, Článek 11, odst. 1.

Česká televize i Český rozhlas dlouhodobě vysílají pořady, ve kterých zaznívá slovenština. V České televizi zaznívá slovenština zejména v rámci pořadu o národnostních menšinách *Babylon*. Jedná se o pravidelný týdeník, který přináší reportáže o všech národnostních menšinách. Délka tohoto pořadu se pohybuje od 25 do 30 minut. Je také zvykem, že ve zpravodajství zaznívají i reportáže ve slovenštině (bez titulků), pokud hovoří Slovinci. Každý týden také Česká televize vysílá cestopisný magazín *Objektiv*, který není sice menšinově zaměřený, ale má moderátorku, která v pořadu hovoří slovensky.

Český rozhlas vysílá pořad *Stretnutie*. Jedná se o novinářský, publicistický, kulturní a společenský magazín. Pořad je vysílán dvakrát týdně v pondělí a ve středu, v délce 15 minut ve všech krajích, a také jednou týdně v neděli, v délce 55 minut na celostátní stanici Radiožurnál.

V působnosti MK (odboru médií a audiovizí) je realizován dotační program Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin. V rámci tohoto programu je možno, na základě předložených projektů, podporovat i výrobu programů pro rozhlasové a televizní vysílání v jazycích menšin. Prostřednictvím tohoto programu byl podpořen následující mediální projekty.

³¹ Česká republika pro slovenštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: odst. 1a)iii, b)ii, d, e)i, odst. 2, (celkem 5 bodů).

- Projekt *Slovenská mozaika*, realizovaný spolkem Bona Fide, jedná se o rozhlasový pořad ve slovenštině vysílaný na Rádiu ZET. V letech 2017 - 2019 získal projekt 90 000,- Kč, v roce 2020 139 000,- Kč, v roce 2021 255 000,- Kč a v roce 2022 to bylo 95 000,- Kč.

Článek 11, odst. 1, d) - Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích

d) *podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;*

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Viz část I. Polština, Článek 11, odst. 1, d) Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích.

Článek 11, odst. 1, e) i - Podpora vydávání tiskovin

e) *i podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat...*

Viz část I. Polština, Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky, Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

Vzhledem ke slovenským projektům se jedná o třetí nejvyšší podporu pro národnostní menšinu v rámci Programu, podpora se pohybuje okolo 13%. V jednotlivých letech to bylo 13,3 %, 13 %, 12,8 %, 13,6 %, 12,7 % a 10,8 %.

Ve sledovaném období byly podporovány pravidelně tři projekty. Jednalo se o dva časopisy a jeden mediální projekt. *Listy Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť viac*, vydavatelem je Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v České republice, který je garantem projektu. Jinak se na realizaci podílí další dva spolky. *Slovenské dotyky*, vydavatelem je spolek Slovensko-český klub. Mediálním projektem je *Slovenská mozaika*

- V roce 2017 získaly projekty na vydávání časopisů 2 680 000,- Kč, z toho L 1 400 000,- Kč.
- V roce 2018 to bylo 2 615 000,- Kč, z toho L 1 335 000,- Kč.
- V roce 2019 to bylo 2 570 000,- Kč, z toho L 1 335 000,- Kč
- V roce 2020 byly dotace 3 270 000,- Kč, každý z projektů získal 1 635 000,- Kč.
- V roce 2021 bylo poskytnuto 2 931 000,- Kč, z toho L 1 435 000,- Kč.
- V roce 2022 to bylo 2 500 000,- Kč, každý z projektů byl podpořen částkou 1 250 000,- Kč.

Článek 11, odst. 2 - Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí

Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušení veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyzrazení důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

Viz část I. Polština, Článek 11, odst. 2 – Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí. Slovenské programy bývají i součástí nabídky hlavních českých poskytovatelů služeb, které umožňují příjem televizního vysílání na celém

území České republiky. Mezi slovenské televize, které bývají v nabídce, patří – RTVS 1, RTVS 2, RTVS 24, TA3, Markíza, JOJ, atd.

Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení³²

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií - smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové jazyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost, a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí

a), f), g) Podpora zpřístupňování a archivování děl v menšinových jazycích a účast mluvčích menšinových jazyků při plánování kulturních činností

a) budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;

f) budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti;

g) budou podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;

Odbor umění, literatury a knihoven - oddělení umění poskytuje dotace ze státního rozpočtu na různé kulturní projekty; pro poskytnutí dotace je ovšem rozhodující umělecká, resp. odborná kvalita projektu, nikoli zda jsou při realizaci projektu užívány (zastoupeny) menšinové jazyky.

Některé projekty, resp. aktivity, které oddělení podporuje, nepřímo přispívají ke splnění povinností stanovených České republice ve zmíněném čl. 12 odst. 1 písm. a) Charty a také v souvisejícím čl. 12 odst. 2 Charty.

Rok 2017

Podpořeny byly následující projekty – celková přidělená částka: 2 000 000,- Kč:

- Asociace ETNICA, z. s., Praha – *Oživené tradice a Praha srdce národů*
- Asociace Limbora, Praha - *Limbora v roce 2017, Limborka – 25. výročí,*
- BONA FIDE, Praha – *Rozprávky,*
- Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha – *Dokumentace slovenské menšiny v ČR a působení slovenské kultury v ČR,*
- Folklórní soubor Šarvanci, Praha – *Folklórní soubor Šarvanci v patnáctém roce své činnosti, Folklórní večery pro veřejnost,*
- Obec Slovákov v ČR, Praha - *Cena Mateja Hrebendu 2017,*
- Slovensko – český klub, Praha, *Dni slovenskej kultúry po Českej republike (22. ročník), Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR,*
- Slovenský literární klub v ČR, Praha - *Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľov.*

Rok 2018

Na realizaci projektů spolků byla poskytnuta dotace ve výši 2 400 000,- Kč:

³² Česká republika pro polštinu a slovenštinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: pro polštinu: odst. 1a), f), g), odst. 2, odst. 3, (celkem 5 bodů); pro slovenštinu: odst. 1a), f), g), odst. 2, odst. 3, (celkem 5 bodů).

- Asociace ETNICA, z. s., Praha – *Oživené tradice, Praha srdce národů – 20. výročí*
- Asociace Limbora, Praha - *Limbora v roce 2018, Dětské soubory Limborka a Malá Limborka v roce 2018,*
- BONA FIDE, Praha – *Rozprávky,*
- Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha – *DOMUS SM v ČR k 100. výročí Československa,*
- Folklorní soubor Púčík, Brno – *Taneční dílna slovenských lidových tanců,*
- Folklorní soubor Šarvanci, Praha – *Folklorní soubor Šarvanci v patnáctém roce své činnosti, Folklorní večery pro veřejnost,*
- Slovensko – český klub, Praha, *Dni slovenskej kultúry po Českej republike (23. ročník), Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR,*
- Slovenský literární klub v ČR, Praha - *Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľov.*

Rok 2019

Na realizaci slovenských projektů byla poskytnuta dotace ve výši 1 506 000,- Kč:

- BONA FIDE, Praha – *Festival české a slovenské tvorby pro děti, Rozprávky,*
- ČeskoSlovenská scéna, Praha – *Prehliadka divadélíctva slovenskej národnostnej menšiny,*
- Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha – *Slovensko v Československu – významné mezníky,*
- Folklorní spolek Púčík, Brno – *Folklorní spolek Púčík v roce 2019,*
- Jánošíkov dukát, Brno – *Mezinárodní festival slovenského folklóru v ČR - Jánošíkov dukát 2017,*
- Slovensko – český klub, z. s., Praha - *Dni slovenskej kultúry po Českej republike (24. ročník), Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR,*
- Slovenský literární klub v ČR, Praha - *Kvarteto (+ 2), Živá dielňa slovenských spisovateľov.*

Rok 2020

Část projektů nebyla realizována kvůli Covid-19, dotace byly vráceny. Na realizaci slovenských projektů byla poskytnuta dotace ve výši 2 600 000,- Kč:

- Asociace ETNICA, z. s., Praha – *Oživené tradice, Praha srdce národů – 20. výročí*
- Asociace Limbora, Praha - *Limbora v roce 2018, Dětské soubory Limborka a Malá Limborka v roce 2018,*
- BONA FIDE, Praha – *Rozprávky,*
- Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha – *DOMUS SM v ČR k 100. výročí Československa,*
- Folklorní soubor Púčík, Brno – *Taneční dílna slovenských lidových tanců,*
- Folklorní soubor Šarvanci, Praha – *Folklorní soubor Šarvanci v patnáctém roce své činnosti, Folklorní večery pro veřejnost,*
- Slovensko – český klub, Praha, *Dni slovenskej kultúry po Českej republike (23. ročník), Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR,*
- Slovenský literární klub v ČR, Praha - *Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľov.*

Rok 2021

Část projektů nebyla realizována, dotace byly vráceny – doznívání Covid-19. Na realizaci slovenských projektů byla poskytnuta dotace ve výši 2 515 000,- Kč:

- Asociace ETNICA, z. s., Praha – *Oživené tradice, Praha srdce národů*,
- Asociace Limbora, Praha - *Limbora – 70 let spolku Dětské soubory Limborka a Malá Limborka v roce 2021*,
- BONA FIDE, Praha – *Festival české a slovenské tvorby pro děti, ROZPRÁVKY JSOU POHÁDKY*,
- ČeskoSlovenská scéna, z. s. - *Prehliadka divadelníctva slovenskej národnostnej menšiny*
- Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha – *Výzkum a dokumentace slovenské menšiny v ČR a doprovodné kulturní programy*,
- Folklorní soubor Púčík, Brno – *FOLKLORNÍ SOUBOR PÚČÍK V ROCE 2021 30 let Folklorního souboru Púčík*,
- Folklorní soubor Šarvanci, Praha – *Folklorní večery a taneční školy pro veřejnost, Pravidelná činnost Folklorního souboru Šarvanci*,
- JÁNOŠÍKOV DUKÁT, z.s. - *MFSF v ČR Jánošíkov dukát 2021*,
- Slovensko – český klub, Praha, *Dni slovenskej kultúry po Českej republike, Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR*,
- Slovenský literárny klub v ČR, Praha - *Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľov*.

Rok 2022

Na realizaci projektů byla poskytnuta dotace ve výši 2 608 000,- Kč, na činnost spolků:

- Asociace ETNICA, z. s., Praha – *Oživené tradice, Praha srdce národů*,
- Asociace Limbora, Praha - *Limbora – 70 let spolku Dětské soubory Limborka a Malá Limborka v roce 2021*,
- BONA FIDE, Praha – *Festival české a slovenské tvorby pro děti, ROZPRÁVKY JSOU POHÁDKY*,
- ČeskoSlovenská scéna, z. s. - *Prehliadka divadelníctva slovenskej národnostnej menšiny*
- Dokumentační a muzejní středisko slovenské národnostní menšiny v ČR, Praha – *Výzkum a dokumentace slovenské menšiny v ČR a doprovodné kulturní programy*,
- Folklorní soubor Púčík, Brno – *FOLKLORNÍ SOUBOR PÚČÍK V ROCE 2021 30 let Folklorního souboru Púčík*,
- Folklorní soubor Šarvanci, Praha – *Folklorní večery a taneční školy pro veřejnost, Pravidelná činnost Folklorního souboru Šarvanci*,
- JÁNOŠÍKOV DUKÁT, z.s. - *MFSF v ČR Jánošíkov dukát 2021*,
- Slovensko – český klub, Praha, *Dni slovenskej kultúry po Českej republike, Komplexný program kultúrnych aktivít slovenskej národnostnej menšiny v ČR*,
- Slovenský literárny klub v ČR, Praha - *Kvarteto, Živá dielňa slovenských spisovateľov*.

Program Podpora regionálních kulturních tradic

Tab. 22 Podpora v programu Podpora regionálních kulturních tradic

Rok	Příjemce	Název projektu	Výše podpory
2017	Slovensko–český klub, z. s., Praha	Josef Kainar 100	50 000 Kč
2018	Slovensko–český klub, z. s., Praha	Slovenský dům v Praze si připomíná česko–slovenská výročí	80 000
2018	ČeskoSlovenská scéna, z. s., Praha 1	ČESKO–SLOVENSKÝ VEČER V PRAHE při příležitosti 100. roků vzniku Česko–Slovenska	100 000

2018	Slovensko–český klub, z. s., Praha 6	Týden česko–slovenské vzájemnosti u příležitosti sta let vzniku společného státu	150 000
2019	Slovensko–český klub, z. s., Praha	Ladislav Mňačko 100 – česko–slovenský plavec proti proudu	58 000 Kč
2020	Slovensko–český klub, z. s., Praha	Božena Němcová a Slováci – 200 let od narození	98 000 Kč
2021	Slovensko–český klub, z.s.	100 let od narození české slavistky a slovakistky Zdeňky Sojkové	50 000 Kč
2022	Slovensko–český klub, z. s.	Konference 150 let od narození Ivana Hálka	30 000 Kč

Národní muzeum v přírodě (dále jen „NMvP“)

Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, jakožto organizační složka NMvP, je dlouhodobým partnerem mezinárodního Mezinárodního festivalu slovenského folklóru v ČR Jánošíkov dukát.

Článek 12, odst. 2 - Kulturní aktivity v dalších regionech

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Závazky pro slovenštinu platí na území celého státu.

Článek 12, odst. 3 - Prezentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí

Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležité místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

MK (odbor regionální a národnostní kultury) umožňuje prostřednictvím programu na podporu zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit na jedné straně prezentaci našich špičkových souborů ve zmiňovaných menšinových jazycích na prestižních mezinárodních soutěžích a přehlídkách, na druhé straně přispívá také k užšímu spojení s těmito kulturami a jazyky, a to přímo v zemích jejich původu. Tímto je umožněno rovněž šíření povědomí o české regionální a národní kultuře.

V roce 2020 byla dotace ve výši 80 000 Kč přiznána Folklornímu spolku *Půčik*, Brno, který se měl zúčastnit Mezinárodního festivalu Santa Lucia v Mexiku. Bohužel kvůli omezením spojeným s epidemií covid-19 nemohl příjemce prostředky vyčerpat a festivalu se nakonec nezúčastnil.

Článek 13 – Hospodářský a společenský život³³

Článek 13, odst. 1, c) - Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že

c) budou vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami;

³³ Česká republika pro slovenštinu přijala v oblasti hospodářského a společenského života tyto závazky: odst. 1c), odst. 2e) (celkem 2 body).

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně.

Článek 13, odst. 2, e) - Informace o právech spotřebitelů v menšinových jazycích

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky užívány, a v rámci reálných možností, že

e) zajistí, aby informace o právech spotřebitelů poskytované příslušnými orgány byly zpřístupněny v regionálních nebo menšinových jazycích.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně.

Článek 14, a), b) – Přeshraniční výměny ³⁴

Smluvní strany se zavazují, že budou:

a) uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;

b) usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem ke slovenštině ke změně. Přeshraniční kulturní výměna se Slovenskem probíhá dle platných Kulturních dohod i Prováděcích programů.

V roce 2020 byl podán návrh projektu v rámci Visegrádských fondů ve spolupráci se Slovenskou akademií věd a polskými a maďarskými partnery na výzkum migračních procesů ve střední Evropě po druhé světové válce. Tento projekt s názvem *Post-WWII Migration Flows in the V4 States in the Context of Propaganda Studies* byl v prosinci 2020 poskytovatelem přijat k financování a byl řešen v průběhu roku 2021.

³⁴ Česká republika pro polský a slovenský jazyk přijala v oblasti přeshraniční výměny tyto závazky: pro polský jazyk: a), b) (celkem 2 body); pro slovenský jazyk: a), b) (celkem 2 body).

III. Němčina

Článek 6 – Informace

Viz část I. Polština, Článek 6 – Informace

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

V předkládací zprávě k rozšíření ochrany německého jazyka v ČR, je přímo uvedena formulace: „*Důvody pro rozšíření ochrany německého jazyka spočívají v (...) podpoře německé národnostní menšiny, a zejména její kultury a jazyka, které po staletí byly důležitou součástí historie a kultury zemí českých. Rozšíření ochrany němčiny má tedy i symbolický význam a je projevem otevřenosti k německé národnostní menšině.*“

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Při rozšíření ochrany Němčiny podle části III. Charty byl zvolen model podobný jako u polštiny, tedy s vymezením okresů. U němčiny se jedná o tyto okresy: v Karlovarském kraji území okresů Cheb, Karlovy Vary a Sokolov, v Libereckém kraji území okresu Liberec, v Ústeckém kraji území okresu Ústí nad Labem, v Jihočeském kraji území okresu Český Krumlov, v Moravskoslezském kraji území okresu Opava a v Pardubickém kraji území okresu Svitavy. Jedná se o okresy, kde je největší počet německy hovořících obyvatel.

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz část Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

Dále významně přispívá k propagaci a rozvoji literatury Romů spolek KHER, z.s., který podporuje romské autory v procesu tvorby a vydávání jejich knih. Řada děl je v romském i českém jazyce, přispívá tak významně nejen k podpoře a rozvoji romského jazyka, ale i k poznání romské kultury. Podle dostupných informací je podporována finančně MK a MŠMT.³⁵

d) Podpora užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz část Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady, e)

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

Německá národnostní menšina je na území České republiky prostorově rozptýlená, a proto na rozdíl od menšiny polské, nemůže využít možnosti zřizování národnostně menšinových škol podle ustanovení § 14 školského zákona. Pozornost německé menšiny se proto v praktické rovině obrací jak k soukromému školství, tak k výuce některých předmětů na školách v německém jazyce jako v cizím jazyce. MŠMT dle Výnosu č. 9/2013, kterým se upravuje postup při povolování výuky některých předmětů v cizím jazyce, povoluje školám mimo jiné i výuku některých předmětů v německém jazyce. Jedná se o základní i střední školy.

³⁵ Blíže viz www.kher.cz.

ZŠ německo-českého porozumění a Gymnázium Thomase Manna je škola založená v roce 1991 německou menšinou v České republice. Nabízí pro české i německé děti vzdělání a výchovu v 1. - 5. ročníku s němčinou jako jazyk cizí nebo mateřský. Přípravuje žáky pro studium na Gymnáziu Thomase Manna, které je osmileté a nabízí výuku němčiny. Němčina je vyučovacím jazykem na dvoujazyčném Rakouském gymnáziu v Praze, které je založeno na základě mezinárodní smlouvy.

Dalším projektem, který je z hlediska jazykové politiky MŠMT významný, je program dvojazyčné výuky a rozšířené výuky němčiny nabízené v rámci projektu Německý jazykový diplom KMK. V České republice pracuje v současné době ve spolupráci se Spolkovou republikou Německo jedna dvojazyčná šestiletá sekce, a to na Gymnáziu F. X. Šaldy v Liberci, a jedna dvojazyčná osmiletá sekce v rámci Německé školy v Praze. Na gymnáziích působí němečtí vyučující a vedoucí německé sekce. Vyučující zajišťující výuku vybraných předmětů v němčině a vedoucí sekce jsou do ČR vysláni Centrálou pro školství v zahraničí Spolkového správního úřadu. Absolventi dvojazyčné výuky získávají česká i německá maturitní vysvědčení, která jim umožňují přístup jak na vysoké školy v České republice, tak ve Spolkové republice Německo. Dvojazyčná gymnázia mají speciálně upravený Rámcový vzdělávací program, který respektuje specifika dvojazyčné výuky. V letech 2021-2022 byl uveden pilotní projekt k zahájení výuky v německém jazyce ve dvou třídách základních škol v Jablonci nad Nisou a Chebu, a to za spolupráce s ÚV a MŠMT.

K podpoře dochází také díky široké škále dotačních programů, viz část Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR. Podrobnější informace o počtech žáků, kteří studují německý jazyk, naleznete v kapitole III. Němčina, Článek 8 – Vzdělávání.

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Viz části III. Němčina, článek 8, odst. 1, f) iii Vzdělávání dospělých a další vzdělávání.

i) Mezistátní výměny

MK spolupracuje s různými partnery v oblasti výuky němčiny, zejména pak s *Goethe institutem*. Podporuje jeho akce na rozvoj mnohojazyčnosti nejen v našich školách, ale i celé společnosti. Aktivity v roce 2021 byly poznamenány pandemií covid-19. Akce na podporu jazyků národnostních menšin byly omezené, a pokud probíhaly, tak většinou online. Nižší uvádíme dvě akce, které proběhly online na podporu výuky němčiny.

Dne 11. května 2021 Odbor školství Plzeňského kraje a *Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.*, organizovaly ve spolupráci s MŠMT a Evropským střediskem pro moderní jazyky Rady Evropy pro učitele německého jazyka dvoudenní online školení k výuce německého jazyka metodou CLIL. Dále pak *Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.* ve spolupráci s velvyslanectvím Německa, Goethe institutem a dalšími aktivními partnery v oblasti výuky německého jazyka organizovalo v době pandemie online setkání k podpoře výuky němčiny a k podpoře výuky němčiny jako jazyka národnostní menšiny nazvaná Austausch-Kaffee. Celkem proběhla 4 setkání za účasti zástupců MŠMT.

Zástupci MŠMT se účastní pravidelných setkání partnerů kampaně *Šprechtíme*, které byla udělena záštita MŠMT. Jedná se o významný projekt, podporovaný Velvyslanectvím Spolkové republiky Německo a Velvyslanectvím Rakouské republiky v České republice, který představuje společný akční plán podpory výuky němčiny v ČR.

Česko-německé aktivity jsou rozsáhlé také v rámci mimoškolních aktivit mládeže, zde jde např. činnost Koordinačního centra česko-německých výměn mládeže TANDEM v Plzni, podporovaného mimo jiné i ze zdrojů MŠMT. Koordinační centra poskytují poradenské služby a podporují státní a nestátní instituce a organizace obou zemí při uskutečňování a zintenzivňování česko-německých výměn mládeže a mezinárodní spolupráce v oblasti práce s mládeží. Tandem má celostátní působnost. Cílem jeho činnosti je setkávání mladých lidí. Tandem nabízí finanční podporu na česko-německá setkávání dětí a mládeže zejména v mimoškolní a předškolní oblasti, realizuje Program podpory odborných praxí a zprostředkovává Evropskou dobrovolnou službu v SRN. Mezi důležité úkoly Tandemu patří mimo jiné zprostředkování kontaktů mezi českými a německými organizacemi a podpora jejich partnerství.

Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka,

Rozšíření ochrany Němčiny podle části III. Charty, by mělo zamezit neopodstatněnému omezování týkajícího se užívání menšinového jazyka.

Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média.

Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy.

Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

I když má němčina v České republice v dnešní době už spíše neteritoriální charakter, při rozšíření ochrany podle části III. byl zvolen model podobný, jako u polštiny, tedy s vymezením okresů. U němčiny se jedná o tyto okresy: v Karlovarském kraji území okresů Cheb, Karlovy Vary a Sokolov, v Libereckém kraji území okresu Liberec, v Ústeckém kraji území okresu Ústí nad Labem, v Jihočeském kraji území okresu Český Krumlov, v Moravskoslezském kraji území okresu Opava a v Pardubickém kraji území okresu Svitavy. Jedná se o okresy, kde je největší počet německy hovořících obyvatel.

Níže uvedené závazky pro němčinu platí v Karlovarském kraji na území okresů Cheb, Karlovy Vary a Sokolov, v Libereckém kraji na území okresu Liberec, v Ústeckém kraji na území okresu Ústí nad Labem, v Jihočeském kraji na území okresu Český Krumlov, v Moravskoslezském kraji na území okresu Opava a v Pardubickém kraji na území okresu Svitavy. Jedná se o závazky, uplatňované podle části III Charty- Opatření na podporu užívání regionálních nebo menšinových jazyků ve veřejném životě v souladu se závazky přijatými podle článku 2, odstavce 2

Článek 8, odst. 1 – Vzdělávání ³⁶

a) ii, b) ii Předškolní a základní vzdělávání

Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

a) ii zpřístupní podstatnou část předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

b) ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

Právo na vzdělání v jazyce národnostní menšiny zaručuje Listina základních práv a svobod ve článku 25 odstavec 2 písmeno a) „Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též, a) právo na vzdělání v jejich jazyku“. Toto právo dále upravuje § 11 menšinového zákona „(1) Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy. (2) Příslušníci národnostních menšin podle odstavce 1 mohou za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy zřizovat a) soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacího předmětu, b) soukromá předškolní zařízení a soukromá školská zařízení“. Školský dále zákon podmiňuje

³⁶ Česká republika pro němčinu přijala v oblasti vzdělávání tyto závazky: odst. 1a)ii, b)ii, c)ii, d)ii, e)i, g), h), i), odst. 2 (celkem 9 bodů);

vzdělávání v jazyce národnostní menšiny zřízením výboru pro národnostní menšiny v příslušné obci a zájmem ze strany příslušníků národnostní menšiny.

Podle § 14 odst. 1 školského zákona - *Obec, kraj, popřípadě ministerstvo zajišťuje pro příslušníky národnostních menšin vzdělávání v jazyce národnostní menšiny v mateřských, základních a středních školách, a to v obcích, v nichž byl v souladu se zvláštním právním předpisem zřízen výbor pro národnostní menšiny, pokud jsou splněny podmínky stanovené tímto zákonem.* Povinnost zajišťovat vzdělávání pro příslušníky národnostních menšin v jazyce národnostní menšiny se váže pouze k obcím, ve kterých byl v souladu s § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zřízen výbor pro národnostní menšiny. Tento výbor zřizuje obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české.³⁷

Podle § 14 odst. 2: *„Třídou mateřské školy lze zřídit, pokud se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 8 dětí s příslušností k národnostní menšině, třídu základní školy lze zřídit, pokud se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 10 žáků s příslušností k národnostní menšině; mateřskou školu nebo základní školu s jazykem národnostní menšiny lze zřídit za předpokladu, že všechny třídy budou v průměru naplněny nejméně 12 dětmi nebo žáky s příslušností k národnostní menšině v jedné třídě.“*

Podle § 14 odst. 3: *„Třídou příslušného ročníku střední školy lze zřídit, pokud se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí nejméně 12 žáků s příslušností k národnostní menšině; střední školu s jazykem národnostní menšiny lze zřídit za předpokladu, že všechny třídy budou v průměru naplněny nejméně 15 žáky s příslušností k národnostní menšině.“* Z minimálního počtu žáků je možné udělit výjimku na základě § 23 odst. 4 školského zákona. Komentář ke školskému zákonu v ASPI uvádí, že ke zřízení školy nebo třídy v jazyce národnostní menšiny je také nutný kvalifikovaný zájem příslušníků dané menšiny o takové vzdělávání.

Dle § 14 odst. 4: *„Při organizaci vzdělávání v jazyce národnostní menšiny se přihlíží k dostupnosti tohoto vzdělávání. Vzdělávání v jazyce národnostní menšiny může zajistit i svazek obcí, popřípadě se na způsobu zajištění, včetně financování, mohou dohodnout obce mezi sebou, popřípadě obec s krajem.“*

Dle § 14 odst. 5: *„Nejsou-li splněny uvedené podmínky, může ředitel školy se souhlasem zřizovatele stanovit ve školním vzdělávacím programu předměty nebo jejich části, v nichž se vzdělávání uskutečňuje dvojjazyčně, a to jak v českém jazyce, tak v jazyce národnostní menšiny.“*

Školský zákon tedy připouští variantu, podle které v případě, že v obci nežije dostatečný počet příslušníků národnostní menšiny, může škola se souhlasem zřizovatele, což bývá většinou obec (3635 případů), nebo kraj (306 případů), ale i MŠMT (50 případů)³⁸, zajistit menšinové vzdělávání z *vlastní vůle*.

³⁷ Podle komentáře Pavly Katzové ke školskému zákonu je však tato ustanovení potřeba vykládat v kontextu dalších ustanovení zákona. „Z formulace „zajišťuje …, pokud jsou splněny podmínky stanovené tímto zákonem“ nelze podle mého názoru odvodit automatickou povinnost obce, kraje, popřípadě Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy danou třídu školy či danou školu vždy zřídit, pokud budou splněny podmínky kvalifikovaného zájmu příslušníků dané národnostní menšiny o toto vzdělávání stanovené v § 14 odst. 2 a 3 školského zákona. Je nezbytné brát v úvahu také další zákonná ustanovení, například § 177 školského zákona, podle kterého dbá obec a kraj při zajišťování vzdělávání a školských služeb zejména o soulad rozvoje vzdělávání a školských služeb se zájmy občanů obce a kraje, s potřebami trhu práce, s demografickým vývojem a rozvojem svého území, a také o dostupnost vzdělávání a školských služeb podle místních podmínek. To znamená, že pokud by z okolností konkrétního případu bylo možné odvodit, že zřízení dané třídy školy či školy by nebylo v souladu například s demografickým vývojem v dané obci či kraji s ohledem na to, že kvalifikovaný zájem příslušníků dané národnostní menšiny lze předpokládat pouze zcela krátkodobě s ohledem na počet dětí v odpovídajícím věku žijících na území obce či kraje, není obec či kraj povinen danou třídu či školu zřídit. V takovém případě je však na místě postupovat podle § 14 odst. 4 školského zákona umožňující vzájemnou spolupráci stanovených zřizovatelů na zajišťování tohoto vzdělávání. Komentář dostupný v právním serveru ASPI.

³⁸ Údaje z roku 2020, viz <https://www.vzdelavacisluzby.cz/dokumenty/poradenstvi-pro-vedouci-pracovniky-ve-skolstvi/1017286.pdf>.

Dle § 14 odst. 6 „Ve školách se vzděláním v jazyce národnostní menšiny se vydávají vysvědčení, výuční listy, diplomy o absolutoriu dvojjazyčně, a to v jazyce českém a v jazyce národnostní menšiny.

Právo na zřizování škol v menšinovém jazyce je tedy již v současné právní úpravě zajištěno, podmíněno je však zřízením výboru pro národnostní menšiny v příslušné obci a zájmem ze strany příslušníků národnostní menšiny. Na základě výsledků sčítání lidu však nejsou splněny podmínky pro zřízení výboru pro národnostní menšiny v žádné obci v Karlovarském kraji na území okresů Cheb, Karlovy Vary a Sokolov, v Libereckém kraji na území okresu Liberec, v Ústeckém kraji na území okresu Ústí nad Labem, v Jihočeském kraji na území okresu Český Krumlov, v Moravskoslezském kraji na území okresu Opava a v Pardubickém kraji na území okresu Svitavy. V žádné obci ve sčítání lidu v roce 2021 nedosahoval totiž počet příslušníků osob z německé menšiny 10%.

Německý jazyk však může být vyučován na základních školách jako první cizí jazyk, i když školami a rodiči je preferován jako první cizí jazyk anglický. Dále viz část III. Němčina, Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady, f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků.

Tab. 23 V současné době (školní rok 2021/22) se německá jazyk vyučuje v těchto počtech základních škol (včetně krajské perspektivy):

Území		Celkem	žáci učící se cizí jazyk německý	
			celkem	z toho první cizí jazyk
Česká republika		849257	211136	6432
v tom	Hlavní město Praha	104791	22975	1445
	Středočeský kraj	120752	24842	11
	Jihočeský kraj	48710	17625	556
	Plzeňský kraj	44395	15434	540
	Karlovarský kraj	21105	7705	1007
	Ústecký kraj	66726	20503	1552
	Liberecký kraj	36159	12187	580
	Královéhradecký kraj	42390	8635	0
	Pardubický kraj	41515	8351	36
	Kraj Vysočina	39476	10235	10
	Jihomoravský kraj	96135	25159	690
	Olomoucký kraj	47705	10019	5
	Zlínský kraj	44911	10882	0
	Moravskoslezský kraj	94487	16584	0

Výuka některých předmětů v němčině probíhá v těchto školách:

- Základní škola Marjánka, Praha 6, Bělohorská 52
- Základní škola generála Zdeňka Škarvady, Ostrava-Poruba, příspěvková organizace

c) ii; d) ii Střední a technické vzdělávání

- c) ii *zpřístupní podstatnou část středoškolského vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo*
- d) ii *zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo*

Pro výuku v menšinovém jazyce na středních školách platí stejná pravidla, jak je uvedeno výše. Přístup ke vzdělávání v menšinovém jazyce je tak podroben i stejným omezením. Dále na středních školách platí specifická ustanovení týkající se maturitních zkoušek.

Dle § 79 odst. 1 školského zákona: *Profilová část maturitní zkoušky se skládá ze zkoušky z českého jazyka a literatury a, pokud si žák ve společné části maturitní zkoušky zvolil cizí jazyk, ze zkoušky z tohoto cizího jazyka, a z dalších 2 nebo 3 povinných zkoušek. Počet dalších povinných zkoušek pro daný obor vzdělání stanoví rámcový vzdělávací program. Ve školách a třídách s vyučovacím jazykem národnostní menšiny je jednou z povinných zkoušek zkouška z jazyka národnostní menšiny.*

Dle § 81 odst. 9 školského zákona: *Žáci škol a tříd s vyučovacím jazykem národnostní menšiny mají právo skládat společnou i profilovou část maturitní zkoušky v českém jazyce nebo v jazyce národnostní menšiny s výjimkou zkoušky ze zkušebního předmětu český jazyk a literatura, kterou skládají v českém jazyce.*

Právo na zřizování středních škol s vyučovacím jazykem národnostních menšin je tedy již v současné právní úpravě zajištěno, podmíněno je však, stejně jako je tomu u mateřských a základních škol, zřízením výboru pro národnostní menšiny v příslušné obci a zájmem ze strany příslušníků národnostní menšiny. Pro výuku v menšinovém jazyce na středních školách platí stejná pravidla, jak je uvedeno výše. Přístup ke vzdělávání v menšinovém jazyce je tak podroben i stejným omezením. Dále na středních školách platí specifická ustanovení týkající se maturitních zkoušek.

V současné době existují tyto střední školy, včetně škol technických a odborných s vyučovacím jazykem německým či s výukou některých předmětů v němčině.

- Rakouské gymnázium v Praze o.p.s.
- Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11, Partyzánská 530, příspěvková organizace
- Gymnázium Dr. Karla Polesného Znojmo, příspěvková organizace
- Gymnázium, Příbram, Legionářů 402
- Gymnázium Kroměříž
- Anglicko-české gymnázium AMAZON s.r.o.

e) i Vzdělávání na vysokých školách

zpřístupní univerzitní nebo jiné vysokoškolské vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích; nebo

Německý jazyk na vysokých školách lze studovat v relativně širokém spektru bakalářských, magisterských i doktorských studijních programů, od učitelských přes filologické, překladatelsko-tlumočnické až po mezinárodní teritoriální studia. Uskutečňují je Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ostravská univerzita, Technická univerzita v Liberci, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Pardubice, Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Slezská univerzita v Opavě a Západočeská universita v Plzni.

Na druhou stranu se jedná spíše o studium jazyka národnostní menšiny, než studium v jazyce národností menšiny, které by zahrnovalo studium nefilologických oborů. Studovat např. lékařské fakulty v němčině není v současné době možné, a to se týká všech jazyků národnostních menšin.

Německý jazyk, nebo výuka v německém jazyce jsou realizovány na těchto vysokých školách, v následujících oborech.

Tab. 24 Německé vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích	Česko-německá areálová studia
	Evropská teritoriální studia - ČR a německy mluvící země
	Německý jazyk a literatura
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání pro střední školy
Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka

	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základních škol
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Německý jazyk a literatura
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity	Lektorství cizího jazyka - německý jazyk
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Pedagogické asistentství německého jazyka a literatury pro základní školy
	Učitelství cizích jazyků pro střední školy - němčina
	Učitelství cizích jazyků pro základní školy - němčina
	Učitelství německého jazyka pro základní a jazykové školy
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Němčina pro překladatelskou praxi
	Němčina ve sféře podnikání
	Německá filologie
	Německý jazyk a literatura
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě Slezské univerzity v Opavě	Korpusová lingvistika se zaměřením na konkrétní jazykovou skupinu (angličtina, němčina)
	Němčina
	Němčina pro odbornou praxi
	Němčina pro školskou praxi
	Německý jazyk
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základních škol
Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové	Cizí jazyky pro cestovní ruch – německý jazyk
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství pro 1. stupeň základních škol - německý jazyk
	Učitelství pro 2. stupeň základních škol - německý jazyk a literatura
Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Interkulturní germanistika
	Interkulturní germanistika v česko-německém kontextu
	Německá filologie
	Německý jazyk pro školskou praxi
	Učitelství cizích jazyků pro základní školy - německý jazyk
Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	Německý jazyk a literatura
Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy	Německá a francouzská filozofie
Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy	Česko-německá studia
	Německá a rakouská studia
	Německá a střeoevropská studia / Deutsche und Mitteleuropäische Studien
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Mezikulturní komunikace čeština - němčina/Interkulturelle Kommunikation und Translation Tschechisch - Deutsch

	Mezikulturní komunikace: čeština a němčina pro překlad a tlumočení / Interkulturelle Kommunikation: Übersetzen und Dolmetschen Tschechisch-Deutsch
	Němčina
	Němčina pro mezikulturní komunikaci
	Německý jazyk a literatura
	Německý jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
	Překladařství a tlumočnictví - němčina
	Překladařství: čeština - němčina
	Tlumočnictví: čeština - němčina
	Učitelství německého jazyka a literatury pro střední školy
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Německý jazyk a literatura s didaktikou
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro 2. stupeň základní školy a střední školy
	Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy - německý jazyk
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Německá filologie
	Německá literatura
	Německý jazyk
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci	Němčina se zaměřením na aplikovanou ekonomii
	Němčina se zaměřením na tlumočení a překlad
	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro základní školy
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Německý jazyk pro hospodářskou praxi
	Německý jazyk pro odbornou praxi
Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně	Německý jazyk pro manažerskou praxi
Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni	Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání
	Učitelství německého jazyka pro střední školy

g) Výuka historie a kultury

učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;

Výuka historie kultury se zvláštním ohledem na národnostní menšiny, a tedy i jejich jazyky, je zakotvena v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“), který je klíčovým závazným kurikulárním dokumentem v oblasti základního vzdělávání. Součástí průřezového tématu Multikulturní výchova je i vzdělávací obsah vztahující se k následujícím aspektům: etnický původ – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku. V současné době probíhá revize RVP ZV, problematika národnostních menšin a jejich jazyků zůstane zachována.

h) Vzdělávání učitelů

zpřístupní základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těch odstavců a) - g), které smluvní strana přijala,

Německá menšina nevykazuje tak vysoké počty příslušníků jako polská (německá 24 632, polská - 38 218, dle sčítání lidu 2021). Navíc je oproti polské menšině územně mnohem více rozprostřena po celé ČR, tudíž v žádných okresech nevykazuje vyšší zastoupení než 2%. Dle výše uvedených dat nelze očekávat, že bude zřizováno velké množství škol, možná spíše jednotlivé školy na dobrovolné bázi. Z tohoto důvodu není navrhováno zřízení pedagogického centra pro německé školství.

Pokud bude aktuální potřeba dalšího vzdělávání učitelů pro německé menšinové školství, bude pravděpodobně zařazeno do kmenové činnosti stávajícího Národního pedagogického institutu České republiky jako organizace zřizované MŠMT.

i) Povinnost dozoru a podávání zpráv

ustaví dozorní orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků, a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.

Viz část I. Polština, Článek 8, odst. 1, i) Povinnost dozoru a podávání zpráv.

Článek 8, odst. 2 - Vzdělávání na jiných územích

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

Němčina je vyučována na celém území ČR, byť spíše jako cizí, nikoliv menšinový jazyk. Přesto je přístup k výuce němčiny zajištěn plošně.

Článek 9, odst. 1 – Soudní orgány³⁹

Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

a) ii, iii, iv Užívání menšinových jazyků v trestním řízení

- a) ii zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk; a/nebo*
- a) iii stanoví, aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;*
- a) iv bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;*

Viz část I. Polština, Článek 9 – Soudní orgány, Užívání menšinových jazyků v trestním řízení.

³⁹ Česká republika přijala pro němčinu v oblasti soudních orgánů tyto závazky: odst. 1a)ii; a)iii; a)iv; b)ii; b)iii; c)ii; c)iii; d); odst. 2a) (celkem 9 bodů)

b) ii, iii Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení

- b) ii *povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
- b) iii *povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*

Viz část I. Polština, Článek 9 – Soudní orgány, Užívání menšinových jazyků v občanskoprávním řízení.

c) ii, iii, Užívání menšinových jazyků v soudním řízení ve správních věcech

- c) ii *povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
- c) iii *povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*

Pro řízení před správními soudy se s ohledem na § 64 soudního řádu správního subsidiárně použijí ustanovení občanského soudního řádu (srov. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. ledna 2014, č. j. 5 Azs 25/2013-28). Nadto ještě soudní řád správní v § 36 odst. 2 výslovně stanovuje, že náklady spojené s přibráním tlumočnicka hradí stát.

Citovaný rozsudek k otázce uvádí, že soud ustanoví tlumočnicka, „pokud se v řízení objeví konkrétní skutečnost nasvědčující potřebě tlumočnicka ustanovit a pokud se po jejím prověření soudem ukáže, že účastník k řádnému uplatňování svých práv v soudním řízení tlumočnicka potřebuje. Takovouto konkrétní skutečností je samozřejmě v první řadě, pokud o ustanovení tlumočnicka účastník sám požádá. Další takovou skutečností však může být zejména to, že účastník se soudem začne komunikovat jiným než českým jazykem, nebo to, že z jeho projevů (vedených v jazyce českém) je patrné, že se česky nemůže dorozumět dostatečně dobře.“

Lze tak shrnout, že se uplatní závěry uvedené k občanskoprávnímu řízení. Stejně jako v případech občanskoprávních řízení vychází správní soudy ze závěrů, že cizojazyčnou listinu předložit lze; zároveň není nutné, aby byl vždy pořízen překlad cizojazyčné listiny, pokud soud a účastníci řízení jejímu obsahu rozumí a není o něm sporu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2016, č. j. 5 Azs 160/2016-26 a rozsudek ze dne 14. března 2019, č. j. 5 Azs 29/2018-29)

d) Zamezení dalším nákladům na tlumočení

podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování bodů i a iii odstavců b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.

Judikatura civilních i správních soudů není ustálená na tom, zda má překlad provádět sám soud či zda má listinu přeložit účastník. Některá rozhodnutí překlad ze strany soudu vylučují a nechávají tuto povinnost na účastnících (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2018, sp. zn. 20 Cdo 2302/2017 či rozsudek ze dne 4. června 2019, sp. zn. 20 Cdo 549/2019), jiná rozhodnutí naopak předpokládají překlad rovnou od soudu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2016, sp. zn. 23 Cdo 1656/2015 či rozsudek ze dne 8. prosince 2020, sp. zn. 32 Cdo 1408/2019). Další rozhodnutí vidí překlad ze strany soudu jako projev vstřícnosti (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2019, sp. zn. 30 Cdo 2595/2018), ne však povinnost, případně tuto otázku nechávají nevyřešenou (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2016, č. j. 5 Azs 160/2016-26 či rozsudek ze dne 14. března 2019, č. j. 5 Azs 29/2018-29).

Nejistota v otázce subjektu odpovědného za překlad se projevuje i v řešení hrazení nákladů na překlad. Nejvyšší soudy se k této otázce a zejména tomu, zda lze i náklady na překlad podřadit pod náklady spojené s tím, že účastník jedná ve své mateřtině, doposud nevyjádřily.

S ohledem na současnou úpravu v § 16 odst. 4 správního řádu a § 76 odst. 4 daňového řádu se jeví vhodný takový výklad, podle kterého by náklady na pořízení překladu nesl stát, dle tohoto výkladu MSp je tedy článek

9 odst. 1 d) už teď naplňován. Lze uvažovat i o novelizaci občanského soudního řádu, která by vyjasnila tyto otázky, aby byl výklad jednoznačný, přestože dle odborného názoru MSp, je článek naplňován už nyní.

Článek 9, odst. 2, a) - Platnost vnitrostátních právních listin v menšinovém jazyce

Smluvní strany se zavazují, že nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce; nebo

Podle § 134 občanského soudního řádu listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno. Tentýž závěr se uplatní i ve správním soudnictví.

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby ⁴⁰

Článek 10, odst. 1, a) iv - Užívání menšinových jazyků v rámci správních a samosprávních celků

V rámci správních a samosprávních celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněně přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

a) iv Podávání žádostí v menšinovém jazyce

zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní a písemné žádosti v těchto jazycích; nebo

Na ústavní úrovni zaručuje článek 25 Listiny občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám za podmínek stanovených zákonem právo užívat jejich jazyka v úředním styku. Pro realizaci tohoto práva není potřebná součinnost s jinými příslušníky dané národnostní menšiny. Na tento článek navazuje ustanovení § 9 menšinového zákona (rozšiřující toto právo také o soudy), který mj. stanoví, že podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.

Postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávních celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (správní orgán) upravuje správní řád. Ten ve svém § 16 odst. 4 stanoví, že „občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky, má před správním orgánem právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán“.

Národnostní menšiny, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, správní řád výslovně nejmenuje, při výkladu tohoto pojmu však budou správní orgány vycházet zejména z Evropské charty regionálních a menšinových jazyků, resp. z prohlášení České republiky k ní. Občané České republiky příslušející k těmto menšinám mohou v souladu s výše uvedeným ustanovením v jazyce své národnostní menšiny při postupech upravených správním řádem (zejména ve správním řízení či při podávání žádostí o vydání různých osvědčení) činit podání a jednat. Jak již bylo výše uvedeno, nemá-li pak příslušný správní orgán úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si takový občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků, přičemž náklady tlumočení a náklady na pořízení překladu v tomto případě nese správní orgán.

⁴⁰ Česká republika pro němčinu přijala v oblasti veřejné správy a veřejné služby tyto závazky: odst. 1a)iv, odst. 2b), odst. 5, (celkem 3 body).

Ve vztahu k postupům upraveným správním řádem je tak plnění předmětného článku zajištěno. Úhrada nákladů tlumočení a nákladů na pořízení překladu se řídí zákonem o soudních tlumočnících a soudních překladatelích⁴¹ a jeho prováděcími právními předpisy.

Totožnou úpravu nalezneme v § 76 odst. 4 daňového řádu - „*Občan České republiky příslušející k národnostní menšině, která tradičně a dlouhodobě žije na území České republiky⁴¹, má před správcem daně právo činit podání a jednat v jazyce své národnostní menšiny. Nemá-li správce daně úřední osobu znalou jazyka národnostní menšiny, obstará si tento občan tlumočnicka zapsaného v seznamu tlumočnicků. Náklady na tlumočení a náklady na pořízení překladů v tomto případě nese správce daně.*“

Na postupy podle živnostenského zákona se použije subsidiárně správní řád, tj. i úprava obsažená v § 16 odst. 4 správního řádu.

Článek 10, odst. 2, b) – Užívání menšinových jazyků ve veřejných službách

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby:

b) uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;

Článek 10, odst. 5 - Příjmení v regionálních či menšinových jazycích

Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích.

Ochrana jmen a příjmení příslušníků národnostních menšin je v českém právním řádu zajištěna zákonem o matrikách a občanským zákoníkem: § 26 odst. 3 zákona o matrikách. Viz taktéž část I. Polština, Článek 10, odst. 5 – Příjmení v regionálních či menšinových jazycích.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky⁴²

Článek 11, odst. 1, a), b), c) - Vysílání v menšinových jazycích v rozhlasu a televizi

Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků,

- a) u vědomí, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:
 - iii náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;**
- b) ii podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto vysílání napomohou;*
- c) II podpoří pravidelné vysílání televizních programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k takovému vysílání napomohou;*

Viz taktéž část I. Polština, Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky.

⁴¹ Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích.

⁴² Česká republika pro němčinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: odst. 1a)iii, b)ii, c)ii, d, e)i, odst. 2, (celkem 6 bodů).

Český rozhlas vysílá publicisticko-kulturně společenský magazín v němčině *Sousedé*, s podtitulem Česko-německý magazín pro německou menšinu v Čechách. Pořad je vysílán každý pátek v 19:45, délka pořadu se pohybuje mezi 12 a 15 minutami. Tento pořad vysílají všechna regionální studia Českého rozhlasu.

Česká televize vysílá pravidelně Týdeník *Babylon* a měsíčník *Sousedé* s podtitulem Nový servisní magazín O a PRO národnostní menšiny. Pořady nabízejí reportáže o různých národnostních menšinách v České republice, včetně německé menšiny. Oba pořady mívají průměrně okolo 30 minut. Pořady jsou také volně dostupné na webových stránkách České televize.

V působnosti MK (odboru médií a audiovizí) je realizován dotační program Podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, na něž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu.

Vedle tohoto pořadu existuje také spolkové rádio *Halloradio Hultschin*, které provozuje místní německý spolek v Hlučíně.

Článek 11, odst. 1, d) - Podpora výroby a distribuce audiovizuálních a zvukových děl v regionálních či menšinových jazycích

d) podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;

Viz část I. Polština, Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky, Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

V letech 2020 - 2022 byl podpořen projekt Rádio+web+více spolku Spolek Němců v Čechách, který se spolupodílel na přípravě menšinového vysílání v němčině v Českém rozhlase. Relace jsou dostupné i na Facebooku. V roce 2020 byl projekt podpořen částkou 100 000,- Kč, v roce 2021 dostal 80 000,- Kč a v roce 2022 50 000,- Kč.

Článek 11, odst. 1, e) i - Podpora vydávání tiskovin

e) i podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat...

V České republice vychází v němčině týdeník *Prager Zeitung*. První číslo tohoto měsíčníku vyšlo už na konci roku 1991. Dalším německým periodikem, který vychází v České republice je *Landeszeitung der Deutschen in Böhmen, Mähren und Schlesien*, které vydává Shromáždění německých spolků v ČR. Dále je rovněž v němčině vydáván měsíčník *Landesecho*, které rovněž vydává Shromáždění německých spolků v České republice, z.s.

Vydávání je periodika *Landesecho* je podporováno z Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin.

Shromáždění německých spolků v ČR vydávalo v letech 2017-2022 tyto tiskoviny:

- Landesecho, náklad 2000 ks (vždy na rok), celostátní měsíčník,
- Egerländer Bladl, regionální měsíčník, náklad 150 ks, centrální Chebsko,
- Heimatruf, regionální měsíčník, náklad 80 ks, – jižní Chebsko,
- Mitteilungsblatt Pilsen, spolkový list pro členy – kvartální, 50 ks,
- Hallo Freunde, Mor. Třebová – spolkový list pro členy – dvouměsíčník, 100 ks,
- Mitteilungsblatt Reichenberg – spolkový list pro členy – kvartální, 100 ks,
- Troppauer Nachrichten – Opavský spolkový list pro členy – dvouměsíčník, 100 ks,
- Teschner Nachrichten – Havířovský spolkový list – kvartální, 100 ks,
- Mitteilungsblatt Komotau – Chomutovský list pro členy – kvartální, 100 ks,

- Nachrichtendienst – Brněnské spolkové noviny – dvouměsíčník, 50 ks.

MK podpořilo v dotačním programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin taktéž projekty týkající se německé menšiny. Podpora těchto projektů představovala okolo 7,5 % hodnoty dotačního programu, od roku 2020 se podíl mírně zvýšil díky novému projektu Rádio+web+více (viz výše).

V jednotlivých letech to bylo 7,7 %, 7,2 %, 7,6 %, 8,15 %, 8,2 % a 7,6 %. Pravidelně byly vedle mediálního projektu Rádio+web+více podporovány tři projekty. Hlavní podíl má měsíčník *Landesecho* – Zemské Echo, a dále jsou podporována dvě regionální periodika - Troppauer Nachrichten - Opavský zpravodaj, a Heimatruf - Hlas domova.

- V roce 2017 získaly tyto tři projekty celkem 1 621 000,- Kč. 44 000,- Kč směřovalo ve prospěch vydávání tiskoviny TN, vydavatelem byl Slezský německý spolek, 27 000,- Kč získal projekt vydávání časopisu H, vydavatele Spolek Němců v Čechách, který je psán německým chebským nářečím a 1 400 000,- Kč získal projekt L, jehož vydavatelem bylo Shromáždění německých spolků v České republice.
- V roce 2018 to byla částka 1 507 000,- Kč, regionální projekty byly podpořeny ve stejné výši jako v roce 2017 a L získal dotaci ve výši 1 436 000,- Kč.
- V roce 2019 bylo uvolněno 1 589 000,- Kč - L 1 515 000,- Kč, TN 44 000,- Kč, H 30 000,- Kč.
- V roce 2020 byly dotace v hodnotě 1 937 160,- Kč, L 1 515 000,- Kč, TN i H jako v roce 2019.
- V roce 2021 byly dotace 1 951 000,- Kč, L 1 840 000,- Kč, TN 74 000,- Kč, H 37 000,- Kč.
- V roce 2022 to bylo 1 760 000,- Kč, L 1 690 000,- Kč, TN 40 000,- Kč, H 30 000,- Kč.

Článek 11, odst. 2 - Právo na odběr vysílání ze sousedních zemí

Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušování veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyzrazení důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

V České republice je systém provozování rozhlasového a televizního vysílání nastaven dle standardů Rady Evropy i požadavků EU. Kromě ústavně zaručených práv vycházejících z Evropské úmluvy o lidských právech, Evropské úmluvy o přeshraniční televizi, směrnici EU o audiovizuálních mediálních službách, jakož i dalších dokumentů fakultativní povahy jsou tyto principy zajištěny.

Svoboda příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, je zajištěna v tom smyslu, že tedy není nikterak rušen signál z vysílačů z Německa a Rakouska a německé televizní programy bývají proto v přilehlých oblastech dostupné.

Německojazyčné programy bývají i součástí nabídky hlavních českých poskytovatelů služeb, které umožňují příjem televizního vysílání na celém území České republiky. Mezi německojazyčné televize, které bývají v nabídce, patří – ARD, ZDF, RTL, Arte, ÖRF, atd.

Článek 12, odst. 1 – Kulturní činnost a kulturní zařízení⁴³

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení - zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií - smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové jazyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost, a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí

a) Podpora formy projevu typické pro menšinový jazyk

a) budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;

Podpora kultury národnostních menšin vychází ze článku § 25 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a § 12 menšinového zákona. Právo na rozvoj kultury národnostních menšin je realizováno prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu. Podmínky poskytování dotací stanoví vláda nařízením (č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity). Poskytovatelem dotací, který v této oblasti vyhláší a uskutečňuje dotační řízení a rozhoduje o účelovém poskytování dotací, je MK, které jedná v součinnosti s Radou vlády pro národnostní menšiny.

Německá menšina byla v dotačním programu Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin podpořena dle níže uvedeného schématu.

Rok 2017

Německá národnostní menšina obdržela dotaci ve výši 398 000,- Kč:

- Sdružení Němců - regionální skupina Hřebečsko, Moravská Třebová – *23. ročník Dnů česko – německé kultury – Hudba a kultura spojuje,*
- Shromáždění německých spolků v České republice, Praha - *Jubilejní kulturní setkání německé menšiny 2017,*
- Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha – *Aktivity celostátního spolku Němců a přátel německé kultury.*
- Spolek Němců v Čechách, z. s. Nečtiny – *Vandrující chebští muzikanti*

Rok 2018

- Německá národnostní menšina obdržela dotaci ve výši 440 000,- Kč:
- Sdružení Němců - regionální skupina Hřebečsko, Moravská Třebová – *24. ročník Dnů česko – německé kultury – Hudba a kultura spojuje,*
- Shromáždění německých spolků v České republice, Praha - *Velké kulturní setkání německé menšiny 2018,*
- Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha – *Aktivity celostátního spolku Němců a přátel německé kultury, Kulturní aktivity Spolku Němců a přátel německé kultury ZO Kraslice na území ČR,*
- Spolek Němců v Čechách, z. s. Nečtiny – *Vandrující chebští muzikanti*

Rok 2019

Na realizaci projektů byla poskytnuta dotace ve výši 450 000,- Kč:

⁴³ Česká republika pro němčinu přijala v oblasti hromadných sdělovacích prostředků tyto závazky: odst. 1a), f), g), odst. 2, odst. 3, (celkem 5 bodů).

- Sdružení Němců - Regionální skupina Hřebečsko, Moravská Třebová – *25. ročník Dnů česko - německé kultury – Hudba a kultura spojuje*,
- Shromáždění německých spolků v České republice, z. s., Praha - *Velké kulturní setkání německé menšiny 2019*,
- Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha - *Aktivity celostátního spolku Němců a přátel německé kultury, Kulturní aktivity spolku Němců a přátel německé kultury ZO Kraslice na území ČR*,
- Spolek Němců v Čechách, z. s., Nečtiny - *Vandrující Chebští muzikanti*.

Rok 2020

Německá národnostní menšina obdržela dotaci ve výši 448 000,- Kč:

- Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha – *Kulturní aktivity Spolku Němců a přátel německé kultury ZO Kraslice na území ČR*,
- Spolek Němců v Čechách, z. s. Nečtiny – Mediabook „Malboum daham“ („Malíři doma“)

Rok 2021

Německá národnostní menšina obdržela dotaci ve výši 342 000,- Kč:

- Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha – *Kulturní aktivity Spolku Němců a přátel německé kultury ZO Kraslice na území ČR*,
- Spolek Němců v Čechách, z. s. Nečtiny – Mediabook „Malboum daham“ („Malíři doma“)

Rok 2022

Na realizaci projektů byla poskytnuta dotace ve výši 242 000,- Kč, na aktivity spolků:

- Shromáždění německých spolků v České republice, z. s., Praha - *Velké kulturní setkání německé menšiny v ČR*,
- Spolek Němců a přátel německé kultury v ČR, Praha - *Kulturní aktivity spolku Němců a přátel německé kultury, místní skupiny Kraslice, na území ČR*,

Národní muzeum - Představení lidové kultury Lužických Srbů

Představení lidové kultury Lužických Srbů se uskutečnilo dne 14. května 2022 v Českém muzeu hudby NM. Od 17.00 do 18.30 proběhla přednáška prof. PhDr. Petra Kalety, Ph.D., který působí na Katedře historie Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Přednáška nazvaná *Dějiny a kultura Lužických Srbů* seznámila posluchače s dějinami tohoto slovanského národa od jeho příchodu na německé území až po současnost, s jeho jazykem, symboly, přiblížila známé osobnosti, které se zasloužily o propagaci lužickosrbské kultury i jazyka, představila tradiční lidové zvyky i kroje, lužickosrbské organizace, důležité budovy na území Lužice, školství atd.

Od 19.00 do 20.00 proběhlo vystoupení skupiny lužickosrbského lidového tance *Schmerlitz*, kterou doprovodila srbská folklórní skupina Sprjewjan i reprodukováná hudba. Akce měla původně proběhnout v říjnu 2020, avšak kvůli epidemii covid-19 musela být dvakrát posunuta na vhodnější termín. Akci pořádalo NM s finanční podporou Česko-německého fondu budoucnosti. Zahraničním partnerem projektu byla lužickosrbská organizace Domowina, Bund Lausitzer Sorben.

Moravské zemské muzeum (dále jen „MZM“)

V rámci projektu integrace cizinců s názvem *Czech – in* proběhly v letech 2019–2022 ve vybraných výstavách komentované prohlídky spojené s dětskými dílnami pro některé menšiny žijící ve městě Brně a okolí. Komentované prohlídky jsou vždy tlumočeny do příslušného jazyka, návštěvníci si odnesou základní informace v rodném jazyce o výstavě a drobné dárky.

Vybudování a otevření Mendelovy stezky Brnem

Stezka byla slavnostně otevřena při příležitosti oslav 200. výročí narození J. G. Mendela na Mezinárodní den DNA 25. dubna 2022. Stezka, tvořená sítí informačních panelů v centru města, má s pomocí QR kódů také německy psanou verzi. Gregor Mendel byl německy mluvící obyvatel Brna. Stezka odkazuje na fakt, že až do roku 1945 bylo Brno dvojjazyčným městem s početnou německou menšinou.

Oddělení dějin literatury Uměnovědného muzea Moravského zemského muzea

Na pořádání mezinárodní konference *Sláva azuru*, která se uskutečnila 20. října 2021 u příležitosti 100. výročí narození Ludvíka Kundery, se vedle Oddělení dějin literatury Uměnovědného muzea MZM mimo jiné podílel i Německý kulturní spolek region Brno, tedy organizace zdejší německé menšiny.

Muzeum v přírodě Zubrnice

Interpretace kultury českých Němců je základním pilířem Muzea přírodě Zubrnice jakožto organizační složky Národního muzea v přírodě.

- *Záchrana náhrobků zrušeného německého hřbitova*

Na jaře 2021 byl ve spolupráci se spolkem Omnium, z. s. uspořádán dvoudenní workcamp, během kterého bylo ze skládky založené v roce 1968 v souvislosti s likvidací zubrnického hřbitova zachráněno na dvě desítky náhrobních stél a dalších fragmentů hrobů původních německých obyvatel. Akce měla mediální ohlas a v té souvislosti bylo muzeum osloveno Muzeem města Ústí nad Labem s námětem výstavy náhrobků. Ta byla realizována přímo v uzavřené ulici v centru města. Smyslem této netradiční výstavy s názvem *Hřbitov na ulici* a s podtitulem *Ruhe sanft!/Odpočívej v pokoji?* (konec července – konec srpna 2021), která měla celorepublikový dosah a vzbudila vášnivě diskuze veřejnosti, bylo upozornit prostřednictvím „zubrnického případu“ na problematický přístup současné společnosti v otázce přístupu k opuštěným a zanikajícím německým hřbitovům obecně. K výstavě byl vytištěn leták a na závěr byla uspořádána diskuze s veřejností.

Na akci záchrany náhrobků a následné uspořádání výstavy ve veřejném prostoru v závěru roku 2021 navázalo řešení expozice lapidária náhrobků přímo v Zubrnici. Ve spolupráci s umělci a pedagogy Fakulty umění a designu UJEP, realizátory výstavy *Hřbitov na ulici*, byla uskutečněna expozice interpretující historii a osudy zubrnického hřbitova. Expozice také obsahuje návrh realizace a umístění symbolického pomníku smíření/uctění na místě zrušeného hřbitova. V roce 2022 bude doplněna obsáhlým dvojjazyčným letákem.

- *Spolupráce s potomky původních obyvatel*

Spolupráce proběhla v rámci příprav výstavy *Zaniklé obce pod Bukovou horou*, kterou Muzeum v přírodě Zubrnice připravilo ve spolupráci s Archivem města Ústí nad Labem, a zároveň také při přípravě tištěného knižního *Průvodce po zaniklých obcích, osadách a samotách pod Bukovou horou* (autor Petr Karlíček). Na jaře 2021 byla inzerována výzva pamětníkům ve vysídleneckém periodiku *Aussiger Bote*, která měla za následek dvě hodnotné reakce. Spoluprací muzea v Zubrnici a archivu v Ústí nad Labem

byly následně získány cenné informace a historické snímky, které byly publikovány ve zmíněné knize, vydané muzeem a archivem na sklonku roku 2021. Součástí zmiňované výstavy se rovněž staly nově objevené a přeložené pověsti z okolí Bukové hory.

- *Komiks – průvodce Muzeem v přírodě Zubrnice*

Podle plánu byl v roce 2021 vydán propagační komiks muzea, který svým zpracováním upozorňuje hravou formou i na problematické poválečné vysídlení německy hovořících obyvatel.

f) Podpora přímé účasti uživatelů menšinového jazyka na kulturní činnosti

budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti;

Přímá účast představitelů uživatelů německého jazyka, tj. příslušníků národnostní menšiny, je systémově zajištěna na úrovni místní, regionální (krajské) i centrální.

V dotčených oblastech jsou na místní (obecní) úrovni zřizovány výbory pro národnostní menšiny (dále jen „výbor“), jejichž členy jsou i zástupci německé národnostní menšiny. V těchto výborech mají možnost pozitivně ovlivnit zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti v obci. Na krajské úrovni se jedná o výbory v Ústeckém kraji, Karlovarském kraji a Moravskoslezském kraji. Obdobná tělesa (i když ne formálně výbory) fungují i v dalších dotčených krajích. V Libereckém kraji se jedná o Komisi Rady Libereckého kraje pro národnostní menšiny, cizince a sociální začleňování a v Pardubickém kraji o Komisi Rady Pardubického kraje pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin. Výbory jsou v dotčeném území zřizovány i na úrovni některých obcí a měst. Za zmínku stojí statutární město Chomutov, které jako jediné zřizuje svůj výbor⁴⁴, Liberci je dále zřízena Rada pro cizince, národnostní menšiny a další etnika. Mezi další obce a města v „německých oblastech“, která zřizují svůj výbor, patří Aš, Česká Lípa⁴⁵, Cheb a Kobylá nad Vidnavkou⁴⁶.

Zástupci německé národnostní menšiny jsou dále členy Rady vlády pro národnostní menšiny, z nichž jeden je jejím místopředsedou a druhý řadovým členem. Na půdě tohoto poradního orgánu vlády mají možnost taktéž pozitivně ovlivnit zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti. Kromě toho jsou zástupci německé národnostní menšiny taky členy Výboru pro dotace Rady, dále Pracovní skupiny pro národnostně menšinové vysídlení.

g) Podpora zřizování orgánů pro shromažďování děl v menšinovém jazyce

budou podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;

Samostatné oddělení muzeí MK v rámci dotačních programů ve své gesci podporuje projekty, které sice primárně nevycházejí z aktivit příslušníků národnostních menšin, avšak s příslušníky národnostních menšin na území dnešní České republiky souvisejí. Jedná se o dva dotační programy: „Podpora výchovně vzdělávacích aktivit v muzejnictví“ a „Podpora expozičních a výstavních projektů“.

V rámci dotačního programu Podpora expozičních a výstavních projektů byly v roce 2021 podpořeny dva projekty týkající se německé menšiny: projekt Městského muzea Františkovy Lázně „Egerlandská veselka – lidová tradice a symbolika chebského venkova“ (71 190 Kč) a projekt Muzea Cheb „Tradiční architektura a zvyky na chebské vesnici“ (79 440 Kč). Podporu získaly i edukační aktivity v rámci těchto expozičních.

⁴⁴ Byť okres Chomutov nebyl zahrnut do výčtu dotčeného území, jedná se ale o oblast se souvislým německým osídlením v předválečném období.

⁴⁵ Byť okres Česká Lípa nebyl zahrnut do výčtu dotčeného území, jedná se ale o oblast se souvislým německým osídlením v předválečném období.

⁴⁶ Byť okres Jeseník, kde se nachází Kobylá nad Vidnavkou, nebyl zahrnut do výčtu dotčeného území, jedná se ale o oblast se souvislým německým osídlením v předválečném období.

Interpretace kultury českých Němců je základním pilířem Muzea v přírodě Zubrnice, organizační složky Národního muzea v přírodě, příspěvkové organizace Ministerstva kultury, která patří rovněž do gesce Samostatného oddělení muzeí Ministerstva kultury.

Odbor výzkumu a vývoje (dále jen „OVV“) podporuje od roku 2018 konsorciální projekt DG18P02OVV064 s názvem „Právní, historické a společenskovední aspekty nových a tradičních menšin v České republice“, jehož příjemci jsou Univerzita Karlova - Právnická fakulta, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i., Slezská univerzita v Opavě - Fakulta veřejných politik v Opavě a Slezské zemské muzeum.⁴⁷

Článek 12, odst. 2 - Kulturní aktivity v dalších regionech

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

Realizace kulturních aktivit v jiném jazyce než v češtině je podporována MK (viz přehled přidělených dotací výše). MK při podporování kulturních aktivit nezohledňuje místní (regionální) příslušnost, tudíž jsou podporovány aktivity v německé národnostní menšině bez rozdílu po celém území České republiky.

Jestliže původně žili Němci především v českém pohraničí a ve velkých městech, dnes žijí relativně rozptýleně po celém území, což bylo zapříčiněno jednak politikou rozmělnění německé menšiny komunistickým režimem ale i přirozenou migrací do center země. Německá národnostní menšina je v dnešní době početně poměrně výrazně zastoupena i v Praze, kde sídlí střešková organizace Shromáždění německých spolků v České republice. V Praze sídlí také Dům národnostních menšin, kde realizuje své aktivity i německá národnostní menšina. Zmínit lze výše zmiňovaný Goethe-Institut, který jako kulturní institut Spolkové republiky Německo s celosvětovou působností podporuje znalost německého jazyka v zahraničí a pěstuje mezinárodní kulturní spolupráci.

V Praze sídlí také *Česko-německý fond budoucnosti*, který pomáhá stavět mosty mezi Čechy a Němci. Cíleně podporuje projekty, které svádějí dohromady lidi obou zemí, které umožňují a prohlubují pohledy do jejich světů, do společné kultury a dějin. Od roku 1998 poskytl Fond budoucnosti dohromady přes dvě miliardy korun na zhruba 12 000 projektů.

Vzhledem ke společné historii a stále přítomnému kulturnímu odkazu německojazyčné menšiny v českém prostředí, je ve velkém počtu městských a obecních knihoven v české republice dostupná i literatura v němčině, nejen v pohraničí.

Článek 12, odst. 3 - Presentování kultury spojené s menšinovými jazyky v zahraničí

Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležité místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

MZV prostřednictvím svých zastupitelských úřadů a sítě Českých center (příspěvková organizace MZV) v rámci veřejné diplomacie prezentují v zahraničí českou kulturu v celé její šíři a bohatosti z hlediska geografického i historického, a to jak organizováním představení subjektů z ČR prezentujících regionální a menšinové jazyky a kulturu (např. hudebních a folklórních souborů, divadelních souborů, lidového umění a řemesel), nebo poskytnutím finanční či logistické podpory těmto subjektům. MZV a Česká centra také podporují rozvoj bohemistiky v zahraničí, což zahrnuje např. předávání znalostí o specifických českých dialektech a nářečích a regionální slovesnosti (zj. formou přednášek a seminářů s přednášejícími z ČR).

⁴⁷ Viz <https://www.rvvi.cz/cep?s=jednoduche-vyhledavani&ss=detail&n=0&h=DG18P02OVV064>

MK (Odbor regionální a národnostní kultury) vyhláší každoročně speciální program „Podpora zahraničních kontaktů v oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit“. Program je otevřen souborům i příslušníkům národnostních menšin. Nic nebrání, aby se německá menšina ucházela v tomto programu o podporu a mohla reprezentovat Českou republiku, pokud splní stanovené podmínky.

V letech 2018–2021 probíhal výzkum dějin a současného postavení německé menšiny v českém Slezsku a na severní Moravě v rámci projektu NAKI II DG18P02OVV064. Mimo to probíhala příležitostná badatelská spolupráce s regionálními německými spolky, zejména *Kulturgessellschaft Troppau*.

Článek 13 – Hospodářský a společenský život⁴⁸

Článek 13, odst. 1, c) - Vystupování (ochrana/zasahování) proti diskriminaci menšinových jazyků

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že

c) budou vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami;

Dle Listiny základních práv a svobod, Hlava první, článek 3, odst. 3 „*Nikomusmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod*“. Praktiky, které by měly odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami, by tedy byly v rozporu s Listinou.

Dle zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, §7 Přestupky proti občanskému soužití, odst. 3 „*Fyzická, právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že a) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin, nebo b) způsobí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, věk, zdravotní postižení, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho rodinný stav.*“

Dle zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), § 2 odst. 3, bod 1, „*Nepřímou diskriminací se rozumí takové jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z důvodů uvedených v § 2 odst. 3 osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímou diskriminací není, pokud toto ustanovení, kritérium nebo praxe je objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.*“ Zakázanými důvody rozlišování podle tohoto zákona tohoto zákona rasa, etnický původ a národnost.

V návaznosti na Listinu základních práv a svobod a konkrétní okolnosti, by praktiky, které mají odradit od užívání regionálních nebo menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami, mohly být případně postižitelné dle výše uvedených zákonů.“

Článek 14, a), b) – Přeshraniční výměny⁴⁹

Smluvní strany se zavazují, že budou:

a) uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem,

⁴⁸ Česká republika pro němčinu přijala v oblasti hospodářského a společenského života tyto závazky: odst. 1c), (celkem 1 bod).

⁴⁹ Česká republika pro německý jazyk přijala v oblasti přeshraniční výměny tyto závazky: a), b) (celkem 2 body).

který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;

b) usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné podobě.

Česká republika má sjednány mezinárodní dohody v oblastech kultury a vzdělávání se všemi sousedními zeměmi i zeměmi, kde je používán jazyk německé národnostní menšiny. Níže uvádíme výčet klíčových dohod, podle nichž se přeshraniční spolupráce realizuje ve vztahu k Německu.

Dohody o spolupráci mezi Českou republikou a Německem

- Česko-německá deklarace z roku 1997
- Českoněmecký fond budoucnosti, který vzešel z Česko-německé deklarace, existuje od roku 1998
- Smlouva o dobrém sousedství a vzájemné spolupráci - Sdělení č. 521/1992 Sb.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vysílání německých učitelů na školy v České republice - Sdělení č. 71/2003 Sb. m.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o školské spolupráci - Sdělení č. 70/2003 Sb. m.
- Protokol mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Saským státním ministerstvem vnitra o spolupráci v oblasti vzdělávání a zvyšování kvalifikace policie – sdělení č. 66/2013 Sb.m.s.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání v oblasti vysokého školství – sdělení č. 60/2008 Sb.m.s
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o kulturní spolupráci – sdělení č. 78/2001 Sb.m.s.
- Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vědeckotechnické spolupráci z roku 1990
- Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Bavorským státním ministerstvem pro vědu, výzkum a umění o spolupráci v oblasti vysokého školství – sdělení č. 46/2009 Sb.m.s.
- Dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a vládou Spolkové republiky Německo o vzájemném zaměstnávání československých a německých občanů za účelem rozšíření jejich odborných a jazykových znalostí – sdělení č. 135/2003 Sb.m.s.
- Dohoda mezi vládou ČSFR a vládou Spolkové republiky Německo o spolupráci a výměně mládeže (Bonn, 29. 11. 1990).
- Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Státním ministerstvem kultu Svobodného státu Sasko o spolupráci při realizaci dvojnárodnostního dvojjazyčného česko-německého vzdělávacího cyklu na gymnáziu Friedricha Schillera v Pirně (Praha, 20. 11. 1998) - č. 309/1998 Sb.
- Protokol z druhého zasedání Smíšené kulturní komise České republiky a Spolkové republiky Německo (Drážďany, 14. 11. 2006).

IV. Romština

Článek 6 – Informace

Viz část I. Polština, Článek 6 – Informace

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

Ve Strategii rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030, nalezneme v části Emancipace – podpora rovnosti, začleňování a participace kapitulu *Uchování a rozvoj romského jazyka*. Romština je totiž vnímána jako prvek romské identity, ačkoli za Romy se považují i ti, kteří romsky nemluví. Skupina mluvčích romštiny se s každou novou generací zužuje. Romové častěji komunikují romsky se staršími členy rodiny (rodiče, prarodiče), a naopak v komunikaci s dětmi, vnoučaty nebo mezi dětmi navzájem se využívá víc neromský jazyk. Proto Strategie akcentuje důležitost zachování romštiny.

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k romštině ke změně. Romská menšina obývá plošně celé území České republiky.

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz část Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

d) Podpora užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz část Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

V působnosti MK (odboru médií a audiovizí) je realizován dotační program Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, na něž jsou každoročně vyčleněny prostředky ze státního rozpočtu. Prostředky na projekty realizované ve prospěch romské menšiny se postupně zvyšují, jde o druhou nejvyšší podporu. Podíl se zvyšuje i díky novým projektům a pohybuje se okolo 16 %. V jednotlivých letech sledovaného období to bylo 15,4 %, 15,4 %, 15,7 %, 17,6 %, 16,3 % a 14,9 %.

V letech 2020 - 2022 byl podpořen projekt výroby hudebních magazínů romských hudebníků - *Amare lavutara*. Projekt realizuje spolek TUKE TV. Projekt získal 233 000,- Kč v roce 2020, 188 000,- Kč v roce 2021 a v roce 2022 150 000,- Kč. Mimo mediálního projektu *Amare lavutara* jsou pravidelně podporovány čtyři projekty.

Romano hangos – Romský hlas, novinový formát, který vychází 17 – 20x během roku, vydavatelem je spolek Společenství Romů na Moravě. Podpora v jednotlivých letech - 800 000,- Kč, 849 000, Kč, 880 000,- Kč, 1 046 450,- Kč, 930 000,- Kč a 760 000,- Kč.

Kereka – Kruh, časopis určený dětem a mládeži. Vychází 6-8x v roce a vydavatelem je spolek Demokratická aliance Romů v České republice. Podpora byla následující - 1 148 000,- Kč, 1 050 000,- Kč, 1 100 000,- Kč, 1 750 000,- Kč, 1 600 000,- Kč a 1 350 000,- Kč.

Romano vodi – Romská duše, vydavatelem je o.p.s. Romea. Tento magazín, který vychází 10x v roce a podpora byla následující - 830 000,- Kč, 880 000,- Kč, 850 000,- Kč, 900 000,- Kč, 840 000,- Kč a 720 000,- Kč.

Posledním podpořeným projektem je vydávání almanachu *Romano džaniben – Romské vědění*, vychází 2x ročně a vydavatelem je spolek stejného jména, který je převážně tvořen pracovníky a studenty romistiky

Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Podpora byla následující 443 000,- Kč, 440 000,- Kč, 440 000,- Kč, 463 000,- Kč 526 000,- Kč a 460 000,- Kč.

MK (odbor regionální a národnostní kultury) každoročně vyhlašuje v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. února 2007 č. 122 o nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb., výběrové dotační řízení na projekty v programu „Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice“.

Rok 2017

Projekt romské národnostní menšiny byl zaměřen na festival. Celková výše dotace činila 1 040 000,- Kč.

- SLOVO 21, z. s., Praha – *Světový romský festival KHAMORO 2017*.

Rok 2018

Celková výše dotace činila 1 230 000,- Kč, z toho Světový romský festival KHAMORO 2018 obdržel částku 1 100 000,- Kč.

- Slovo 21, z. s., Praha – *Světový romský festival KHAMORO 2018*,
- Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR, z. s., Hořice

Rok 2019

Výše dotace činila 1 250 000,- Kč, z toho Světový romský festival KHAMORO 2019 obdržel částku 1 100 000,- Kč.

- Slovo 21, z. s., Praha – *Světový romský festival KHAMORO 2019*,
- Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR, Hořice - *Putovní výstava „Zaniklý svět“ – Ostravou a městy Moravskoslezského kraje*.

Rok 2020

Část projektů nebyla realizována kvůli Covid-19, dotace byly vráceny. Celková výše dotace pro spolky činila 1 255 000,- Kč, z toho z toho Světový romský festival KHAMORO 2020 obdržel částku 1 100 000,- Kč.

- Slovo 21, z. s., Praha – *Světový romský festival KHAMORO 2020*,

Rok 2021

Část projektů nebyla realizována, dotace byly vráceny – doznívání Covid-19. Výše dotace činila 1 265 000,- Kč, z toho Světový romský festival KHAMORO 2021 obdržel částku 1 100 000,- Kč, druhý projekt nebyl zrealizován.

- Slovo 21, z. s., Praha – *Světový romský festival KHAMORO 2021*,
- Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR, Hořice - *Putování výstavy „Zaniklý svět“ 7 městy libereckého kraje*

Rok 2022

Výše dotace činila 1 250 000,- Kč, z toho Světový romský festival KHAMORO 2022 obdržel částku 1 100 000,- Kč.

- Slovo 21, z. s., Praha – *Světový romský festival KHAMORO 2022*,
- Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR, Hořice - *Zmizelý svět ve vzpomínkách pamětníků*.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady, e)

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

Výuka romského jazyka na školách v České republice zatím neprobíhá systematicky, protože současné školy narážejí na několik faktorů, které komplikují či znemožňují výuku romštiny. Jedná se především o nezájem rodičů romských dětí o tuto výuku. Rodiče často zastávají názor, že se dítě má primárně učit majoritní český jazyk, aby se snadno integrovalo do většinové společnosti. Rodiče často romštinu považují za jazyk používaný jen v rámci vnitřní rodinné komunikace. Další komplikaci zaznamenaly školy, na kterých se podařilo výuku romštiny ustanovit, ale romské děti se do těchto nepovinných vyučovacích kurzů nehlásily, ať už z důvodu nezájmu dětí i rodičů, nebo obav z následné stigmatizace ze strany svých spolužáků z majority.

Přestože neexistuje systematická výuka romštiny na českých školách, je možné jmenovat několik škol, ve kterých se romský jazyk objevuje jako součást výuky tematicky blízkých předmětů. Jedná se o Základní školu Floriána Bayera v Kopřivnici, na které byl vyučován romský jazyk v rámci předmětu multikulturní výchova, podobně i na Střední odborné škole managementu a práva v Jihlavě. Na Střední škole prof. Z. Matějčka v Ostravě probíhala výuka romistiky v rámci výuky týkající se sociální činnosti, resp. byla vsazena do výuky předmětu „práce s menšinami“.

Tab. 25 V roce 2020 bylo akreditováno několik nových vzdělávacích programů DVPP i k tématu vzdělávání romských dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem

Organizace (IČO, název)	Název vzdělávací akce	Cílová skupina
71477543 Mgr. Michaela Veselá	P – Romské děti ohrožené sociální exkluzí	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
00671274 Střední škola a Mateřská škola, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace	Romská problematika	učitel – metodik prevence
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		vychovatelé školských zařízení
25334514 Fakta s.r.o. - vzdělávací zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků	Jak pomoci romským dětem ve škole	učitel – metodik prevence
		učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé speciálních škol
		vychovatelé školských zařízení
29145 CLU3V z.s.	Práce s dětmi/žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí a s OMJ	výchovní poradci
		učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		asistenti pedagoga
		vychovatelé školských zařízení
		učitelé – vedoucí školních zájmových kroužků a klubů
pedagogové volného času		
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Sociokulturní aspekt ve výuce dětí a žáků s OMJ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ

		učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		psychologové
		pedagogové volného času
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v ZŠ I	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ I	učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		učitelé gymnázií
		psychologové
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ - literatura u žáků s OMJ v ZŠ II	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		asistenti pedagoga
		učitelé gymnázií
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ - literatura u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ II	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech v ZŠ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
8687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech SŠ a VOŠ	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v přírodovědných předmětech v ZŠ	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		asistenti pedagoga
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v přírodovědných předmětech SŠ a VOŠ	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga

		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Sociokulturní aspekt ve výuce dětí a žáků s OMJ – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé MŠ
		učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		psychologové
		pedagogové volného času
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v ZŠ I – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		asistenti pedagoga
		učitelé gymnázií
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ I – webinář	učitelé SOŠ a SOU
		učitelé gymnázií
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ – literatura u žáků s OMJ v ZŠ II – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		asistenti pedagoga
		učitelé gymnázií
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Praktické ukázky z výuky ČJ – literatura u žáků s OMJ v SŠ a VOŠ II – webinář	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		asistenti pedagoga
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech v ZŠ – webinář	učitelé 1. stupně ZŠ
		učitelé 2. stupně ZŠ
		učitelé gymnázií
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		asistenti pedagoga
		speciální pedagogové
		psychologové
08687242 Těšíme se do školy, z. ú.	Hodnocení a klasifikace žáků s OMJ v humanitních předmětech SŠ a VOŠ – webinář	učitelé gymnázií
		učitelé SOŠ a SOU
		učitelé VOŠ
		ředitelé škol a školských zařízení
		výchovní poradci
		asistenti pedagoga
		speciální pedagogové
		psychologové

V oblasti společného vzdělávání zavedla novela vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. ledna 2020 financování asistentů pedagoga ve školách, třídách či odděleních zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona jako standardní pracovní pozice při zohlednění typu školy a zdravotního postižení dětí a žáků. Samotná činnost asistenta pedagoga v dotčených školách, třídách či odděleních školních družin si již nevyžaduje návštěvu školského poradenského zařízení. Tímto krokem má být zajištěno snížení administrativy,

systémový způsob financování personální podpory a zvýšená jistota jak pro dotčené školy a školní družiny, tak pro samotné asistenty pedagoga. Uvedená změna se dotýká speciálního školství v rámci mateřských a základních škol, základní školy speciální, přípravného stupně základní školy speciální, oborů vzdělání Praktická škola jednoletá a Praktická škola dvouletá, speciálních oddělení školních družin a tříd škol při školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. Veškeré změny byly připraveny na základě široké a podrobné debaty MŠMT s reprezentanty odborné veřejnosti a neziskového sektoru tak, aby návrh vyhlášky v co nejvyšší míře reflektoval vznesené podněty a zohledňoval specifika jednotlivých druhů škol a speciálních vzdělávacích potřeb. Vzdělávací podmínky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou pravidelně vyhodnocovány prostřednictvím analýz a na základě statistických dat. Pro usnadnění implementace tohoto předpisu byl vydán metodický pokyn⁵⁰.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019 – 2023 stanovuje strategické cíle, které by měly významně ovlivnit kvalitu vzdělávání. Ve vztahu k inkluzivnímu vzdělávání se jedná o tyto prioritní cíle:

- zefektivnit systém školských poradenských zařízení zavedením sjednocených postupů při poskytování poradenských služeb, a to zejména při identifikaci speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání a doporučování podpůrných opatření,
- podporovat rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech úrovních škol, která umožní každému dítěti, žákovi a studentovi plně rozvinout své schopnosti ve společnosti svých vrstevníků,
- zasazovat se o maximální rozvoj potenciálu všech dětí a žáků, včetně rozvoje jejich tvořivosti,
- zajistit rovnost v přístupu ke vzdělávání na všech stupních škol a omezit vnější selektivitu systému,
- zajistit společný postup na úrovni zřizovatelů, obcí s rozšířenou působností a krajů.

Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ obsahuje strategický cíl Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů, který se prolíná celým tímto dokumentem. V oblasti společného vzdělávání usiluje o vzdělávací systém, jenž poskytne spravedlivé šance na přístup ke kvalitnímu vzdělání všem.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluze zajišťuje přímo řízená organizace MŠMT – Národní pedagogický institut České republiky.

MŠMT a MPSV vydaly společné stanovisko ve věci zápisu dítěte k povinnému předškolnímu vzdělávání.⁵¹ Uvedené doporučení se zaměřuje na řešení situace, kdy zákonný zástupce nepřihlásí dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání ve spádové či jiné mateřské škole ani pro dítě nezvolí individuální vzdělávání. Cílem tohoto opatření je překonávat důsledky nesplnění povinnosti přihlásit dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání včetně situací, které nasvědčují závažnému porušování nebo zanedbávání povinností zákonného zástupce při péči o dítě nebo jeho výchově.

Tab. 26 Kvalifikovaný odhad počtu romských dětí v mateřských školách a v přípravných třídách ZŠ

Kvalifikovaný odhad počtu romských dětí		Počet
Celkem v mateřské škole		6 954
– z toho	mladších pěti let	2 757
	starších pěti let	4 197
	s odkladem povinné školní docházky	1 036
Celkem v přípravné třídě základní školy		897

⁵⁰ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-novele-vyhlaske-c-27-2016-sb-o-vzdelavani>

⁵¹ <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/stanovisko-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-a>.

Jak vyplývá z kvalifikovaných odhadů za školní rok 2020/2021, v mateřských školách se vzdělává 6 954 romských dětí, z nichž 2 757 bylo mladších 5 let a 4 197 starších 5 let. Celkem 897 romských dětí bylo přijato do přípravné třídy základní školy a 1 036 dětem byl doporučen odklad povinné školní docházky. Oproti školnímu roku 2019/2020 se snížil odhadovaný počet romských dětí s uděleným odkladem povinné školní docházky (1 049 > 1 036) a zvýšil se odhadovaný počet romských dětí vzdělávaných v přípravných třídách základních škol (888 < 897). Výrazněji se také zvýšil odhadovaný počet romských dětí starších pěti let v mateřských školách (4 126 < 4 197).

MŠMT považuje pro další období za důležité zvýšit podíl dětí zapojených v povinném předškolním vzdělávání, a to především v jeho prezenční podobě, a odstranit překážky, které za neúčasti těchto dětí ve vzdělávání stojí. Prostřednictvím Technologické agentury České republiky byl zadán projekt „*Ověření dopadů zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání*“, jehož hlavním cílem je zmapovat a popsat konkrétní dopady a překážky implementace povinného předškolního vzdělávání. Na základě výsledků výzkumu budou přijata opatření ke zvýšení podílu dětí, které jsou do předškolního vzdělávání zapojeny, a to se zaměřením na oblasti sociálních disparit. Výzkum se zaměřuje mj. na to, jaká opatření by měla být přijata k zajištění přístupu dětí k předškolnímu vzdělávání v mateřské škole v blízkosti bydliště, protože tento způsob plnění povinného předškolního vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí je pokládán za ideální formu. Mezi další hlavní témata šetření se řadí informovanost a podpora utváření postojů zákonných zástupců, přístup škol ke vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, zápis do mateřské školy, zapojení terénních pracovníků, finanční podpora, konkrétnější vymezení výstupů povinného předškolního vzdělávání především s ohledem na ověřování úrovně osvojování očekávaných výstupů při individuálním vzdělávání aj.

Individuální vzdělávání je jedním ze způsobů plnění povinného předškolního vzdělávání. K 30. září 2020 bylo dle statistické ročenky školství individuálně vzděláváno 2 400 dětí z celkového počtu 109 686 pětiletých dětí v předškolním vzdělávání⁵², tzn. 2,19 %.

V § 34b školského zákona je stanoveno, že ředitel mateřské školy doporučí zákonnému zástupci dítěte, které je individuálně vzděláváno, oblasti, v nichž má být dítě vzděláváno. Tyto oblasti vychází z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Mateřská škola následně v období od 3. do 4. měsíce od začátku školního roku ověřuje úroveň osvojování očekávaných výstupů v jednotlivých oblastech a případně doporučí zákonnému zástupci další postup při vzdělávání. Zákonný zástupce dítěte, které je individuálně vzděláváno, je povinen zajistit účast dítěte u ověření. Ředitel mateřské školy, kam bylo dítě přijato k předškolnímu vzdělávání, ukončí individuální vzdělávání dítěte, pokud zákonný zástupce dítěte nezajistil účast dítěte u ověření. Po ukončení individuálního vzdělávání dítěte nelze dítě opětovně individuálně vzdělávat. Některé individuálně vzdělávané děti navštěvují předškolní kluby či dětské skupiny (tj. zařízení nezapsaná do rejstříku škol a školských zařízení).

Jako podpora mateřským školám v situaci, kdy zákonný zástupce oznámí, že se rozhodl plnit povinné předškolní vzdělávání svého dítěte formou individuálního vzdělávání, a k předcházení vzdělávání dětí podle upravených výstupů bylo vydáno Metodické doporučení k průběhu individuálního vzdělávání dětí v mateřských školách a ověření dosahování očekávaných výstupů,⁵³ v němž se mj. doporučuje pořídit písemný zápis o konání ověření dosahování očekávaných výstupů podepsaný zákonným zástupcem dítěte a zástupcem mateřské školy. Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání je v kompetenci České školní inspekce (dále jen „ČŠI“), a to na základě kritérií⁵⁴ na daný školní rok. ČŠI rovněž vykonává kontrolu dodržování právních předpisů, které se vztahují k poskytování vzdělávání a školských služeb. V neposlední řadě lze uvést, že výše uvedený projekt „*Ověření dopadů zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání*“ se zabývá mj. možností přijetí opatření, která by konkrétněji vymezila výstupy povinného předškolního vzdělávání především s ohledem na ověřování úrovně osvojování očekávaných výstupů při individuálním vzdělávání.

⁵² Započítány děti v mateřských školách, v přípravných třídách základních škol a v přípravných stupních základních škol speciálních.

⁵³ <https://www.msmt.cz/file/50179/>

⁵⁴ <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Kriteria-hodnoceni/Kriteria-hodnoceni-2020-2021>

Kvalifikované odhady počtů romských žáků v ZŠ

Ve všech krajích bylo kvalifikovanými odhady k 30. září 2020 napočteno celkem 34 267 romských žáků, tedy 3,6 % z celkového počtu žáků v základních školách. Meziročně se jedná o nárůst o 499 romských žáků. Uvažujeme-li celkový nárůst počtu žáků v ZŠ, pak romští žáci tvoří 5,3 % tohoto nárůstu (počet romských žáků se zvyšoval rychleji, než počet žáků z většinové populace). To může být jedním z důvodů pro vyšší procento romských žáků vzdělávajících se dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s upravenými výstupy (dále jen „RVP ZV UV“)⁵⁵ v roce 2020 oproti roku 2019 (viz tabulka níže a následný komentář).

Tab. 27 Přejít žáků ze vzdělávacího programu RVP ZV LMP do RVP ZV UV umožnil rozvíjet maximální vzdělávací potenciál každého žáka v klíčových oblastech v běžných základních školách.

Vzdělávací program	Počet romských žáků		Podíl romských žáků (%)	
	2019	2020	2019	2020
RVP ZV	32 686	33 631	96,8	98,1
z toho RVP ZV UV	3 533	4 013	10,8	11,9
RVP ZV ZŠS	612	629	1,8	1,8
Celkem	33 768	34 267	100	100

Pozn.: V tabulce nejsou uvedeni žáci, vzdělávání podle RVP ZV LMP. Z tohoto důvodu byla pro rok 2019 opravena chyba v počtech u podílu romských žáků vyučovaných podle RVP ZV UV.

Při porovnání školního roku 2019/2020 a 2020/2021 je patrný pozitivní trend v počtu romských žáků vzdělávaných podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“), který se meziročně zvýšil o 945 žáků (z 32 686 v roce 2019 na 33 631 romských žáků v roce 2020). Podle RVP ZV je vzděláváno 98,1 % romských žáků v základních školách. Při meziročním porovnání je zjevné výrazné navýšení podílu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV (v roce 2019 celkem 96,8 %, v roce 2018 celkem 95,2 %, v roce 2017 celkem 92,5 %),

Podle RVP ZV UV je vzděláváno 11,9 % romských žáků z celkového počtu romských žáků vzdělávaných podle sjednoceného RVP ZV. Zvýšení podílu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV kopíruje změny počtu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV (v roce 2019 celkem 10,8 %, v roce 2018 celkem 9,9 %, v roce 2017 celkem 7,1 %). Na navýšení podílu má vliv úplné skončení programu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání s lehkým mentálním postižením (dále jen „RVP ZV LMP“), kdy poprvé v roce 2020/21 nebyl dle daného programu vzděláván ani jeden žák. Zároveň je nutné pokračovat ve sledování míry zastoupení romských žáků v RVP ZV UV i v dalších letech. V souvislosti s tím připomínáme jinou povahu RVP ZV UV umožňující diferenciaci přístupu ke konkrétním žákům, oproti RVP ZV LMP, jak je popsáno výše.

Při pohledu na podíl romských žáků ze všech žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV docházíme k podílu 25,3 % (v roce 2019 tvořil odhad tohoto podílu 24,2 %, v roce 2018 to bylo 27,5 %). Jde-li pouze o žáky vzdělávané podle RVP ZV UV, údaje opět kopírují oscilaci výše uvedených trendů. Zatímco celkový počet žáků v tomto vzdělávacím programu vzrostl o 8,9 % (z 14 572 na 15 870 žáků), počet romských žáků vzrostl o 13,6 % (z 3 533 na 4 013 žáků). Tento zdánlivě horší výsledek je ale třeba interpretovat v souvislosti s ukončením vzdělávání podle RVP ZV LMP ve školním roce 2019/2020, kdy se podle něj vzdělávalo posledních 470 romských žáků v 9. ročníku. Základní školou tedy postupují do vyšších ročníků jen žáci vzdělávaní podle RVP ZV UV a zároveň odcházejí ročníky vzdělávané podle RVP ZV LMP, jejichž žáci ale již nejsou uváděni ve zprávě.

⁵⁵ K nárůstu počtu romských žáků vzdělávajících se podle upravených výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV UV) MŠMT připomíná, že se jedná o podpůrné opatření zajišťující diferencovanou vzdělávací podporu přesně podle individuálně diferencovaných potřeb, hodnocení výsledků ve vzdělávání všem žákům se speciálními vzdělávacími potřebami bez ohledu na jejich etnický či sociální původ. Zatímco zrušené RVP ZV LMP stanovovalo pro všechny žáky s lehkým mentálním postižením stejnou sníženou úroveň ve všech vzdělávacích oblastech bez rozlišení potřeb jednotlivých žáků, RVP ZV UV umožňuje žákům s lehkým mentálním postižením, na základě doporučení školského poradenského zařízení, využívat upravené výstupy pouze v těch oblastech, kde je to pro žáka nezbytné. Vzdělávání dle RVP ZV UV je stejně kvalitní. Zajišťuje individualizaci vzdělávání podle potřeb žáka tak, aby měl každý šanci vyniknout a zažít úspěch. K tomu směřuje individuální přístup a v širším měřítku uplatnění formativního hodnocení.

Pokud bychom očistili zjištěná data od vlivu posledního roku přechodového období, pak bude podíl romských žáků na nárůstu žáků vzdělávaných podle vzdělávacích programů pro žáky s mentálním postižením činit 10,3 %. Pro interpretaci dalšího vývoje budou významné výsledky výzkumu popsáno níže. Pro úplnost je třeba také připomenout, že se již pohybujeme v poměrně nízkém absolutním počtu žáků, jejichž počet je odhadován a s tím souvisí vyšší vliv chyb na výsledek.

V tabulce níže jsou uvedeny počty romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV v členění na běžné třídy a třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Z údajů je zřejmé, že podíl romských žáků vzdělávaných v běžných třídách osciluje kolem hodnoty 74 %. Je třeba mít na paměti, že se jedná o odhady s určitou nepřesností a meziročními výkyvy. Proto je žádoucí sledovat dlouhodobější trendy. V každém případě platí, že žáci jsou do tříd zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona zařazováni pouze tehdy, není-li možná jejich integrace do běžné třídy, a zásadně jen se souhlasem rodičů. Pokud rodič vyjádří nesouhlas, nemůže být žák do této třídy zařazen. Možným příčinám nadměrného zastoupení romských žáků se bude zabývat právě zadávaná analýza, jejímž cílem je zjištění, proč je většina romských žáků vzdělávaných se podle RVP ZV UV vzdělávaná mimo běžné školy/třídy, a strategie, jak tuto situaci MŠMT změnit.

Tab. 28 Počty žáků ve vzdělávacím program RVP ZV UV

Počty žáků ve vzdělávacím program RVP ZV UV	2018	2019	2020
Celkem romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV	3 450	3 533	4 013
z toho ve třídách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona	2 519	2 573	3 038
tj. podíl (%) z celkového počtu romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV	73,0	72,8	75,7

Počet romských žáků vzdělávaných v roce 2020 v rámci vzdělávacího programu základní školy speciální (dále jen „RVP ZV ZŠS“) je 629. Podle RVP ZV ZŠS je vzděláváno pouze 1,8 % romských žáků v základních školách, meziročně nedošlo k navýšení tohoto podílu, i když se celkový podíl romských žáků v základních školách zvýšil.

Tab. 29 Počty škol a žáků ve vzdělávacích programech

Počty škol a žáků ve vzdělávacích programech	2019		2020	
	Počet	Podíl (v %)	Počet	Podíl (v %)
Počet ZŠ	4 189	—	4 211	—
Žáci ZŠ celkem	952 946	—	962 348	—
- z toho odhad romských žáků	33 768	3,5	34 267	3,6
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZV vč. UV	944 782	—	955 147	—
- z toho odhad romských žáků	32 686	3,5	33 631	3,5
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZV UV	14 572	—	15 870	—
z toho odhad romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV	3 533	24,2	4 013	25,3
Žáci ZŠ vzdělávaní podle RVP ZŠ speciální	6 963	—	7 133	—
- z toho odhad romských žáků	612	8,8	629	8,8

Z výše uvedených údajů je patrný setrvalý trend, s mírnými oscilacemi (ve srovnání s daty s předchozích let), podstatný bude dlouhodobý trend.

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Pro romské studenty bakalářského, magisterského či doktorského studia jsou dostupná stipendia Romského vzdělávacího fondu (Roma Education Fund). Ta jsou s cílem přispět ke zvýšení vzdělanostní úrovně Romů a působit desegregačně na vzdělávací systém poskytována v 16 zemích zejména střední a východní Evropy. V České republice spravuje stipendia od roku 2010 Romea, o.p.s. Pro školní rok 2016/2017 bylo v České republice podáno 55 žádostí o podporu, z nichž bylo celkem přiznáno 33 stipendií v celkové výši 40

605 EUR, tedy 1 080 093 Kč. Tradičně oblíbené jsou učitelské obory, sociální práce, historie, právo, mezinárodní vztahy, politologie, ekonomie, cizí jazyky (ruština), porodní asistentky, ale třeba i chemie nebo ekonomika letového provozu či ergoterapie. Žádat mohou romští vysokoškolští studenti bez věkového omezení, prezenční i distanční formy.

Stipendia pro romské žáky a studenty, kteří již byli přijati do středoškolského či vysokoškolského studia, poskytuje Nadační fond Verda. Fond je mnohaletým partnerem romského střediska Drom, jehož zaměstnanci se podílejí na administraci nadačního fondu, pomáhají při výběru žadatelů o stipendium a při zprostředkování veškerých náležitých informací. V posledních letech výrazně převládají žadatelé z řad středoškolských žáků. Vzhledem ke způsobu výběru stipendistů, tj. podle prospěchu, se zvyšuje procento úspěšnosti, tedy počet žáků a studentů pokračující ve studiu i v dalším roce, jenž se pohybuje okolo 75 %. V roce 2019/2020 bylo podáno celkem 60 žádostí o příspěvek Nadačního fondu Verda, v následujícím roce množství žádostí ještě vzrostlo na 68. Ve výběrovém řízení bylo v roce 2020/2021 vybráno 54 studentů/ek, kterým byl přiznán nadační příspěvek v celkové výši 425 tis. Kč. Z něj bylo vyplaceno 332 tis. Kč (78 % původně přiznané částky). 43 studentů obdrželo příspěvek v plné výši, 6 studentů obdrželo příspěvek v poloviční výši a 5 studentům příspěvek vyplacen nebyl. Důvodem byly rozpory s podmínkami vyplacení příspěvku – např. nedostatečná na vysvědčení, zhoršená známka z chování, nehodnocen či neprospěl, nedodání vyžadovaných podkladů (vysvědčení či potvrzení o absolvování zkoušek u studentů vysokých škol). Ze stipendistů studovali na VOŠ 3 studenti a na VŠ 6 studentů (2 zdárně ukončili VOŠ, 1 bakalářské studium), další postoupili do dalšího ročníku. Mezi dárci opět figuruje i Nadace Albatros, která přispěla dary ve výši 126 tis. Kč. S Nadací Albatros také byla prohloubena spolupráce, zejména v podobě rozšíření přímé průběžné interaktivní komunikace se studenty prostřednictvím sociálních sítí a emailu.

Od roku 2016 realizuje organizace Romea, o.p.s. vlastní stipendijní program, ve kterém ročně podpoří desítky studentů/ek různých stupňů vzdělávání (SŠ, VOŠ a VŠ). V letošním roce stipendium získalo celkem 81 studujících, z toho 50 ze SŠ, 6 VOŠ a 25 VŠ. Podpora směřuje na studující s dobrými studijními výsledky, kteří by si ale kvůli špatné finanční situaci ve své rodině nemohli studium hradit, případně, jejichž studium je ohroženo sociálním vyloučením. Stipendisté jsou vybíráni na základě hodnocení tříčlenné odborné komise, která boduje žádosti obsahující informace o dosavadním prospěchu, popis životní situace a důvodů, proč student/ka o stipendium žádá, motivace ke studiu a také informace o mimoškolních aktivitách či úspěších nad rámec běžného studia. Od roku 2016 bylo uděleno celkem 525 stipendií pro 251 studentů/ek v celkové hodnotě 8 594 500 Kč. Se stipendiem se pojí např. i motivační návštěvy stipendistů na školách, která mají pomoci zlepšit motivaci dalších studujících pro rozvoj vzdělávání.

Tab. 30 Romština a vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity	Romština jako volitelný předmět otevřený pro studenty libovolného studijního programu
Filozofická fakulta Ostravské univerzity	Základy romologických studií (celoživotní vzdělávání)
Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy	Integrace Romů ve studijním programu Speciální pedagogika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Romistika
Fakulta filozofická Univerzity Pardubice	Předměty: Romové v dějinách a současnosti, Romština pro antropology, Religiozita Romů, Jazykový kurz Romštiny, Konverzace v romštině a četba textů

i) Mezistátní výměny

Romská menšina na rozdíl od ostatních jazyků chráněných Chartou v České republice nedisponuje svojí státností, proto mezistátní výměna probíhá zejména se Slovenskem, ze kterého ve velké většině přišli čeští Romové. Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k romštině ke změně.

Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka

Ve Strategii rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030, jsou pasáže, které se věnují neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka, jedná se zejména o kapitolu *Anticiganismus*.

Legislativně jsou nejzávažnější projevy násilí z nenávisti řazené mezi trestné činy z nenávisti podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “trestní zákoník”). K trestným činům s nenávistnou pohnutkou zahrnutou v základní skutkové podstatě patří např. § 352 odst. 2 násilí vůči skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 355 hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob nebo § 356 podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Nenávistná pohnutka je rovněž zařazena jako tzv. obecná přitěžující okolnost v § 42 písm. b), přičemž se uplatní v případě, že skutková podstata konkrétního trestného činu neobsahuje zvláštní přitěžující okolnost (kvalifikovanou skutkovou podstatu). Obecná přitěžující okolnost se pak bere do úvahy při rozhodování o výši trestu ukládaného v rámci základní trestní sazby.

Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k romštině ke změně. Viz část I. Polština, Článek 7 , odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média.

Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy

Viz část I. Polština, Článek 7 , odst. 4 - Konzultační mechanismy.

Mluvčí romského jazyka a příslušníci romské menšiny se mohou aktivně podílet na řešení záležitostí týkajících se této národnostní menšiny také v rámci Rady vlády pro záležitosti Romské menšiny. Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů (Strategie romské integrace) 2021–2030 taktéž počítá se zřízením funkce Zmocněnce pro záležitosti romské menšiny.

Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

Za monitorovací období nedošlo u tohoto bodu vzhledem k romštině ke změně. Romská menšina obývá plošně celé území České republiky, jedná se tedy stále o neteritoriální jazyk.

V. Moravská Chorvatština

Článek 6 – Informace

Viz část I. Polština, Článek 6 – Informace.

Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady

a) Uznání menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství

Na základě doporučení Výboru ministrů Rady Evropy ze dne 17. června 2015 byl v rámci jednání Rady vlády pro národnostní menšiny započat proces ve věci zajištění ochrany moravské chorvatštiny částí II Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v České republice. Zástupci chorvatské menšiny zdůraznili, že rozšíření ratifikace Charty o spisovný chorvatský jazyk s akcentem na podporu tzv. gradišťanské jazykové variety chorvatštiny, je pro tuto menšinu (zejména její starší příslušníky, kteří zažili násilné vysídlení z území jižní Moravy na přelomu 40. a 50. let 20. století) zásadním krokem, neboť jej považují za formu morální rehabilitace jejich jazyka a kultury.

Na jednání Rady dne 26. dubna 2016 Rada hlasovala o variantách řešení a jednomyslně se shodla na podpoře rozšíření ratifikace Charty (části II) o spisovný chorvatský jazyk s akcentem na podporu gradišťanské jazykové variety chorvatštiny. Pověřila svého předsedu, aby rozšíření ratifikace navrhnul vládě (usnesení č. 172 k bodu č. 1 ze dne 26. dubna 2016). Ten se však spokojil s implicitním řešením, že do příští národní zprávy o plnění Charty, kterou schvaluje vláda, zařadí informace o plnění části II Charty ve vztahu k moravské chorvatštině.

Téma zajištění ochrany moravské chorvatštiny částí II Charty znovu otevřeno na jednání Rady dne 8. ledna 2021 a pro završení celého procesu na mezinárodní úrovni bylo přijato usnesení, kterým Rada žádá ministra zahraničních věcí, aby ve spolupráci se zmocněnkyní vlády pro lidská práva provedl příslušná opatření spojená se změnou ratifikace Charty Českou republikou tak, aby Česká republika v souladu s Chartou prohlásila, že k menšinovým jazykům, jimiž se na jejím území hovoří, a vůči kterým uplatňuje ustanovení části II, považuje též spisovný chorvatský jazyk s akcentem na podporu gradišťanské jazykové variety chorvatštiny (usnesení č. 3, odst. III.).

V současné době Ministerstvo zahraničních věcí, ve spolupráci se Sekretariátem Rady vlády pro národnostní menšiny, připravují návrh na zajištění ochrany moravské chorvatštiny podle části II Charty.

b) Respektování zeměpisné oblasti menšinových jazyků

Moravští Chorvati, jsou součástí etnické skupiny Chorvatů (Charvátů), kteří v 16. a 17. století prchali z Balkánu před tureckými nájezdníky a usadili se na jižní Moravě. První skupiny Chorvatů dorazily na jižní Moravu již ve 30. letech 16. století a nejprve se usídlily v okolí Břeclavi, dále potom na Mikulovsku, Hodonínsku a Valticku.

Ta část Chorvatů, která se usadila v místech s velkým podílem slovanského moravského obyvatelstva, s ním postupně přirozeně asimilovala (zejména území dnešního Břeclavska). Naproti tomu v germanizovaných oblastech Moravy si Chorvaté svoji kulturu a jazyk uchovali až do 20. století (zejména oblast Mikulovska). Do 20. století se udržely jen tři etnicky chorvatské vesnice, a to Jevišovka (dříve Frélichov), Nový Přerov a Dobré Pole. Podle československého sčítání v roce 1921 v nich žilo dohromady 1682 osob. Obyvatelé těchto vesnic byli vesměs trojjazyční (chorvatština, němčina, čeština).

Statky Chorvatů byly vesměs poměrně bohaté, což bylo jednou z příčin konfiskace jejich majetku představiteli komunistického režimu po únoru 1948. Okresní akční výbor Národní fronty v Mikulově totiž dne 25. února 1948 rozhodl o vysídlení chorvatského obyvatelstva z jihomoravských obcí. Akční výbor v tomto případě stanovil, že veškeré chorvatské obyvatelstvo obcí Dobré Pole, Jevišovka (dříve Frélichov) a Nový Přerov má být přestěhováno do vnitrozemí, rozptýleno do různých obcí většinou na severní Moravě.

Pokud jde o stávající počet příslušníků etnika moravských Chorvatů, nemá Česká republika bohužel k dispozici žádné přesné údaje. Vzhledem k tomu, že v roce 1991 Chorvatsko jako samostatný stát neexistovalo, nemá Český statistický úřad k dispozici data ani za chorvatskou národnost a ani za mateřský jazyk, tyto kategorie nebyly součástí sčítacího listu. Pokud ve formuláři někdo chorvatskou národnost či jazyk uvedl, byl zařazen do kategorie „jiná národnost“ a „jiný mateřský jazyk“. Při dalších sčítáních lidu v letech 2001 a v 2011 sice již ve sčítacích listech bylo možno uvést chorvatskou národnost a mateřský jazyk, bohužel v těchto údajích jsou zahrnuti jak moravští Chorvaté, tak nově příchozí Chorvaté, kteří do České republiky přišli zejména souvislosti s jugoslávským konfliktem v 90. letech 20. století. Navíc je nutno si uvědomit, že údaj o národnosti není při sčítání lidu údajem povinným (zhruba čtvrtina obyvatel jej neuvedla). Statistická data, která má Český statistický úřad o chorvatské menšině k dispozici, jsou tak pro zjištění počtu příslušníků společenství moravských Chorvatů nevyužitelná. Z dostupných údajů z odborných publikací lze mít za to, že jde řádově o stovky osob.

Existence menšiny moravských Chorvatů a jejich jazyka je dnes kriticky ohrožená. Jde přitom o menšinu, která na území dnešní České republiky pobývá nepřetržitě již téměř 500 let. Na skutečnosti, že jde o menšinu kriticky ohroženou, má přitom nezanedbatelný podíl nelegální činnost státních orgánů na přelomu 40. a 50. let 20. století.

c) Podpora k zachování a užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

MK (odbor regionální a národnostní kultury) každoročně vyhlašuje v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 21. února 2007 č. 122 o nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, ve znění nařízení vlády č. 262/2005 Sb., výběrové dotační řízení na projekty v programu „Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice“. Z tohoto dotačního programu bylo podpořeno např. odborné restaurování krojů Moravských Chorvatů do expozic Muzea Moravských Chorvatů v Jevišovce.

Rok 2017

Chorvatské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 350 000,- Kč.

- Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka – *Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 26. Chorvatský kulturní den v Jevišovce (Kiritof).*

Rok 2018

Chorvatské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 350 000,- Kč.

- Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka – *Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 27. Chorvatský kulturní den v Jevišovce (Kiritof).*

Rok 2019

Na realizaci projektů chorvatského spolku byla poskytnuta dotace ve výši 358 000,- Kč.

- Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka – *Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 28. Chorvatský kulturní den (Kiritof).*

Rok 2020

Část projektů nebyla realizována kvůli Covid-19, dotace byly vráceny. Chorvatské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 325 000,- Kč.

- Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka – *Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR*

Rok 2021

Část projektů nebyla realizována, dotace byly vráceny – doznívání Covid-19. Chorvatské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 308 000,- Kč.

- Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka – *Dokumentace chorvatské národnostní menšiny v ČR, 29. Chorvatský kulturní den (Kiritof).*

Rok 2022

Chorvatské národnostní menšině byla poskytnuta dotace ve výši 315 000,- Kč.

- *Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, Jevišovka – Dokumentace chorvatské národnostní menšiny, 30. chorvatský kulturní den (Kiritof).*

Etnografický ústav Historického muzea MZM dlouhodobě sleduje problematiku moravských Charvatů na Mikulovsku a muzejními prostředky podporuje manifestaci jejich kultury včetně jazyka (podílelo se na expozici v Charvátském domě v Jevišovce s fonografickými záznamy jazykového projevu z roku 1910). V rámci odborných konferencí poukazuje i na pokusy o oživení a udržení jazyka, který jako komunikaci používají účastníci hlavní společenské události komunit - hodů/Kiritofu v Jevišovce.

Podprogram 134D212 – Podpora reprodukce majetku regionálních kulturních zařízení:

Muzeum Moravských Chorvatů – Chorvatský dům. V roce 2008 koupila vláda Chorvatské republiky budovu bývalé fary v Jevišovce za účelem zřízení muzea Moravských Chorvatů. Úkolem byl pověřen spolek Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z.s.. Rekonstrukce budovy včetně nové přístavby pro příležitostné ubytování organizátorů (I. a II. etapa) jsou průběžně po celé sledované období (2017–2022) financovány z prostředků Ministerstva kultury, schválená dotace činí 29 286 233 Kč. V současné době je zrekonstruována původní budova, kde je umístěna expozice Moravských Chorvatů, včetně přístavby. Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z.s. plánuje ještě konečnou III. etapu, zahrnující výstavbu skladových prostor pro zemědělské stroje a úpravu okolí muzea. Datum zprovoznění pro veřejnost je navázáno na ukončení třetí etapy. Nynější expozice muzea je přístupná na vyžádání, a především pro členy menšiny.

d) Podpora užívání menšinových jazyků

K podpoře dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

e) Rozvíjení vazeb mezi skupinami mluvčích různých jazyků

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 1 – Cíle a zásady, e)

f) Podpora výuky a studia menšinových jazyků

K podpoře výuky a studia chorvatštiny dochází díky široké škále dotačních programů, viz kapitola Podpora regionálních či menšinových jazyků v ČR.

g) Studium a výzkum menšinových jazyků na vysokých školách

Chorvatský jazyk (oficiální chorvatština, nikoliv moravská „gradištská“ varianta), nebo výuka v chorvatském jazyce jsou realizovány na těchto vysokých školách, v následujících oborech.

Tab. 31 Chorvatština a vysoké školství (2017-2022)

Název vysoké školy	Obor
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity	Chorvatský jazyk a literatura
	Balkanistika
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy	Slavistická studia se specializací bulharistika, kroatistika, makedonistika, polonistika, serbistika, slavistika všeobecná a srovnávací, slovenistika
Filozofická fakulta Univerzity Pardubice	Slavistická studia zemí Evropské unie - kroatistika

i) Mezistátní výměny

V listopadu 2022 očekává MK podpis nového Provděcího programu s Chorvatskem, kde budou národnostní menšiny také zohledněny (předchozí program již vypršel).

Článek 7, odst. 2 - Neopodstatněné omezování týkající se užívání menšinového jazyka

K neopodstatněné omezování týkající se užívání chorvatského jazyka v současné době nedochází. Po rozšíření ochrany částí II. Charty bude ale ochrana moravské chorvatštiny ještě více akcentována.

Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 3 - Podpora vzájemného porozumění mezi jazykovými skupinami – cíle výchovy a média.

Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy

Viz část I. Polština, Článek 7, odst. 4 - Konzultační mechanismy.

Článek 7, odst. 5 - Uplatňování zásad ve vztahu k neteritoriálním jazykům

Moravská Chorvatština má na území České republiky historicky charakter teritoriálního jazyka, spojeného s obcemi Jevišovka (dříve Frélichov), Nový Přerov a Dobré Pole. Nutno ale dodat, že tato teritorialita byla narušena násilným rozptýlením chorvatského obyvatelstva do vnitrozemí v 50. letech 20. století.